TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

ANNE ÇOCUK OYUN ETKİLEŞİMİNE BAĞLI OLARAK ANNELİK ALGISININ İNCELENMESİ

CANSU SAFSOYLU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA / 2022

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

ANNE ÇOCUK OYUN ETKİLEŞİMİNE BAĞLI OLARAK ANNELİK ALGISININ İNCELENMESİ

CANSU SAFSOYLU

Danışman: **Doç. Dr. İsmail SANBERK**
Jüri Üyesi: **Dr. Öğr. Üyesi Fatoş BULUT ATEŞ**
Jüri Üyesi: **Dr. Öğr. Üyesi Sezai DEMİR**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA / 2022

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne;

Bu çalışma, jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Doç. Dr. İsmail SANBERK
(Danışman)

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Fatoş BULUT ATEŞ

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Sezai DEMİR

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.
…/…/2022

Prof. Dr. Serap ÇABUK
Enstitü Müdürü

NOT: Bu tezde kullanılan ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

ETİK BEYANI

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim. …. / …. / 2022

Cansu SAFSOYLU

ÖZET

ANNE ÇOCUK OYUN ETKİLEŞİMİNE BAĞLI OLARAK ANNELİK ALGISININ İNCELENMESİ

Cansu SAFSOYLU

Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı
Danışman: Doç. Dr. İsmail SANBERK
Haziran 2022, 173 sayfa

Bu çalışmada 3-6 yaş aralığındaki çocukları ile beş dakikalık serbest oyun etkileşiminde, çoğunlukla istendik ifadeleri kullanan ve çoğunlukla istenmedik ifadeleri kullanan annelerin, anneliği bilişlerinde nasıl temsil ettiklerinin yarı yapılandırılmış görüşme tekniği olan repertuar ağı tekniği ile incelenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırma çoklu nicel vaka analizi çalışmasıdır. Serbest oyun etkileşimleri ev ortamında video kayıt altına alınmıştır. Ardından annelerin oyun esnasında kullandıkları ifadeler Anababa Çocuk Oyun Kayıt Kodlama Formu'na kodlanmış ve çoğunlukla istendik ve çoğunlukla istenmedik/uygunsuz ifadeleri kullanan anneler belirlenmiştir. Repertuar ağı tekniğinde elementler; "bir anne olarak ben", "çocuğuma göre bir anne olarak ben", "eşime göre bir anne olarak ben", "anneme göre bir anne olarak ben", "kayınvalideme göre bir anne olarak ben", "ideal anne", "ideal olmayan anne", "ne yazık ki nasıl bir anne olmak durumunda bırakıldım", "tanıdığım örnek-iyi bir anne" ve "tanıdığım örnek olmayan bir anne" olarak belirlenmiştir. Elementler üçlü karşılaştırılarak annelerin kişisel yapılarına ulaşılmıştır. Son olarak her element, kişisel yapılara dayalı olarak 1 ve 5 arasında derecelendirilmiştir. Veriler idiogrid 2.4 programına girilerek analiz edilmiştir.

Elde edilen bulgular neticesinde annelerin serbest oyun etkileşimlerinde çoğunlukla istenmedik/uygunsuz ifadeler kullandıkları görülmüştür. En çok kullanılan istendik ifade "çocuğun isteklerine uyma", en sık kullanılan istenmedik/uygunsuz ifade "emir verme"dir. Elde edilen diğer bir bulgu "ideal anne" ve "bir anne olarak ben" elementleri arasındaki uzaklık katsayısından ulaşılan özdeğerdir. Oyun etkileşiminde istendik ifadeleri daha sık kullanan annelerin, istenmedik ifadeleri daha sık kullanan annelere göre çoğunlukla özdeğerlerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Yine oyun etkileşiminde istendik ifadeleri daha sık kullanan annelerin, istenmedik ifadeleri daha sık kullananlara

göre kendilerini daha çok olumlu yapılarla ilişkilendirdikleri görülmüştür. Her iki grupta bulunan anneler; “ne yazık ki nasıl bir anne olmak durumunda bırakıldım”, “çocuğuma göre bir anne olarak ben”, “eşime göre bir anne olarak ben”, “anneme göre bir anne olarak ben” ve “kayınvalideme göre bir anne olarak ben” elementlerini çoğunlukla kendileriyle yakın ilişkilendirmişlerdir. Oyun etkileşimlerinde istendik ifadeleri daha sık kullanan anneler “ideal olmayan anne” elementine kendilerini uzak konumlandırırken, çoğunlukla istenmedik/uygunsuz ifadeleri kullanan anneler kendilerini bu elemente uzak ve orta derecede konumlandırmışlardır. “Tanıdığım örnek-iyi bir anne” elementine ise istendik ifadeleri çoğunlukla kullanan anneler kendilerini yakın ve orta derecede konumlandırırken, “tanıdığım örnek olmayan bir anne” elementine uzak ve orta derecede; istenmedik ifadeleri çoğunlukta kullananlar, “tanıdığım örnek bir anne” elementine kendilerini orta ve uzak derecede konumlandırmışlardır ve “tanıdığım örnek olmayan bir anne” elementine ise kendilerini uzak, orta ve yakın konumlandırmışlardır.

Anahtar kelimeler: Anne-çocuk, oyun etkileşimi, repertuar ağı tekniği.

ABSTRACT
INVESTIGATION OF MOTHERHOOD PERCEPTION BASED ON MOTHER-CHILD PLAY INTERACTION

Cansu SAFSOYLU

Master Thesis, Department of Educational Sciences
Supervisor: Assoc. Prof. Dr. İsmail SANBERK
June 2022, 173 pages

In this study, it is aimed to examine how mothers who use the desired and undesirable expressions in the five-minute free play interaction with their children between the ages of 3-6 represent motherhood in their cognition by semi-structured interview technique, the repertory grid technique. This research is a multiple quantitative case analysis study. Free play interactions were video-recorded in the home environment. Then, the expressions used by the mothers during the play interaction were coded into the Parent-Child Play Recording-Coding Form and the mothers who used mostly requested and mostly unwanted/inappropriate expressions were determined. Elements in repertory grid technique; “me as a mother”, “me as a mother according to my child”, “me as a mother according to my husband”, “me as a mother according to my mother”, “me as a mother according to my mother-in-law”, “an ideal mother”, “a non-ideal mother”, “unfortunately what kind of mother did I have to be”, “a good mother I know”, “a bad mother I know”. The personal structures of the mothers were reached by comparing the elements in triplicate. Finally, each element is rated between 1 and 5 based on personal constructs. Data were analyzed by entering idiogrid 2.4 program.

As a result of the findings, it was seen that the mothers mostly used undesirable/inappropriate expressions in their free play interactions. The most frequently used desired expression is "complying with the child's wishes", the most frequently used undesirable/inappropriate expression is "giving orders". Another finding is the eigenvalue obtained from the distance coefficient between the “an ideal mother” and “me as a mother” elements. In general, it was observed that the eigenvalues of the mothers who mostly used the desired expressions in the play interaction were higher than the mothers who mostly used the unwanted expressions. Again, it was observed that mothers who

mostly used the desired expressions in the play interaction associated themselves with more positive constructs than those who mostly used the unwanted expressions. Mothers associated themselves closely with the following elements; “unfortunately what kind of mother did I have to be”, “me as a mother according to my child”, “me as a mother according to my husband”, “me as a mother according to my mother” and “me as a mother according to my mother-in-law”. While mothers who used mostly desired expressions in their play interactions positioned themselves far from the “non-ideal mother” element, mothers who mostly used undesirable/inappropriate expressions positioned themselves far and moderately from this element. On the other hand, mothers who use the desired experessions mostly position themselves close and moderately to the element “a good mother I know”, while the element of “a bad mother I know” is distant and moderate; Those who use undesirable expressions mostly position themselves moderately and far from the element “a good mother I know”. On the other hand, they have positioned themselves far, middle and close to the element of “a good mother I know”.

Keywords: Mother-child, play interaction, repertory grid technique.

ÖN SÖZ

Bu araştırmanın amacı anne-çocuk oyun etkileşimine bağlı olarak annelik algısının incelenmesidir. Öncelikle bu çalışmayı yapabilmemde büyük emeği olan, katkısını, desteğini ve bilgilerini hiçbir zaman esirgemeyen, öğrencisi olmaktan gurur duyduğum sayın hocam Doç. Dr. İsmail SANBERK'e sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Tezime sundukları geribildirimleri ile çalışmamı geliştirmemi sağlayan hocam Dr. Öğr. Üyesi Fatoş BULUT ATEŞ'e ve Dr. Öğr. Üyesi Sezai DEMİR'e değerli yorumları ve katkıları için çok teşekkür ederim.

Öğrencilik hayatımda her umutsuzluğa düştüğümde yanımda olan ve her kararımda beni destekleyen annem Ülcay KAYMAZ'a, tez dönemimde yardımcı olan babam Burhan SAFSOYLU'ya, hayatımda idolüm olarak gördüğüm ve varlığıyla kendimi şanslı hissettiğim ablam Çağla Tuğçe TAPTAP'a, doğumu ile hayatımıza anlam katan yeğenim Ediz'e sonsuz teşekkürler.

Bu çalışmayı hazırlarken benimle yorulan ve emek veren teyzem Kezban KAYMAZ'a ve tezimde emeği geçen herkese sonsuz teşekkürler. Son olarak bu araştırmaya gönüllü olarak katılım gösteren tüm annelere teşekkürlerimi sunuyorum.

Cansu SAFSOYLU

ADANA / 2022

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET ..... **iv**

ABSTRACT ..... **vi**

ÖN SÖZ ..... **viii**

KISALTMALAR ..... **x**

TABLOLAR LİSTESİ ..... **xi**

EKLER LİSTESİ ..... **xiv**

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1.Problem 1

1.2. Araştırmanın Amacı 3

1.3. Araştırmanın Önemi 4

1.4. Sayıltılar 5

1.5. Sınırlılıklar 5

1.6. Tanımlar 6

BÖLÜM II

KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Aile İçi Triadik İlişkiler 7

2.1.1. Anne- Baba-Çocuk 7

2.2. Aile İçi Diadik İlişkiler 8

2.2.1. Anne-Çocuk 8

2.2.2. Baba-Çocuk 8

2.2.3. Anne-Baba 9

2.2.4. Kardeş İlişkileri 9

2.3. Okul Öncesi Çocuk ile Anne Arasındaki İlişki 9

2.3.1. Psikanalitik Kuram 9

2.3.2. Kişisel Yapılar Kuramı 10

2.3.2.1. Kişisel Yapılar Kuramının Temel Önermeleri 11

2.3.2.1.1. Yapılandırma Önermesi 11

2.3.2.1.2. Bireysellik Önermesi 11

2.3.2.1.3. Örgütleme Önermesi 11
2.3.2.1.4. İkililik Önermesi 11
2.3.2.1.5. Seçim Önermesi 11
2.3.2.1.6. Genişlik Önermesi 11
2.3.2.1.7. Deneyim Önermesi 11
2.3.2.1.8. Ayarlama Önermesi 11
2.3.2.1.9. Bölümlendirme Önermesi 12
2.3.2.1.10. Benzerlik Önermesi 12
2.3.2.1.11. Toplumsallık Önermesi 12
2.4. Anne-Çocuk Etkileşimi 12
2.4.1. Ebeveyn-Çocuk Etkileşim Modeli 12
2.4.2. Oyun Etkileşimi 13
2.4.2.1. Çocuk Merkezli Oyun 14
2.5. Anneliğe İlişkin Benlik Algısı 14
2.6. İlgili Araştırmalar 16
2.6.1. İlgili Yurt İçi Araştırmalar 16
2.6.1.1. Anne-Çocuk Etkileşimini Gözlemlemeye Yönelik Yurt İçi Araştırmalar 16
2.6.1.2. Annelik Algısını İncelemeye Yönelik Yurt İçi Araştırmalar 19
2.6.2. İlgili Yurt Dışı Araştırmalar 20
2.6.2.1. Anne-Çocuk Etkileşimini Gözlemlemeye Yönelik Yurt Dışı Araştırmalar 20
2.6.2.2. Annelik Algısını İncelemeye Yönelik Yurt Dışı Araştırmalar 22

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli 24
3.2. Araştırma Grubu 24
3.3. Veri Toplamada Kullanılan Araçlar 26
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu 26
3.3.2. AnaBaba Çocuk Oyun Kayıt Kodlama Formu 26
3.3.3. Repertuar Ağı Tekniği 29
3.4. Verilerin Analizi 30

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. Annelerin Serbest Oyun Etkileşiminde Kullandıkları İfadelerin Sıklığına İlişkin Bulgular 35
4.2. Çocuğu ile Oyun Etkileşiminde Çoğunlukla İstendik İfadeleri Kullanan Annelerin Annelik Algılarına İlişkin Bulgular 37
4.3. Çocuğu ile Oyun Etkileşiminde Çoğunlukla İstenmedik ifadeleri Kullanan Annelerin Annelik Algılarına İlişkin Bulgular 58

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUM

5.1. Annelerin Serbest Oyun Etkileşiminde Kullandıkları İfadelerin Sıklığına İlişkin Tartışma 89
5.2. Oyun Etkileşiminde Çoğunlukla İstendik ve İstenmedik İfadeleri Kullanan Annelerin Bir Anne Olarak Kendilerine Ait Özdeğerlerine İlişkin Tartışma..... 90
5.3. Oyun Etkileşiminde Çoğunlukla İstendik ve İstenmedik İfadeleri Kullanan Annelerin Bir Anne Olarak Kendilerine Yönelik Kurguları ile İlgili Bulguların Tartışılması 92
5.4. Oyun Etkileşiminde Çoğunlukla İstendik ve İstenmedik İfadeleri Kullanan Annelerin Bir Anne Olarak Sosyal Ben Elementlerine Ait Bulguların Tartışılması.....94

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuç 97
6.2. Öneriler 98
6.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler 98
6.2.2. Araştırmaya Yönelik Öneriler 98

KAYNAKÇA 100
EKLER 110
ÖZGEÇMİŞ 173

KISALTMALAR

AÇOKKF: AnaBaba Çocuk Oyun Kayıt Kodlama Formu

BB: Bir Anne Olarak Ben

ÇGB: Çocuğuma Göre Ben

İA: İdeal Anne

EGB: Eşime Göre Bir Anne Olarak Ben

AGB: Anneme Göre Bir Anne Olarak Ben

KGB: Kayınvalideme Göre Bir Anne Olarak Ben

NNB: Ne Yazık ki Nasıl Bir Anne Olmak Durumunda Bırakıldım

İOA: İdeal Olmayan Anne

TÖA: Tanıdığım Örnek Bir Anne

TÖOA: Tanıdığım Örnek Olmayan Bir Anne

TABLOLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1. Annelere Ait Demografik Bilgiler 25
Tablo 2. Çocuklara Ait Demografik Bilgiler 26
Tablo 3. AnaBaba Çocuk Oyun Kayıt Kodlama Formunda Yer Alan İstendik İfade Kategorileri 27
Tablo 4. AnaBaba Çocuk Oyun Kayıt Kodlama Formunda Yer Alan İstenmedik İfade Kategorileri 28
Tablo 5. Örnek Repertuar Ağı Formu 30
Tablo 6. AÇOKKF Veri Kayıt Örneği 31
Tablo 7. AÇOKKF Örneği 31
Tablo 8. AÇOKKF Kodlamalar Arası Tutarlılık Değerleri 32
Tablo 9. AÇOKKF Puanlayıcılar Arası Tutarlılık Değerleri 33
Tablo 10. AÇOKKF Göre Oyun Etkileşiminde Annelerin İstendik ve Uygunsuz İfadelerinin Sıklığı 35
Tablo 11. AÇOKKF Göre Oyun Etkileşimlerinde İstendik İfade Kategorilerinin Frekans ve Yüzdeleri 36
Tablo 12. AÇOKKF Göre Oyun Etkileşimlerinde İstenmedik İfade Kategorilerinin Frekans ve Yüzdeleri 37
Tablo 13. A1'in Oyun Etkileşiminde Kullandığı İfadelerin Sıklığına İlişkin Bulgular 38
Tablo 14. Annelik ile İlgili Elementlerin Öklid Uzaklık Katsayıları (A1) 39
Tablo 15. A1'in Annelik ile İlgili Kullandığı Kişisel Yapılar ve Elementlerle Olan İlişkisi 40
Tablo 16. A2'nin Oyun Etkileşiminde Kullandığı İfadelerin Sıklığına İlişkin Bulgular 41
Tablo 17. Annelik ile İlgili Elementlerin Öklid Uzaklık Katsayıları (A2) 42
Tablo 18. A2'nin Annelik ile İlgili Kullandığı Kişisel Yapılar ve Elementlerle Olan İlişkisi 43
Tablo 19. A3'ün Oyun Etkileşiminde Kullandığı İfadelerin Sıklığına İlişkin Bulgular 45
Tablo 20. Annelik ile İlgili Elementlerin Öklid Uzaklık Katsayıları (A3) 46
Tablo 21. A3'ün Annelik ile İlgili Kullandığı Kişisel Yapılar ve Elementlerle Olan İlişkisi 47

Tablo 22. A4'ün Oyun Etkileşiminde Kullandığı İfadelerin Sıklığına İlişkin Bulgular 48
Tablo 23. Annelik ile İlgili Elementlerin Öklid Uzaklık Katsayıları (A4) 49
Tablo 24. A4'ün Annelik ile İlgili Kullandığı Kişisel Yapılar ve Elementlerle Olan İlişkisi 50
Tablo 25. A5'in Oyun Etkileşiminde Kullandığı İfadelerin Sıklığına İlişkin Bulgular 51
Tablo 26. Annelik ile İlgili Elementlerin Öklid Uzaklık Katsayıları (A5) 52
Tablo 27. A5'in Annelik ile İlgili Kullandığı Kişisel Yapılar ve Elementlerle Olan İlişkisi 53
Tablo 28. A6'nın Oyun Etkileşiminde Kullandığı İfadelerin Sıklığına İlişkin Bulgular 55
Tablo 29. Annelik ile İlgili Elementlerin Öklid Uzaklık Katsayıları (A6) 56
Tablo 30. A6'nın Annelik ile İlgili Kullandığı Kişisel Yapılar ve Elementlerle Olan İlişkisi 57
Tablo 31. A7'nin Oyun Etkileşiminde Kullandığı İfadelerin Sıklığına İlişkin Bulgular 59
Tablo 32. Annelik ile İlgili Elementlerin Öklid Uzaklık Katsayıları (A7) 60
Tablo 33. A7'nin Annelik ile İlgili Kullandığı Kişisel Yapılar ve Elementlerle Olan İlişkisi 61
Tablo 34. A8'in Oyun Etkileşiminde Kullandığı İfadelerin Sıklığına İlişkin Bulgular 62
Tablo 35. Annelik ile İlgili Elementlerin Öklid Uzaklık Katsayıları (A8) 63
Tablo 36. A8'in Annelik ile İlgili Kullandığı Kişisel Yapılar ve Elementlerle Olan İlişkisi 64
Tablo 37. A9'un Oyun Etkileşiminde Kullandığı İfadelerin Sıklığına İlişkin Bulgular 66
Tablo 38. Annelik ile İlgili Elementlerin Öklid Uzaklık Katsayıları (A9) 67
Tablo 39. A9'un Annelik ile İlgili Kullandığı Kişisel Yapılar ve Elementlerle Olan İlişkisi 68
Tablo 40. A10'un Oyun Etkileşiminde Kullandığı İfadelerin Sıklığına İlişkin Bulgular 69
Tablo 41. Annelik ile İlgili Elementlerin Öklid Uzaklık Katsayıları (A10) 70
Tablo 42. A10'un Annelik ile İlgili Kullandığı Kişisel Yapılar ve Elementlerle Olan

İlişkisi 72
Tablo 43. A11'in Oyun Etkileşiminde Kullandığı İfadelerin Sıklığına İlişkin Bulgular 73
Tablo 44. Annelik ile İlgili Elementlerin Öklid Uzaklık Katsayıları (A11) 74
Tablo 45. A11'in Annelik ile İlgili Kullandığı Kişisel Yapılar ve Elementlerle Olan İlişkisi 75
Tablo 46. A12'nin Oyun Etkileşiminde Kullandığı İfadelerin Sıklığına İlişkin Bulgular 76
Tablo 47. Annelik ile İlgili Elementlerin Öklid Uzaklık Katsayıları (A12) 77
Tablo 48. A12'in Annelik ile İlgili Kullandığı Kişisel Yapılar ve Elementlerle Olan İlişkisi 78
Tablo 49. A13'ün Oyun Etkileşiminde Kullandığı İfadelerin Sıklığına İlişkin Bulgular 79
Tablo 50. Annelik ile İlgili Elementlerin Öklid Uzaklık Katsayıları (A13) 80
Tablo 51. A3'ün Annelik ile İlgili Kullandığı Kişisel Yapılar ve Elementlerle Olan İlişkisi 81
Tablo 52. A14'ün Oyun Etkileşiminde Kullandığı İfadelerin Sıklığına İlişkin Bulgular 82
Tablo 53. Annelik ile İlgili Elementlerin Öklid Uzaklık Katsayıları (A14) 83
Tablo 54. A14'ün Annelik ile İlgili Kullandığı Kişisel Yapılar ve Elementlerle Olan İlişkisi 84
Tablo 55. A15'in Oyun Etkileşiminde Kullandığı İfadelerin Sıklığına İlişkin Bulgular 85
Tablo 56. Annelik ile İlgili Elementlerin Öklid Uzaklık Katsayıları (A15) 86
Tablo 57. A15'in Annelik ile İlgili Kullandığı Kişisel Yapılar ve Elementlerle Olan İlişkisi 87

EKLER LİSTESİ

Sayfa

EK 1. Gönüllü Katılım Formu 110
EK 2. AnaBaba Çocuk Oyun Kayıt Kodlama Formu Kullanım İzni 111
EK 3. AnaBaba Çocuk Oyun Kayıt Kodlama Formu..... 112
EK 4. Anne-Çocuk Serbest Oyun Etkileşimi Transkriptleri 114
EK 5. Öz Kimlik Grafikleri 165

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem

Anne ve çocuk iletişiminin, çocuğun gelişiminde etkili olan ve annenin sahip olduğu özelliklerden etkilenen bir kavram olduğu bilinmektedir. Anne, çocuğun karşılaştığı ilk sevgi nesnesidir ve anne aracılığıyla çocukta temel güven duygusu oluşmaktadır (Yazgan İnanç ve Yerlikaya, 2016). Çocuğun doğumundan itibaren gelişen anne-çocuk etkileşimi, anne-çocuk ilişkisinin içerdiği elementlerin tümü olarak tanımlanmıştır (İrtiş, 2016). Bu etkileşim; ailenin demografik özelliklerinden (eğitim düzeyi, sosyo-ekonomik durum vd.), annenin iletişim becerilerinden ve çocuğun nörogelişimsel bozukluğu olup olmamasından etkilenmektedir (Dereli ve Dereli, 2017; Sezer, Yılmaz ve Koçyiğit, 2015; Töret, Özdemir ve Kubat, 2015). Annenin davranışlarından etkilenen çocukla ilişkisi, çocuk üzerinde izler bırakabilmektedir (Geçtan, 1983; Öngider, 2013).

Güler ve Yetim (2008) ebeveyn-çocuk ilişkisini etkileyen bir değişken olarak ebeveynlik algısını göstererek annelik algısının, çocuk ile etkileşimde etkili olduğunu belirtmişlerdir. Annelik algısı, bir annenin kendi anneliğini nasıl algıladığı ve kendi anneliğine yönelik olan inançlarıdır. Annelik algısı yüksek olan bir anne, çocuğunun sosyalleşmesi için olanaklar sağlamaktadır (Bornstein, Teti ve Candelaria, 2002) ve anne ile çocuk arasında olumlu ilişkiyi desteklemiş olmaktadır (Buluş ve Samur, 2017). Aynı şekilde; MacPhee, Benson ve Bullock (1986) ebeveynlerin rolleri hakkında ne düşündüklerinin yani ebeveynlik algılarının ebeveyn-çocuk ilişkisinin kalitesinden etkileneceğini belirtmişlerdir.

Benlik algısı aynı zamanda; çoğunlukla bir bireyin, başkalarıyla kurduğu etkileşimlerini yorumlamasını, başkalarından doğrudan aldığı geri bildirimleri ve sosyal karşılaştırmayı içermektedir (Cooley, 1902; Ruble, Boggiano, Feldman ve Loebl, 1980; Akt. Salley, Vannatta, Gerhardt ve Noll, 2010). Bu elementler sosyal benlik kavramını oluşturmaktadır. Sosyal benlik kavramı; çevredeki bireylerin, kişinin kendi rolü üzerindeki beklentilerini içermektedir (Acun Kapıkıran, 2003). Rubin (1967), kadının sosyal benliğinin anneliğiyle ilişkili olduğunu söylemiş ve anne tarafından sürdürülen annelik modellerinin çocukları tarafından geliştirilen annelik modelleriyle ilişkili olduğundan bahsetmiştir. Anne benlik kavramı içerisinde bulunan zihinsel harita, çocuğunun yorumunu içerir ve annelerin performansı ve değerleri bu geribildirim algısına

göre değişebilir (Partridge, 1988). Yani annenin davranışı, çocuğuna göre kendisini nasıl algıladığı açısından değişebilir. Aynı zamanda çevresinde annelik davranışını etkileyen önemli kişilerden olan anne, eş ve kayınvalide gözünde kendisini bir anne olarak nasıl gördüğü sosyal benlik algısı içerisindedir.

Benlik tasarımının içerisindeki bir diğer kavram ise ideal benliktir. İdeal benlik; kişilerin olmak istedikleri benliktir. Kişinin ideal benliği ile benlik kavramı arasında çok fazla farkın olması kişide uyumsuzluk yaratabilmektedir (Akçagöz, 2017). Buradan hareketle ideal annelik, annenin kendisini nasıl bir anne olarak görmek istediği şeklindeki algısı olarak tanımlanabilir. Lo Cricchio, Coco, Cheach ve Liga (2019) ise ideal anneliği; çocukların ihtiyaçlarını ele alan ve bu ihtiyaçları ilk sıraya koyan, çocuğa sürekli ve düzenli bakım sağlayan ve destek veren annelik olarak tanımlamışlardır.

Anneler tarafından ideal olarak görülmeyen anne kavramı, kendilerini bir anne olarak görmek istemedikleri özellikleri içeren anneliktir. İdeal olmayan annelik her annenin algısına göre değişeceği gibi genelde çocukların ihtiyaçlarını karşılamayan, onlara bakım vermeyen anne olarak görülmektedir. Kadının annelik kimliğini oluşturan bir unsur da çevrenin anneden beklentileridir. Çevrenin bu beklentileri annede "normatif annelik" adı verilen; çevrenin anneliğe müdahale ettiği ve anneliğinin çevre tarafından düzenlendiği algısının oluşmasına katkı sağlar (Karaman ve Doğan, 2018). Annelerin algıları aynı zamanda kendi anneleri ve çevrelerinde bulunan diğer annelerden de etkilenmektedir. Bu durumda annenin, annelik kavramında çevresinde örnek olarak gördüğü ve iyi bir anne olarak tanımladığı anneler, tanıdığım örnek iyi bir anne algısını oluştururken; çevresinde örnek olarak görmediği anneler ise tanıdığım örnek olmayan anne algısını oluşturacaktır.

George Alexander Kelly (1955); insanların kendisinden, olay ve durumlardan örtük bir çerçeve yarattığını belirtmiştir. Bu şekilde "bilişsel kurgular" oluşur ve davranışlara yön verir. Kelly, bilişsel kurguları ortaya çıkarmak için repertuar ağı tekniğini tasarlamıştır. Repertuar ağı tekniği yukarıda bahsedilen, annenin; bir anne olarak kendi algısı, ideal annelik algısı, ideal olmayan annelik algısı, normatif anne algısı ve annenin çevresine göre kendi algısını yani sosyal benlik algısını ve son olarak tanıdıkları örnek bir anne ve tanıdıkları örnek olmayan bir anneyi zihinlerinde nasıl temsil ettiklerini belirlememizi sağlamaktadır.

Anne ve çocuk arasındaki ilişkinin ve etkileşimin olumlu yönde gelişmesinde "oyun" çok önemli yer tutmaktadır (Yeşilyaprak ve Akgün, 2011; Öngider, 2013). Oyun oynamanın çocuk gelişimi üzerindeki etkisi pek çok araştırmacı tarafından araştırılsa da ebeveyn-çocuk etkileşimi sırasında ebeveynin kişilik özellikleri ve oyun oynama

davranışları hakkındaki araştırmalar sınırlı kalmıştır (Yue, Leung ve Hiranandani, 2016). Ayrıca literatüre bakıldığında annelik algısının; annenin mutluluk anıları, ebeveyn doyumları ve kaygı düzeyleri değişkenleriyle incelendiği görülmüş ve annelik algısının nelerden etkilendiğini inceleyen araştırmalara rastlanmıştır (Saygıdeğer Demir B., 2017; Yılmaz ve Ülker, 2018). Fakat anne ile çocuğun olumlu ve olumsuz oyun etkileşimlerine bağlı olarak, annenin; yakınlarına, tanıdığı örnek bir anneye, tanıdığı örnek olmayan bir anneye ve ideal olmayan anneye göre kendisini nasıl algıladığı, nasıl bir anne olmak istediği ve nasıl bir anne olmak zorunda bırakıldığı ile ilgili algılarının, bir anne olarak kendisine ilişkin algıları ile ne derece örtüştüğü ile ilgili bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu problemi incelemek amacıyla bu araştırma kapsamında "annelerin çocuklarıyla oyun etkileşimine bağlı olarak annelik algılarının incelenmesi" hedeflenmektedir.

Doğrudan yapılan gözlemler; sosyal etkileşimde yer alan mekanizmalarla ilgili araştırma sorularını incelemek için önemli görülmektedir. Gözlem tekniği ile ebeveynin davranışları kendisi tarafından değil, araştırmacı tarafından tutarlı ve güvenilir bir şekilde tanımlanabilmektedir ve pek çok amaç için, annenin kendine özel açıklamalarına dayanan ve annenin ruhsal durumundan etkilenen ebeveyn bildirimlerine göre daha avantajlı olmaktadır. (Aspland ve Gardner, 2003). Bu nedenle anne-çocuk oyun etkileşimi gözlem tekniği ile incelenmiştir. Annenin anneliğe ilişkin algıları ise görüşme formatına dayandırılmış olan repertuar ağı tekniği ile incelenmiştir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı 3-6 yaş arasında çocuğa sahip olan annelerin çocuklarıyla oyun etkileşimine bağlı olarak anneliğe yönelik algılarının incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranacaktır.

1. 3-6 yaş arasındaki çocuğu ile serbest oyun etkileşiminde anneler çoğunlukla hangi ifadeleri kullanmaktadırlar?

2. 3-6 yaş arasındaki çocuğu ile serbest oyun etkileşiminde istendik ifadeleri ve uygunsuz ifadeleri çoğunlukta kullanan annelerin;

    a. Bir anne olarak kendilerine ilişkin özdeğerleri nasıldır?

    b. Bir anne olarak öz algıları, nasıl bir anne olmak zorunda bırakıldıklarına ilişkin algıları ile ne derece örtüşmektedir?

c. Bir anne olarak öz algıları; çocuklarına, eşlerine, annelerine ve kayınvalidelerine göre annelik algıları ile ne derece örtüşmektedir?

d. Bir anne olarak öz algıları, tanıdığım örnek iyi bir anne, tanıdığım örnek olmayan bir anne ve ideal olmayan anne algıları ile ne derece örtüşmektedir?

1.3.Araştırmanın Önemi

Annelik önemli bir yaşam rolüdür. Her annenin "annelik" tanımı ve anneliği nasıl deneyimlediği çevresine, kişiliğine ve birçok farklı değişkene göre değişmektedir. Annelik algısını standart bir test ile ölçmek yerine bireylerin zihinlerinde anneliği nasıl temsil ettiklerini incelemeye yarayan repertuar ağı tekniğinin kullanılmasının her annenin annelik ile ilgili farklı kişisel yapılarını ortaya çıkararak ilgili literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ebeveyn rolüne ilişkin kendilik algısı ile ilgili yapılmış olan çalışmalar, Ebeveyn Kendilik Algısı Ölçeği kullanılarak yapılmış ve ebeveyn algısı; ebeveyn rol doyumu, yatırım, rol dengeleme ve yeterlik alt ölçekleri ile değerlendirilmiştir. Annelerin, anneliği bilişlerinde ne şekilde temsil ettikleri üzerinde bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Bireylerin kendilerini bir ebeveyn olarak nasıl gördükleri anne-çocuk ilişkisini etkilemektedir (Saygıdeğer Demir, 2017). Bu ilişkinin olumlu ya da olumsuz olması konusunda yorum yapabilmemize imkan tanıyan Annebaba Çocuk Oyun Kayıt Kodlama Formu ile annenin kullandığı istendik ve istenmedik/uygunsuz ifadeler ve bu ifadelerin sıklığı belirlenir. Buna ek olarak oyun etkileşiminin araştırmacı tarafından gözlenmesi, annenin çeşitli nedenlerden etkilenebilecek kendi ifadesi ve görüşlerinden ziyade doğrudan çocuk ile iletişimi hakkında bilgi toplamaya olanak tanımaktadır. Katılımcıların davranışlarını mümkün olan en iyi şekilde tanımlamaya çalıştıkları gözlenen bir durumdur. Yani davranışlarını sosyal arzu edilebilir şekilde sunabilmektelerdir. Bu nedenle doğrudan gözlem yapmak daha uygun olmaktadır (Sussman, 2016).

Bilindiği üzere okul öncesi dönem (3-6 yaş) çocuk gelişiminin hızlı olduğu dönemlerden biridir. Kapsamlı gelişimsel rehberlik programları dahilinde gelişimsel rehberlik hizmetleri yürütülmektedir (Toprak, 2018). Okul psikolojik danışmanları; okul öncesi dönemde çocuğun gelişimsel özelliklerinden kaynaklı olarak, hizmetlerini doğrudan sürdürmenin zorluğu nedeniyle ebeveynler ile çocuğa yönelik çalışmalar sürdürmektedirler. Ayrıca yürütülen rehberlik hizmetlerinden en üst düzeyde fayda sağlamak için özellikle annelerin bu süreçte yeri çok önemlidir. Annelere yönelik uygun

olan eğitim programları hazırlamak için anne-çocuk ilişkisi hakkında çok yönlü bilgi edinmek gerekmektedir. Akgün ve Yeşilyaprak (2011) oyun sırasında annenin davranışlarının annenin çeşitli özellikleri ile incelendiği araştırmaların yapılmasının uygun olacağını belirtmişlerdir. Annelerin çocuklarıyla oyun etkileşimleri ve annelik algılarının incelenmesinin anne-çocuk ilişkilerinde bilgi sağlayarak annelerin çocuklarıyla ilişkisi ile ilgili psikolojik danışma sürecinde ve çalışmalarında katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4. Sayıltılar

1. Gözlenen annelerin doğal davrandığı varsayılmıştır.
2. Annelerin repertuar ağı formuna gerçeği yansıtan cevaplar verdikleri varsayılmıştır.
3. Çocukların ve annelerin herhangi bir ruhsal tanı kategorisinde olmadıkları varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

1. Araştırma bulgularının elde edilmesi, araştırmada kullanılan tekniklerle sınırlıdır.
2. Araştırma gönüllü olan sınırlı sayıda katılımcı annelerle yürütülmüştür ve dış geçerliği düşük bir araştırmadır.
3. Bu araştırmada anne-çocuk arasındaki etkileşim oyun etkileşimi ile sınırlıdır.
4. Bu araştırmada oyun etkileşimi gözleminde sözsüz iletişim dikkate alınmamıştır.
5. Bu araştırmaya sadece 3-6 yaş döneminde çocuklar ve anneleri dahil edilmiştir. Buna göre 0-2 yaşında olan ve okul çağında bulunan çocuklar ve anneleri bu çalışmaya dahil edilmemiştir.
6. Anneliğe ilişkin algı pekala annelerin geçmişte anneleriyle olan ilişkilerinden etkilenebilmektedir. Ne varki bu çalışmada böylesi bir nedensel açıklama yoklanmamıştır.
7. Anneliğe ilişkin algı, annelerin algıladığı sosyal destek ve engelli çocuğa sahip olup olmama açısından etkilenebilmektedir. Bu çalışmada bu değişkenler dikkate alınmamıştır.
8. Bu araştırmada kuramsal çerçeve Kelly'nin Kişisel Yapılar Kuramı ile sınırlandırılmıştır.

1.6. Tanımlar

Oyun Etkileşimi: Bu araştırmada oyun etkileşimi kavramıyla, annelerin çocuklarıyla video kaydına alınan beş dakikalık serbest oyunları kastedilmektedir.

Yapı / Kişisel Yapı: Kelly, insanları bir bilim insanı olarak gördüğünü belirtmiş ve her insanın dünyayı anlama, öngörme yolunda hipotezler ürettiğini söylemiştir. Bireyler olayları ve nesneleri yapılandırmak için kişisel yapılar oluştururlar (Sanberk, 2020, s. 523).

Repertuar Ağı Tekniği: George Alexander Kelly tarafından geliştirilen bu teknik bireylerin, hayatlarındaki önemli kişilere, olaylara veya nesnelere ait kullandıkları kişisel yapıları ortaya çıkarmaktadır (Sanberk, 2020, s. 527).

Benlik Saygısı: Bir bireyin güncel benliği ile ideal benliği arasındaki farktır.

Element: Repertuar ağı tekniğinde karşılaştırma yapmak için kullanılan araştırma nesnesidir. Kelly, elementler için bir yapı tarafından soyutlanan olaylar demiştir ve elementler bir birey için anlamlı kişiler, olaylar ya da nesneler olabilir (Sanberk, 2020, s. 528).

Yapılandırma: Bireylerin yaşadığı benzer deneyimlerine dayanarak kişileri, olayları öngörmesi, yapılandırmasıdır (Sanberk, 2020, s. 523).

Çocuk: Bu araştırmada çocuk kavramı ile 3-6 yaş arasında bulunan okul öncesi dönem çağındaki çocuklar kastedilmektedir.

Anne: Bu araştırmada anne kavramı ile 3-6 yaş arasında çocuğa sahip olan anneler kastedilmektedir.

BÖLÜM II

KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Aile İçi Triadik İlişkiler

2.1.1. Anne-Baba-Çocuk

Anne-baba-çocuk etkileşimi; ebeveynlerin ve çocukların psikolojik ve kişilerarası işlevsellik özelliklerini, ebeveyn tutumlarını ve ebeveyn-çocuk bağlanmasının kalitesini içermektedir (Putallaz ve Heflin, 1990). Kalmijn (2013) ebeveyn-çocuk ilişkisinin; anne-baba-çocuk arasındaki temas sıklığını, beraber geçirdikleri zaman süresini ve kalitesini, aralarındaki desteği ve çatışmaları kapsadığını belirtmiştir. Eşlerin davranışlarındaki uyum, ebeveynlik davranışlarını ve çocuklarıyla ilişkileri etkilemektedir (Gordon ve Feldman, 2008). Kısaca bu ilişki anne, baba ve çocuk arasındaki çatışma, iletişim miktarı, bağlanma ve aralarındaki psikolojik ve sosyal ilişkiden oluşmaktadır (Tam, Lee, Kumarasuriar ve Har; 2012).

Çocuk gelişimi; anne-baba-çocuk etkileşimi ile yakından ilgilidir ve anne-baba, çocuğun gelişimini destekleyici davranışlar sergiledikçe özgüven, yaratıcılık, uyumlu kişilik gibi olumlu özellikler gelişmesinde etkili olmaktadırlar (Kandır ve Alpan, 2008). Simkiss, Macallum, Fan, Oates, Kimani ve Stewart Brown (2013) ebeveyn ve okul öncesi çocuk arasındaki ilişki çatışmalı olduğu zaman çocuğun davranışlarında problemler görülebileceğini belirtmişlerdir.

Lindsey ve Caldera (2006), triadik etkileşimler sırasında annelerin çocuklarıyla ilgilenmesinin babalardan daha fazla olduğunu belirtmişlerdir. Triadik etkileşim sırasında, birincil bakıcı olarak anne, çocukla etkileşimin yönetiminde ana sorumluluğu üstlenen kişidir. Baba ise ikincil bir rol oynamaktadır (De Mendonça, Bussab ve Kärtner, 2019). Ayrıca bu ilişki anne babanın gelir düzeyi ve öğrenim düzeyine göre değişim göstermektedir (Dereli ve Dereli, 2017).

Anneler çocuk yetiştirme süreci boyunca babalardan daha fazla ebeveyn yükü taşımaktadırlar. Anneler ve çocuklar genel olarak çocukların annelerine, babalarından daha yakın hissettiklerini bildirmektedirler. Annelerin genellikle babalardan daha olumlu ve destekleyici olduğu söylenmektedir (Arendell, 2000).

2.2. Aile İçi Diadik İlişkiler

Annelik; anne çocuk ilişkisi, anne-baba ilişkisi gibi çeşitli ilişkisel anlayışlar arasında müzakere edilmektedir (Baker ve Carson, 1999). Aşağıda bu ilişkilere değinilmiştir.

2.2.1. Anne-Çocuk

Çocuğun bağ kurduğu ilk kişi olan anne, çocuk ile ilişkisinde çocuğun ilerki yaşamında kullanacağı kişilerarası stilleri kendi kurduğu ilişki ile çocuğa öğretmektedir. Freud'a göre annenin çocuk yetiştirmedeki tutumu ve davranışları çocuğun sonraki yaşamında kalıcı izler bırakabilir. Alfred Adler, sosyal ilgi kavramına yönelik olarak bir çocuğun sosyal ilgisinin gelişmesi için annenin bu konuda çocuğa örnek olması gerektiğini belirtmiştir. Bunun için anne, çocuğa karşı içten bir sevgi göstermelidir. Sullivan'a göre; çocuğun şefkat görme vb. birçok ihtiyacını fark eden anne gerilim yaşayabilir. Annenin yaşadığı gerilim, çocuğun gereksinimlerini karşılamaya yönelik anneyi güdüler. Böylece bebeğin, annesi aracılığıyla ilk kişiler arası ilişkisi oluşmuş olmaktadır (Yazgan İnanç ve Yerlikaya, 2016).

Annenin davranışlarının içten mi yoksa zorlama mı olduğu bebek tarafından kolayca algılanmaktadır. Anne; çocuğu ile etkileşiminde kaygılı olursa, bebek üzerinde de bu kaygı görülecektir. Aynı zamanda bu kaygının önüne geçmek için annenin davranışlarının tutarlı ve düzenli olması önemlidir. İhtiyacı olduğunda annesinin kendisiyle ilgileneceğini bilen çocukta kaygı yerine güven duygusu gelişecektir (Geçtan, 1983).

2.2.2. Baba-Çocuk

Adler'e göre sosyal ilginin gelişmesinde ikincil olarak öneme sahip olan baba; çocuk yetiştirme sürecinde anne kadar katkıda bulunarak çocuğuna önem verdiğini göstermelidir (Yazgan İnanç ve Yerlikaya, 2016).

Baba-çocuk ilişkisini etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Annenin bu ilişkiyi destekleyici tutumu Waller (2002) tarafından bir etken olarak gösterilmiştir. Aynı zamanda babanın eğitim düzeyi, iş koşulları, ekonomik durum, içinde bulunulan kültür, çocuk yetiştirmede bilgi sahibi olup olmaması aralarındaki ilişkiyi ve çocuğun gelişimini etkilemektedir (Şahin ve Özbey, 2007; Tutkun ve Şahin, 2016).

2.2.3. Anne-Baba

Bebek dünyaya geldiğinde tüm sorumluluk anneye aittir. Baba, bu ilişkiye ve etkileşime daha sonra katılarak çocuğunun yaşamındakini önemini arttırmaktadır (Geçtan, 1983; Ardelt ve Eccles, 2001). Sosyal ilgi kavramına önem veren Alfred Adler tarafından anne-baba arasındaki ilişki kalitesinin çocuğun sosyal ilgisinin gelişip gelişmemesi üzerinde etkili olduğu belirtilmiştir ve çocuk bazen anne ve babasını birbirlerine karşı kullanmayı öğrenebilmektedir (Yazgan İnanç ve Yerlikaya, 2016). Anne-baba arasındaki etkileşimi çocuk gözlemleyerek çevresinde kullanacağı yeni sosyal beceriler öğrenmektedir. Çatışmalı bir evde büyümek çocuklar için olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. Anne-baba arasındaki ilişki düşmanca olduğunda çocuk düşmanca davranmayı öğrenecektir ve böylece çevresindeki ilişkileri çatışmalı olabilecektir (Myers ve Pianta, 2008; Parke ve Buriel,1998; Akt. Dereli ve Dereli, 2017; McHale, Favez ve Fivaz-Depeursinge, 2018).

2.2.4. Kardeş İlişkileri

Bir bireyin kardeşe sahip olması sosyal ilişkileri açısından olumlu özelliklerin ortaya çıkmasında katkıda bulunmaktadır. Böylece kardeşi sayesinde çocuk, başkalarıyla ilişkilerini de geliştirmektedir (Sheeton, 1997; Akt. Kılıçarslan, 2001). Kardeşler aynı aileyi ve evi paylaşıyor olsalar bile tamamen aynı çevreye doğmamaktadırlar. Adler'e göre kardeşlerin doğum sırası önemlidir. Doğum sırası bireyin yaşam tarzını etkilemektedir (Yazgan İnanç ve Yerlikaya, 2016).

2.3. Okul Öncesi Çocuk ile Anne Arasındaki İlişki

Öngider (2013) ebeveynlerin, okul öncesi dönemdeki çocuk gelişimi üzerinde önemli bir etkisi olduğunu belirtmiştir. Bu nedenle çocuk gelişimini açıklamada ebeveyn-çocuk ilişkisi önem taşımaktadır. Aynı zamanda bu ilişkinin kalitesinde ebeveynin sahip olduğu kişilik özellikleri etkilidir. Aşağıda okul öncesi çocuk ile anne arasındaki ilişkiyi inceleyen kuramlara yer verilmiştir.

2.3.1. Psikanalitik Kuram

Sigmund Freud psikoseksüel gelişim kuramında okul öncesi dönemde bulunan çocuğun ‘‘fallik dönem’’de olduğunu söylemiştir. Fallik dönemde, çocukta cinsel merak başlamaktadır. Erkek çocuklar annelerine karşı cinsel yakınlık besler ve babaya karşı

olurlar. Fakat babanın kendisinden güçlü olması çocukta kaygı uyandırmaktadır. Bu duruma oedipus kompleksi denmektedir. Kız çocuklar babalarına karşı cinsel yakınlık duyarlar ve bu duruma da elektra kompleksi denmektedir. Erikson'ın psikososyal gelişim kuramında 3-6 yaş arasında bulunan çocuklar oyun çağı, girişkenliğe karşı suçluluk dönemindedir. Bu dönemde çocuk kolayca hareket edebilir. Merak duygusu ön plandadır. Çocuğun öğrenme girişimleri ebeveynler tarafından engellenirse çocukta suçluluk duygusu oluşur. Sullivan'a göre ise bu dönemdeki çocuğun yaşamındaki en önemli kişi annedir. Cinsiyet kavramı gelişen kız çocuk annesi gibi, erkek çocuk babası gibi olmak ister. Çünkü aynı cins ebeveyn çocukla ilişkisinde daha rahat olur ve çocuğun kendi cinsiyetine uygun davranışlarını pekiştirir. Böylece özdeşim ortaya çıkmış olur. Sullivan'a göre bu dönemdeki çocuğun temel sorunu yalnızlıktır. Eğer ebeveynler çocuğun düzeyine uygun etkileşim sağlayamazlarsa, izin verici ya da katı davranırlarsa yalnızlık duygusu oluşabilmektedir (Cüceloğlu, 1990; Yazgan İnanç ve Yerlikaya, 2016).

2.3.2. Kişisel Yapılar Kuramı

George Alexander Kelly'e göre insanlar dünyayı anlamak, yordamak ve kontrol edebilmek için hipotezler geliştirirler ve bu hipotezleri sınarlar (Sanberk, 2020, s. 521). Kişisel yapılar kuramını oluşturan Kelly, çocuğun kişilik gelişiminde ve hayatında ebeveynlerin önemli yeri olduğunu söyleyen kuramcılardandır. Çocuk yetiştirmede anne ya da baba patojenik tavırlar sergilerse bu durum çocuğun geleceği yordama yeteneğini olumsuz etkileyebilir. Örneğin ebeveynlerin koruyucu tutumda olarak çocuğunu şımartması durumunda çocuk yaşamı boyunca her zaman kendi ihtiyaçlarının diğer insanlar tarafından karşılanacağı şeklinde düşünce geliştirebilir. Ebeveynlerin katı davranışları ve baskıları ise çocuğun çevresini keşfetmesini engelleyerek çocuğun içinde bulunduğu çevreyi tanıdık yapılarla yorumlamasına neden olabilir ve yeni yollar araması engellenebilir. Eğer ebeveynlerin davranışları tutarlı olmazsa çocuk, anne-babasını doğru bir biçimde yorumlayamayacaktır. Ebeveynler çocuğa karşı eleştirici olurlarsa ve çocuğa olumsuz sıfatlar kullanırlarsa çocuk kendisini değerlendirirken bu sıfatları kullanarak yapılar oluşturabilir. Ebeveynlerin eleştirdiği durumlar böylece çocukta daha çok ortaya çıkabilir (Yazgan İnanç ve Yerlikaya, 2016).

Kişisel yapılar kuramında aynı zamanda çocuğun dil öncesi dönemde oluşturduğu yapıların yaşamında etkili olabileceği belirtilmiştir. Örneğin dil öncesi dönemde erkek çocuk annesine karşı oluşturduğu yapıları yetişkin yaşamında karşı cinse farkında

olmadan kullanabilir. Kalıtıma ise bu kuramda hiç değinilmemiştir. Yukarıda bahsedilen ebeveynlerin patojenik davranışları dışında çocuk sağlıklı gelişecektir. Çocuğun zamanla oluşturduğu yapılar daha esnek olacaktır. Aynı zamanda Kelly, yaşanan psikolojik sorunların nedeninin kişisel yapılardaki hata olduğunu ve bunun çocukluk yaşamıyla ilişkili olmadığını belirtmiştir (Yazgan İnanç ve Yerlikaya, 2016).

2.3.2.1. Kişisel Yapılar Kuramının Temel Önermeleri: Bu kuram 11 önermeye dayanmaktadır.

2.3.2.1.1. Yapılandırma Önermesi: Bireyler yaşamlarındaki deneyimlere dayanarak olayları öngörme yönünde çaba harcamaktadırlar. Böylece yapılandırma yaparak güvenilir ve öngörülür bir yaşam kurmaya çalışmaktadırlar (Sanberk, 2020, s. 523).

2.3.2.1.2. Bireysellik Önermesi: Bireylerin deneyimlerinin farklı olması nedeniyle olayları farklı yapılandırmaktadırlar. Her bireyin yapısı kendisine özgüdür (Sanberk, 2020, s. 523).

2.3.2.1.3. Örgütleme Önermesi: İnsanlar kullandıkları kişisel yapıları birbirleriyle ilişkilendirerek düzenlemekte ve organize etmektedirler (Sanberk, 2020, s. 524).

2.3.2.1.4. İkililik Önermesi: Yapılar iki uç kutuptan oluşmaktadır. Her yapının da bir karşıt yapısı bulunmaktadır (Sanberk, 2020, s. 524).

2.3.2.1.5. Seçim Önermesi: Bireyler kendilerine en yararlı olacağını düşündükleri yapıyı seçmektedirler ya da en yararlı yapıyı bulmaya çalışmaktadırlar (Sanberk, 2020, s. 525).

2.3.2.1.6. Genişlik Önermesi: Bireyler tarafından kullanılan kişisel yapılar sınırlıdır ve her zaman her durumda kullanılmazlar. "İyi-kötü" yapısı genel ve yaygın kullanılsa da bazı yapılar sınırlı olayları öngörmek için uygundur (Sanberk, 2020, s. 525).

2.3.2.1.7. Deneyim Önermesi: Bireylerin yaşadıkları olaylara bağlı olarak kişisel yapıları değişim göstermektedir. Eğer öngörüler gerçekleşmez ise yapılar yeniden oluşturulmaktadır (Sanberk, 2020, s. 525).

2.3.2.1.8. Ayarlama Önermesi: Bireylerin kullandıkları kişisel yapılara yeni ögelerin eklenmesi ve kullanılan kişisel yapıların gözden geçirilmesiyle ilgilidir. Bu kişisel yapılar esnektir. Katı olan kişisel yapılar genişletilmezler (Sanberk, 2020, s. 526).

2.3.2.1.9. Bölümlendirme Önermesi: Bir kişi birbiriyle çelişen yapılar kullanarak tutarsızlık yaşayabilir. Bu tutarsızlığın nedeni kişinin farklı yaşam rolleridir (Sanberk, 2020, s. 526).

2.3.2.1.10. Benzerlik Önermesi: Gerçeği yorumlama şekli birbirine benzeyen kişilerin kullandıkları kişisel yapılar da birbirine benzeyecektir (Sanberk, 2020, s. 527).

2.3.2.1.11. Toplumsallık Önermesi: Toplumsal ilişkilerin kurulması için kişilerin birbirlerinin yapılandırma sistemlerini anlamlandırmaları önem taşımaktadır (Sanberk, 2020, s. 527).

2.4. Anne Çocuk Etkileşimi

Anne ve çocuk arasındaki ilişki ve dolayısıyla etkileşim hamilelik döneminde başlamaktadır. Bu etkileşim çocuğun yaşamının ilk dönemlerinde şekillenmektedir (Akar Gençer ve Aksoy, 2016).

2.4.1. Ebeveyn Çocuk Etkileşim Modeli

Kathryn Eleain Barnard, anne ve çocuk etkileşiminin olumlu olması için annenin ve çocuğun sahip olması gereken özellikleri tanımlamıştır. Bu özellikler aşağıda verilmiştir.

Ebeveyn Özellikleri:

•Ebeveynin günlük yaşam sorunlarıyla baş edebilmesi.

•İpuçlarına duyarlılık: Annenin, çocuğunun ihtiyaçlarını anlamak için gösterdiği ipuçlarını tanıması ve bu ipuçlarına uygun olarak çocuğuna yanıt vermesidir. Annenin ses tonu, davranışları ve zamanlaması yanıt vermede önemli özelliklerdendir (Sarı ve Demirbağ, 2018).

•Sıkıntının hafifletilmesi: Annenin çocuğunu sakinleştirmesi ve çocuk huysuzlandığında çocuğu yatıştırma yeteneğidir (Sarı ve Demirbağ, 2018).

•Büyümeyi teşvik eden durumlar sağlama: Annenin, çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini destekleyici davranışlarıdır. Çocuğa öğrenme ortamı sağlamaktadır. Bu maddede oyunun yeri önemlidir (Sarı ve Demirbağ, 2018).

Bebek / Çocuk Özellikleri:

•İpuçlarının netliği: Çocuk annesine iletişim başlatma veya sonlandırma ipuçlarını açlık, susuzluk, uykusuzluk temel ihtiyaçlarıyla verebilmektedir (Sarı ve Demirbağ, 2018).

•Ebeveyne duyarlılık: Çocuğun annesinin verdiği iletişim ipuçlarına karşılık verebilmesidir. Ağlama, gülme, susma vb. davranışlar bunun içerisindedir. Çocuk annesine yanıt vermede zorlanırsa aralarındaki etkileşim bozulabilir (Sarı ve Demirbağ, 2018).

Modelin teorik varsayımları şunlardır; annenin davranışları, içerisinde bulunduğu çevre tarafından etkilenebilmektedir. Olumlu etkileşimde anne ve çocuk karşılıklı olarak birbirlerini etkilemektedir. Böylece ikisi de daha olumlu etkileşim için çaba göstermektedirler. Bu etkileşimde uyum sürecini etkileyen bir faktör de kişilik özellikleridir. Çocuğa öğrenme ortamı yaratmak, çocuk tarafından başlatılan iletişimi devam ettirmek ve çocuğun girişimlerini desteklemek önem taşımaktadır. Annenin seçenekler oluşturarak çocuğun keşfetmesini sağlamaya yönelik davranışları çocuğun benlik gelişimine olumlu katkı sağlayacaktır. Bu kuramda bahsedilen ebeveyn özelliklerine sahip olan bir annenin Vygotsky'ın bahsettiği "yapı iskelesi" kavramını sağlama olasılığının artacağı söylenebilir. Fakat bu özellikleri sergilemek için ilk olarak annenin duyarlı olması gerekmektedir (Cowan, Powell ve Cowan, 1998; Sarı ve Demirbağ, 2018).

2.4.2. Oyun Etkileşimi

Oyun birçok gelişim alanında (bilişsel, sosyal, psikolojik vs.) etkili olmaktadır (Valentino, Cicchetti, Toth ve Rogosch, 2006). Gürleyik ve Özyürek (2016) oyunun anne-baba ve çocuk arasındaki triadik ilişkide çocuklarla kolayca ilişki kurabilmek ve çocuğun gelişimi için fayda sağlayan nitelikli vakit geçirmek için önemli olduğunu belirtmişlerdir (Vonderohe, 2017; Akt. Uçar, 2019; Özyürek ve Gürleyik, 2016). Bu nedenle anne-baba çocukların oyunlarına dahil olmalıdır (Bakkaloğlu, 2013). Oyun sayesinde çocukla bağ kurmak kolaylaşmaktadır (Johnson, Kent ve Leather, 2005).

Çocuk; evcilik, meslekler vb. temalı oyunlar oynarken bir yandan da yetişkin yaşamın provasını yapmış olur (Geçtan, 1983). Anne ve çocuk arasındaki oyun etkileşimi ikili arasındaki karşılıklılık, iş birliği ve ortak hedeflere dayanmaktadır (Menashe-Grinberg

ve Atzaba-Poria, 2017). Oyun, etkili ebeveynliğe katkı sağlayarak annenin de çocuk yetiştirmede daha az kaygılı olmasını ve daha az yalnız hissetmesini sağlamaktadır (Gürleyik ve Özyürek, 2016). Anne; oyunu yapılandırarak, çocuğun davranışlarına da rehberlik etmektedir. Çocuğunun duygusal sıkıntılarını hafifletmektedir (Jung, 2011; Akt. Menashe-Grinberg ve Atzaba-Poria, 2017).

Çocuk, tek başına kıyasla anneyle birlikte oynanan oyunda potansiyel gelişim seviyesini gösterebilir. Aynı zamanda oyunlar daha çeşitli, karmaşık ve bilişsel düzeyde olmaktadır. Fakat anneyle birlikte oyunda vurgulanmak istenen, annenin oyun anında sadece orada bulunması değildir, oyuna aktif katılımı ve çocuğunun düzeyine uygun oyun davranışlarıdır. Çocuk büyüdükçe anne, oyun seçenekleri sunarak çocuğun özerkliğine de katkı sağlayabilir (Damast, LeMonda ve Bornstein, 1996). Annenin çocuğuyla kurduğu bağlantı "annelik kavramına" da olumlu katkı sağlayacaktır (Herland ve Helgeland, 2014).

2.4.2.1. Çocuk Merkezli Oyun

Çocuk merkezli oyun 3-12 yaş arasında bulunan çocuklara sunulabilen yönlendirmesiz oyundur. Ailelerin çocuk merkezli oyun sırasında etkin dinleme, sınır koyma, yapılandırma, çocuğun kendi kendisini yönetme davranışlarına izin verme becerilerini göstermelerini beklenir. Aile bu oyun ile çocuğu yargılamamayı, çocuğu ile empati kurmayı ve çocuğu kabul etmeyi öğrenir (Akgün, 2008).

2.5. Anneliğe İlişkin Benlik Algısı

Benlik algısı, kısaca bir kişinin kendisini nasıl gördüğü olarak tanımlanabilmektedir. Annelik algısının hamileliği öğrenmekle başladığı söylenebilir. "Anne benlik kavramı" çocuğuyla yaşadığı deneyimler sırasında gelişmektedir. Bu kavram anneliğin önemli bir yönü olmakla birlikte annenin çocuğunu yetiştirmesiyle ilgili sahip olduğu tüm duygu, tutum, inanç, beklenti, deneyim ve çatışmalardan oluşmaktadır. Bir anne olarak kendisini nasıl hissetmiş olursa olsun (gururlu, mutlu, üzgün, öfkeli vs.), çocuğuyla her etkileşiminde annelik algısına malzeme biriktirmektedir. Kendine bir anne olarak bakerken çocuğunun ihtiyaçlarını karşıladığı anlara (temizlik, bakım, besleme, koruma vb.) odaklanmaktadır. Aynı zamanda bu anları, kendi annesiyle yaşadığı ilişkiyle karşılaştırmaktadır. Böylece bir anne olarak kim olduğu hakkında fikir sahibi olmaktadır (Partridge, 1988; Baker ve Carson,1999; Beyazit, Taşçıoğlu ve Cirhinlioğlu, 2018). Annelik algısı bir süreç içerisinde gelişir, anlık bir şekilde gerçekleşmemektedir (Gore ve

Cross, 2014). Annelik, kadınlar için bütüncül bir deneyim değildir. Tüm kadınlar tarafından benzer şekilde yaşanmaz ve sıklıkla değişim göstermektedir (Arendell, 2000).

Silverberg ve Steinberg (1990) ergenlik döneminde annelerin, çocukların üzerindeki etkisinin azaldığını söylemişlerdir. Partridge (1988), annelik benlik algısının dört boyuttan oluştuğunu belirtmiştir. Bunlar duygusal, bilişsel, ahlaki ve bağlılık boyutlarıdır. Duygusal boyut, annenin anne olmakla ilgili duygularını içerir. Bilişsel boyut, annelik davranışlarına ilişkin algıları, tutumları, annelik tanımlarından oluşmaktadır. Ahlaki boyut; çocuk yetiştirme değer, norm ve idealleri ile içinde bulunulan kültürün anneye atfettiği rol bağlamında annenin kendini bir anne olarak nasıl değerlendirdiğidir. Çünkü annelik kavramı baskın söylemlerin ürünüdür. Anneler hem çocuklukla ilgili kültürel mesajları hem de çocuklarla olan deneyimlerini yorumlayarak ebeveyn rollerini gelişen inançlarına göre şekillendirirler. Bu boyutta, annenin kendisini iyi anne ya da kötü anne olarak değerlendirmesi yatar. Bağlılık boyutu; annenin kendisi ve kendi annesi ve diğer ebeveyn figürlerini sentezleyerek oluşturduğu algıdır. Bir kadının kendisini nasıl bir anne olarak algıladığı çoğunlukla kendi çocukluğunu nasıl algıladığına bağlıdır (Baker ve Carson, 1999; Arendell, 2000; Ballou 1978, Breen, 1975; Akt. Staneva ve Wittkowski, 2013). Olumlu annelik algısına sahip anneler daha güçlü başa çıkma becerisine sahiptirler (Jones ve Prinz, 2005). Annelik algısı pozitif olduğunda çocukla iletişim de pozitif olur (Öztürk ve Giren, 2015). Birçok çalışmada anneliğe ilişkin benlik algısının annelik doyumu ve annelik yeterliğini kapsadığı bilgisine ulaşılmıştır.

Güler ve Yetim (2008) uyarladıkları Ebeveynliğe İlişkin Kendilik Algısı Ölçeği'nde ebeveynliğe ilişkin benlik algısını dört alt boyutta ele almışlardır. Bunlar yeterlik, rol doyumu, yatırım ve rol dengelemedir. Aşağıda alt boyutlar kısaca tanıtılmaktadır.

A. Yeterlik; bir şeyde başarılı olabilmek için gereken yetenek olarak tanımlanabilir (Güler ve Yetim, 2008). Özyeterlik algısı ise belli bir olay ya da durumda etkili davranış sergileyebilme konusunda kişinin kendisine yönelik yargılarıdır (Bandura, 1982). Bu yargılar çevreyle etkileşimle şekillenir (MacPhee, Fritz ve Miller-Heyl, 1996). Algılanan ebeveyn yeterliği ve yetkinliği kısaca çocuk yetiştirmedeki algı olarak tanımlanabilir (Delvecchio, Riso ve Salcuni, 2016). Bu algı annenin davranışlarını etkiler (Pajares, 1996). Coleman (1998) bu algının çocuklarının davranış ve gelişimleri üzerinde olumlu yönde etkide bulunabilmelerine yönelik olduğunu belirtmiştir. Bu algı sözel ikna ve sosyal destekle arttırılabilir. Eğer anne kaygılı olursa yeterlik algısı olumsuz olacak ve çocuk üzerinde negatif etki bırakacaktır (Ardelt ve

Ecless, 2001). Ayrıca bu algı sosyo-ekonomik statü, maddi durum, sosyal destek, evliliğin niteliği, duygusal durum, eş ile ilişkiden etkilenir (Coleman ve Karraker, 1997; Caprara, Regalia, Scabini, Barbaranelli ve Bandura, 2004). Çocukların sahip olduğu özellikler de yeterlik duyguları üzerinde etkilidir. Çocuğun mizacının zor olması annenin yeterlik algısını düşürmektedir (De Montigny ve Lacharite, 2005). Buluş ve Samur (2017) annenin sahip olduğu özyeterlik algısının çocuklarının gelişimlerinde ve başarılarında destekleyici özellik gösterdiğini belirtmişlerdir.

B. Rol doyumu; kadının, annelik rolünden ne derecede memnuniyet duyduğu olarak tanımlanabilir (Delvecchio, Riso ve Salcuni, 2016). Rol doyumu tanımının içerisinde annenin çocuğuyla kurduğu ilişkiden aldığı doyum da bulunmaktadır. Doyumun artması annelik algısını destekler ve annenin duyarlılığını arttırır. Böylece çocuğuyla kurduğu etkileşim de olumlu yönde artar (Güler ve Yetim, 2008).
C. Yatırım; annenin çocukla iletişime katılım düzeyi ve çocuğa bağlılığıdır (Delvecchio, Riso ve Salcuni, 2016). Bu madde, çocuk yetiştirmede en önemli faktörlerden birisidir. Sorumluluk duygusu ile anne çocuğun fizyolojik, güvenlik ihtiyaçlarını karşılar. Yatırım algısı yüksek olan anneler, çocuklarının bakımını sağlayabileceklerine ve ihtiyaçlarını da karşılayabileceklerine inanırlar. Annenin çocuğa yönelik sosyal-duygusal yatırımları çocuğuyla geçirdiği zamandan keyif almasını da içerir (Güler ve Yetim, 2008). Aynı zamanda çocuğun ihtiyaçları ve isteklerinin farkında olmalarıdır (Wilson ve Durbin, 2013).
D. Rol dengeleme; bir kişinin yaşamındaki rollerini dengeli olarak birlikte yürütebilmesidir. Örneğin bir annenin hem anne hem de çalışan rolleri arasında denge kurmasıdır. Bu dengenin sağlanması çocuk gelişiminde etkilidir (Güler ve Yetim, 2008). Annelik deneyimi arttıkça roller arasında dengenin daha kolay sağlandığı görülmektedir (Lee, Chung, Park ve Burns, 2016).

2.6. İlgili Araştırmalar

2.6.1. İlgili Yurt İçi Araştırmalar

2.6.1.1. Anne-Çocuk Etkileşimini Gözlemlemeye Yönelik Yurt İçi Araştırmalar

Aslan ve Arslan Cansever'in (2007) kültürler arası karşılaştırmalı olarak Hollanda ve

Türkiye'de ilköğretim okullarında okuyan 11 yaşındaki çocuklar ve ebeveynleri ile yaptıkları çalışmada, çocukların okullarındaki etkinliklere katılımının ebeveynleri ile etkileşimlerinden etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır.

Akgün (2008) doktora tezinde, "Anne Çocuk İlişkisini Oyunla Geliştirme Eğitimi"nin 4-6 yaş arasında çocuğu olan annelerin çocukları ile etkileşim düzeyi üzerindeki etkisini incelemiş ve deney grubundaki annelerin çocukları ile ilişkileri plasebo ve kontrol gruplarına göre anlamlı olarak yüksek bulunmuştur.

Yeşilyaprak ve Akgün (2011) tarafından yapılan çalışmada 4 ve 5 yaşında çocuğu olan 18 gönüllü anne yer almıştır. Araştırmanın sonucunda annelerin çocukları ile oynadıkları oyunlardaki sözel davranışları belirlenmiştir. Annelerin çocukları ile oynarken istenmeyen davranışlar olarak genellikle çocuklarının isteklerine uyum sağlamada hata, emir verme, yorum yapma ve bilgi verme, sessiz kalma, övgü davranışları; istendik olarak ise genellikle olumsuz ifade kullanmama, çocukla anlaşmayı kolaylaştırmada sözel yansıtma, tanımlayıcı soru sorma ve davranışı tanımlama ifadeleri sergiledikleri görülmüştür.

Erbay ve Saltalı (2012) çalışmalarında, 6 yaşındaki çocukların okul dışı zamanlarının çoğunu oyun oynayarak ve televizyon izleyerek geçirdikleri, oyunlarını en çok arkadaşlarıyla ve anne-babalarıyla oynadıkları, ev içerisinde en çok kendi odaları ve salonda oyun oynadıkları; annelerin ise oyunu eğlendiren, çocuğun gelişimini destekleyen ve boş zamanları değerlendirici bir etkinlik olarak gördüğü belirtilmiştir. Daha az sayıda annenin ise oyunu rahatlama, çocuğun kendini ifade etme ve hayal dünyasını yansıtma yolu, eğitim aracı ve çocuğun işi şeklinde değerlendirdikleri belirtilmiştir.

Töret, Özdemir ve Özkubat (2015), araştırmalarında ciddi düzeyde otizm spektrum bozukluğu olan 40 çocuk ve annelerinin etkileşimsel davranışlarının incelenmesini amaçlamışlardır. Sonuç olarak ciddi düzeyde otizm spektrum bozukluğu olan çocukların annelerinin, çocuklarına yönelik etkileşimlerinde yüksek düzeyde yönlendirici etkileşim stiline sahip oldukları ve duygusal ifade edici olma ve yanıtlayıcı etkileşim stiline sahip olma düzeylerinin ise düşük düzeyde olduğu bilgisine ulaşılmıştır.

Sezer, Yılmaz ve Koçyiğit (2015) tarafından yapılan çalışmanın amacı çocukların oyun becerileri ile aile-çocuk iletişimi ve etkileşimi arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Çocukların oyun becerilerinin anne ve baba iletişimleriyle ilişkili olduğu, üçü arasındaki konuşma, dinleme, sözsüz iletişim ve empati kurabilme tarzlarında ortaya çıkan iletişimin, çocukların oyun becerilerini etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Buna ek olarak

bu iletişimin çocukların oyun becerilerini yordadığı belirtilmiştir.

Gürleyik ve Özyürek (2016) çalışmalarında, okul öncesi dönemdeki çocukla anne babaların, ev ortamında bulundukları süre içerisinde çocukları ile etkileşimini incelemeyi amaçlamışlardır. Sonuç olarak; ebeveynlerin oyunun çocuğun gelişimi üzerindeki faydaları konusunda bilgi sahibi olmalarına rağmen çalışıyor olmaları veya ev işlerine öncelik vermeleri nedeniyle, çocuklarıyla birlikte oyun oynamaya yeterli vakit ayıramadıkları belirlenmiştir. Çocuğu 3-4 yaş gurubundaki anne babaların neredeyse her gün, kısa süreli de olsa çocukları ile oyun oynamaya vakit ayırmaya çalıştıkları, çocuğu 5-6 yaşında olanların ise ders ve etkinlik yapımına oyundan daha çok önem verdikleri belirtilmiştir.

Dereli ve Dereli (2017) yaptıkları çalışmada 4-5 yaşında bulunan 210 çocukla ebeveynlerinin ilişkisinin çocukların demografik özelliklerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını ve ebeveyn-çocuk ilişkisinin çocukların psiko-sosyal gelişimlerini yordayıp yordamadığını incelemişlerdir. Olumlu etkileşimlerin ve çatışma boyutlarının, çocukların psikososyal gelişimlerini önemli düzeyde yordadığı ve anne-babanın öğrenim düzeyi ile gelir seviyelerine göre çocuklarıyla iletişimlerinin farklılaştığı belirtilmiştir.

Bağçeli Karaman ve Arabacıoğlu (2018) tarafından yapılan çalışmada okul öncesi dönemdeki çocukların ebeveynlerine dayalı algıları ve anne ile çocuk etkileşiminin cinsiyet rolleri açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma 100 kız 100 erkek toplam 200 çocuğu içermektedir. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre anneler, çocuklarının karşı cinsten oyuncaklar olarak görülen oyuncaklarla oynamalarına izin verdiklerini belirtmelerine rağmen, çocukların kendi cinsiyetlerine uygun görülen oyuncaklarla oynadıkları görülmüş ve çocukların ebeveynlerini belirli cinsiyet rolleri açısından geleneksel bir algı içerisinde benimsedikleri belirlenmiştir.

Sanberk (2018) tarafından yapılan araştırmada, ebeveynlerini kabul boyutu ve sıkı kontrol boyutunda algılayan ergenlerin aile içi ikili ilişkilerini repertuar ağı tekniği ile karşılılıklık açısından yorumlarını incelemek amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda ergenlerin çoğunun ebeveynleri ile olan ilişkilerini olumlu değerlendirdiği sonucuna ulaşılmıştır fakat ebeveynlerin kendileriyle olan ilişkilerini olumsuz değerlendirmişlerdir. Anne-babasını kabul edici algılayan ergenlerin annelerinin kendileriyle ve kardeşleriyle ilişkilerinde daha çok benzerlik buldukları sonucuna varılmıştır. Bu ergenler, anne ve babalarıyla olan ilişkilerini benzer olarak görmektedirler. Ebeveynlerini sıkı kontrol uygulayan olarak algılayan ergenler ise babalarıyla olan ilişkilerini daha karşılıklı olarak değerlendirmişlerdir.

2.6.1.2. Annelik Algısını İncelemeye Yönelik Yurt İçi Araştırmalar

Aksoy ve Diken (2009) tarafından yapılan çalışmada annelerin ebeveyn öz yeterlik algı düzeyleri ile çocukların bilişsel, sosyal ve dil gelişimlerinin birbirleriyle ilişkili olduğu belirtilmiştir. Ebeveynlik öz yeterlik düzeylerinin sosyo-ekonomik durum, sosyal destek olup olmaması, annenin bekar ya da evli olması ve anne olma yaşı gibi değişkenlerden etkilendiği söylenmiş ve annelerin öz yeterlikleriyle çocukta görülen problemli davranışlar, annenin depresyonda olup olmaması ve annenin stresi gibi değişkenler arasında da ilişkiler olduğu belirtilmiştir.

Büyüktaşkapu (2012), 1-3 yaş arasında normal gelişim gösteren çocukların gelişim seviyeleri ile annelerinin özyeterlik inanç düzeylerini belirlemek ve arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yaptığı çalışmada annelerin özyeterlik algılarının orta düzeyde olduğu ancak disiplin, öğretme ve oyun alanlarında kendilerini daha az yeterli hissettikleri ve annelerin özyeterlik algıları ile çocukların sosyal beceri-özbakım gelişimleri arasında anlamlı bir ilişki bulunduğu belirtilmiştir.

Öztürk ve Giren (2015), okul öncesi dönemdeki çocukların problemli davranışlarını ve annelerin annelik algılarını; yaş, eğitim düzeyi, sosyoekonomik düzey ve sahip olunan çocuk sayısı açısından incelemişlerdir. Annelerin eğitim düzeyinin, anneliğe dair tutumları ve ilgileri ayrıca sahip olunan çocuk sayılarının da annelik ilgilerini anlamlı olarak etkilediği belirtilmiştir. Son olarak annelik algılarının dörtten fazla çocuğa sahip olan anneler açısından daha avantajlı olduğu belirtilmiştir.

Saygıdeğer Demir (2017) yüksek lisans tezinde ebeveyn rolüne ilişkin kendilik algısı ile evlilik doyumu arasında ilişki bulunmadığını, ebeveynlik rolüne ilişkin kendilik algısı ile sürekli kaygı arasında ise pozitif ilişki bulunduğunu belirtmiştir. Aynı zamanda ebeveynlik doyumunun kaygı düzeyinden etkilenmediğini belirtmiştir.

Yılmaz ve Ülker (2018) tarafından yapılan araştırmada çocukluk dönemi mutluluk anılarının kadınlarda ebeveynlik rolüne ilişkin kendilik algısına etkisi araştırılmıştır. Araştırma sonucunda kadınların çocukluk dönemi mutluluk/huzur anılarına dair algılarının, ebeveynlik rollerine ilişkin kendilik algılarının %56'sını açıkladığı bulunmuştur.

Yılmaz, Ülker ve Yılmaz (2018) yaptıkları araştırmada kadınların ebeveynlik rollerine ilişkin kendilik algıları ile sosyoekonomik düzey, evlenme yaşı, eğitim düzeyi, sahip olunan çocuk sayısı ve çalışma durumu arasında anlamlı ilişkiler bulunduğunu belirtmişlerdir.

İnekci (2018) serebral palsili çocuğa sahip katılımcı annelerin, anneliği yoğun stres altında deneyimlediklerini, baş etme stratejisi olarak inançlarını kullandıklarını ve profesyonel destek ihtiyaçları olduğunu belirtmiştir.

2.6.2. İlgili Yurt Dışı Araştırmalar

2.6.2.1. Anne-Çocuk Etkileşimini Gözlemlemeye Yönelik Yurt Dışı Araştırmalar

Fiese (1990) çalışmasında, 15-24 aylık 57 çocuk ve annesini oyun oynarken incelemiştir. Çocuklar anneleriyle oyunda, tek başlarına kıyasla daha karmışık sembolik oyunlar sergilemişlerdir. Annelerin çocuklarını yönlendirme girişimleri ve oyuna dahil olmamaları daha basit düzeyde duyusal-motor oyun oynamalarını teşvik etmiştir.

Haight ve Miller (1992) araştırmalarında anne çocuk oyunlarının, çocukların tek başlarına sergiledikleri oyun davranışlarını zenginleştirdiğini bulmuşlardır.

Fagan ve Dore (1993) 1-3 yaş aralığında çocuğa sahip olup, çocuklarını ihmal eden ve ihmal etmeyen annelerle çalışmışlardır. Anne ve çocuklarını ev ortamında serbest oyunlarını gözlemişlerdir. Çocuğunu ihmal eden annelerin, ihmal etmeyen annelere kıyasla oyunda olumlu ifadeler kullanmada ve gelişimlerine uygun davranışlar sergilemede yetersiz kaldıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Goudena ve Vermeulen (1997) yaptıkları çalışmada üst sosyo ekonomik düzeyde yer alan annelerin çocuklarıyla oyun etkileşimlerini, alt sosyo ekonomik düzeyde bulunan annelerle karşılaştırmışlardır. Üst sosyoekonomik düzeyde bulunan annelerin oyunlarında daha olumlu etkileşim sergiledikleri bulunmuştur.

Hummel ve Gross, (2001) 9-12 yaş aralığında bulunan ve sosyal açıdan kaygılı olan ve olmayan çocukların ebeveynlerinde ebeveyn-çocuk iletişiminin hızı ve kalitesindeki farklılıkları incelemişlerdir. Kaygısı bulunan çocukların ebeveynlerinin kontrol grubu daha az sözelleştirme ifadesi, daha az olumlu geribildirim ve daha fazla olumsuz geribildirim kullandıkları bulunmuştur. Aynı zamanda ebeveynleri gibi, sosyal açıdan kaygılı olan çocuklar, kontrol grubuna göre daha az sözlü ifade kullanmışlar ve daha fazla olumsuz geribildirim kullanmışlardır.

Gerritsa, Goudena ve Aken (2005) ebeveyn-çocuk etkileşimi üzerine yaptıkları araştırmada çocuk-ebeveyn etkileşiminin, çocuk-akran etkileşimlerine benzer şekilde nitelikler içerebildiğini söylemişlerdir. Çocuk-akran etkileşimi sırasında, çocuk-anne ve çocuk-baba etkileşimine kıyasla daha fazla paylaşılan olumlu duygu, daha fazla tam kontrol, daha fazla kontrol dengesi, daha fazla eşzamanlı oyun ve daha fazla uyumsuzluk

görülmüştür. Yüksek ve düşük sosyoekonomik düzeyde bulunan çocuklar ve anneleri arasında oyun ifadelerinin sayısı ve karmaşıklığı açısından hiçbir fark bulunmamıştır.

Valentino, Cicchetti, Toth ve Rogosch (2006) çalışmalarında 1 yaşında bulunan ve ebeveynleri tarafından kötü muameleye maruz kalan çocukların, diğer çocuklara kıyasla daha az genel oyun ve daha düşük düzeyde bilişsel oyun oynadıklarını ve daha fazla görev dışı veya geçiş (oyun etkinlikleri arasında) davranışı sergilediklerini ayrıca akranlarına karşı daha saldırgan ve daha az yetkin davrandıklarını belirtmişlerdir. Kötü muamele görmeyen çocukların ise daha fazla hayal oyunu oynadığı belirlenmiştir. Kötü muamelede bulunan annelerin; çocuklarıyla daha az ilgilendiğini, çocuğu yönlendirmek için daha az sözlü ve fiziksel strateji kullandıkları belirtilmiştir.

Chiarello ve Huntington (2006), çocukların ebeveynleriyle oyun oynarlarken kaba motor becerilerine göre ince motor becerilerini daha çok kullandıklarını ve kullanmada da daha fazla fırsata sahip olduklarını belirlemişlerdir.

Wilson, Rack, Shi ve Norris (2008), yaptıkları çalışmada çocukluklarında ihmal ya da istismar geçmişi olan ebeveynler ile çocukluğunda kötü muamele görmeyen ebeveynlerin kendi çocuklarıyla etkileşimlerini karşılaştırmışlardır. Geçmişinde ihmal ya da istismar bulunan ebeveynlerin çocuklarıyla etkileşimlerinde diğer ebeveynlere göre katılım düzeyleri ve olumlu davranış açısından farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Halliburton, John ve Humphrey (2013) tarafından yapılan çalışma, anaokuluna devam eden çocuklar ile annelerin ve babaların oyun etkileşim davranışları arasındaki farklılıklara odaklanmıştır. Okul öncesi çocukları ile oyun etkileşimleri sırasında annelerin empatik konuşmaları yapılandırma, rehberlik etme, öğretme ve bunlarla meşgul olma eğiliminde olduğunu, babaların ise fiziksel oyun yapma, arkadaşları gibi davranma, çocuğa liderlik yapma ve meydan okuma eğiliminde olduğunu göstermiştir.

Dittrich, Fuchs, Führer, Bermpohl, Kluczniok, Attar, Jaite, Zietlow, Licata, Reck, Herpetz, Brunner, Möhler, Resch, Winter, Lehmkuhl ve Bödeker (2017) çalışmalarında, 5-12 yaş aralığında bulunan çocukları ve anneleri serbest oyunda ve görev bağlamlı oyunda gözlemişlerdir. Anneler, serbest oyuna kıyasla görev bağlamında oyunda daha yüksek duygusal erişilebilirlik göstermişlerdir. Çocuklar da görev sırasında serbest oyun sırasında olduğundan daha yüksek düzeyde duyarlılık göstermiştir. Serbest oyun sırasında annenin duygusal mevcudiyetinin, stresli görev yerine çocuk problemli davranışıyla daha güçlü bir şekilde ilişkili olduğunu bulunmuştur, çocuğun duygusal uygunluğu, görev sırasında elde edildiğinde problemli davranışla daha güçlü bir şekilde ilişkili olduğu söylenmiştir. Bağlamın anne-çocuk etkileşimini ve anne-çocuk etkileşimi

ile çocuk davranışı ilişkisini etkilediği sonucuna varılmıştır. Stres, anne-çocuk etkileşimli davranışını etkileyen ilgili bağlamsal bir faktördür.

2.6.2.2. Annelik Algısını İncelemeye Yönelik Yurt Dışı Araştırmalar

Myers, Brewin ve Winter (1999) yaptıkları çalışmada repertuar ağı tekniğini kullanarak; baskıcı başa çıkma stilini kullanan kadınların, baskıcı olmayan başa çıkma stilini kullananlara kıyasla çocukları ile ilişkilerinde daha olumlu yargılar bildirdikleri sonucuna ulaşmışlardır.

Cowdery ve Knudson Martin (2005) 50 çift ile yaptıkları nitel çalışmada, cinsiyet eşitliğinin günlük etkileşimlerinde annelik algısı ile nasıl ilişkili olduğunu araştırmıştır. Sonuçlar iki annelik modelini tanımlamıştır: (a) cinsiyetlendirilmiş bir yetenek olarak annelik ve (b) bilinçli iş birliği olarak annelik. İlk model, anneler ve çocuklar arasında yinelemeli bir görev-ilişki döngüsü yoluyla cinsiyet eşitsizliğini sürdürmüştür. Daha eşit çiftler, annelerin yanı sıra babalar için de bir görev-ilişkisi sarmalı oluşturmak için bilinçli olarak iş birliği yapmışlardır. Annelik algısını cinsiyet rollerine atfedilen görevler etkilemektedir.

Heisler ve Butler Ellis (2008) tarafından yapılan çalışma, akılda kalıcı mesajların kişinin anne kimliğini nasıl şekillendirdiğini ve etkilediğini ve bunun karşılığında kadınların "iyi anne" olduklarını başkalarına ne ölçüde iletmeye çalıştıklarını araştırmaktadır. Ayrıca bu çalışmanın bulguları, annelikle ilgili mesajlar ile annelik rolü tanımları arasındaki ilişkiyi vurgular. Uygun annelik tutum ve davranışlarına ilişkin beklentilerin kısmen çeşitli kaynaklardan alınan unutulmaz mesajlar yoluyla oluştuğuna dair kanıt sağlanarak, annelikle ilgili hatırlanan mesajlardan dört mesaj teması ortaya çıkarılmıştır: Bu temalar; annelik ana önceliktir, annelik belirli özellikler ve davranışlar gerektirir, annelik tek boyutludur ve annelik diyalektiktir. Bu çalışma aynı zamanda çoğu katılımcının annelikle ilgili tek bir unutulmaz mesajı hatırlayabildiğini göstermiştir. Ayrıca katılımcılar bu mesajların kişinin anneliğe yönelik beklenti ve davranışlarını geliştirmede etkili olduğunu belirtmişlerdir. Bu çalışmaya göre, kadınlar anne olarak kendi kimliklerini aile üyeleri ve özellikle kendi annelerinden tanımlamayı öğrenebilirler.

Eizadyar ve Azin (2013) tarafından yapılan çalışmada yumurta bağışı ile anne olan kadınların annelik algısı incelenmiştir. Kadınların annelik algısına yönelik dört ana tema bulunmuştur. Bunlar; (1) anneliği kusurlu bir deneyim olarak algılama, (2) anneliği farklı bir deneyim olarak algılama, (3) anneliği sahiplenici bir deneyim olarak algılama, (4)

anneliği yaşanması gereken bir deneyim olarak algılamadır.

Eason (2014) tarafından yapılan çalışmada ergen annelerin annelik algıları incelenmiştir. Ergen annelerin anneliği zorlu fakat aynı zamanda ödüllendirici olarak algıladıkları belirtilmiştir.

Lee, Chung, Park ve Burns (2016), Kore'deki 1649 anneden oluşan bir örneklemi temel alan çalışmalarında, annenin benlik kavramının boyutlarını annelik evrelerinde incelemişlerdir. Okul öncesi dönemde çocuğu olan anneler ve okul çağında çocuğu bulunan anneler arasında kendini gerçekleştirme, kendini yansıtma ve bağımsızlık açısından farklılıklar görülmüştür. Ergenlik döneminde çocuğu olan anneler arasında ise bu değişkenler arasında farklılık görülmemiştir. Sonuç olarak annenin benlik kavramı, çocuklarının farklı gelişim dönemlerinde farklılık göstermektedir.

Forsythe (2021) tarafından yapılan çalışmada annelerin anneliği kolay olmayan bir deneyim olarak gördükleri ve çoğu zaman da toplum tarafından bir yük olarak görüldüğü; ancak annelikte mutluluk duygusunun, anneler için zorluklardan çok daha ağır bastığı belirtilmiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, veri toplamada kullanılan araçlar, katılımcılar, verilerin analizi ve işleme ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmanın amacı; 3-6 yaşındaki çocuğuyla serbest oyun etkinliğinde istendik ifadeleri çoğunlukta kullanan ve istenmedik ifadeleri çoğunlukta kullanan annelerin, annelik algılarının repertuar ağı tekniği ile incelenmesidir. Bu araştırma çoklu nicel vaka analizi çalışmasıdır. Vaka analizi çalışması, bir evrene yönelik istatistiksel olarak genellemelere ulaşmak yerine analitik genellemeler yaparak kuramsal önermelerde bulunmayı hedeflemektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

3.2. Araştırma Grubu

Araştırmanın evrenini Adana ilinde 3-6 yaşında çocuğa sahip olan anneler oluşturmaktadır. 2021 yılında Adana ilinde 3-6 yaşında çocuğa sahip olan gönüllü katılımcı olarak 15 anne araştırma kapsamına katılımcı olarak alınmıştır. Katılımcı annelerin ve çocuklarının demografik bilgileri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 1.

Annelere Ait Demografik Bilgiler

Yaş	**f**	**%**
25-30	5	33,33
31-35	6	40
36-40	3	20
41-45	1	6,67
Öğrenim Durumu		
Ortaokul	4	26,67
Lise	5	33,33
Üniversite	6	40
Sosyo-Ekonomik Düzey		
Düşük	4	26,67
Orta	6	40
Yüksek	5	33,33
Çalışma Durumu		
Evet	2	13,33
Hayır	13	86,67
Çocuk Sayısı		
1	4	26,67
2	9	60
3	2	13,33
Toplam	**15**	**100**

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan annelerin 5'inin (%33,33) 25-30 yaş aralığında, 6'sının (%40) 31-35 yaş aralığında, 3'ünün (%20) 36-40 yaş aralığında ve 1'inin (%6,67) 41-45 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Öğrenim durumlarına göre annelerden 4'ü (%26,67) ortaokul, 5'i (%33,33) lise ve 6'sı (%40) üniversite mezunudur. Sosyo-ekonomik düzeye bakıldığında 4'ünün (%26,67) düşük, 6'sının (%40) orta ve 5'inin (33,33) yüksek sosyo-ekonomik düzeye sahip olduğu görülmektedir. Annelerin çalışma durumlarına bakıldığında ise 2'sinin (%13,33) çalışıyor olduğu ve 13'ünün (%86,67) çalışmıyor olduğu görülmektedir. Son olarak annelerin 4'ünün (%26,67) tek çocuğu olduğu, 9'unun (%60) iki çocuğa sahip olduğu ve 2'sinin de (%13,33) üç çocuğa sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 2.

Çocuklara Ait Demografik Bilgiler

Yaş	**f**	**%**
3	3	20
4	6	40
5	3	20
6	3	20
Cinsiyet		
Kız	5	33,33
Erkek	10	66,67
Toplam	**15**	**100**

Tablo 2 incelendiğinde çocukların 3'ünün (%20) 3 yaşında, 6'sının (%40) 4 yaşında, 3'ünün (%20) 5 yaşında ve 3'ünün de (%20) 6 yaşında olduğu görülmektedir. Cinsiyetlerine göre bakıldığında çocuklardan 5'inin (%33,33) kız, 10'unun (%66,67) ise erkek olduğu görülmektedir.

3.3. Veri Toplamada Kullanılan Araçlar

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu: Araştırmaya katılan annelerin yaş, sosyo-ekonomik düzey, eğitim durumu, çocuklarının yaşı ve çocuk sayısı gibi bilgilerinin elde edilmesi amacıyla oluşturulmuştur.

3.3.2. Anababa Çocuk Oyun Kayıt Kodlama Formu (AÇOKKF): Bu form, anne ve 3-6 yaş arasındaki çocuğun oynadığı serbest oyunlarda, anne-çocuk etkileşimini kodlama ve değerlendirme amacı ile Akgün (2008) tarafından geliştirilmiştir. Form, annelerin serbest oyun etkinliğinde kullandıkları 8 uygunsuz/istenmedik (doğrudan-dolaylı emir verme, bilgi soruları sorma, olumsuz konuşma, övgü, çocuğun isteklerine uymada hata, yeni aktivite başlatma, bilgi verme-yorum yapma ve sessizlik) ve 7 istendik (tanımayıcı-yansıtıcı soru sorma, davranış tanımlama, sözel yansıtma, yansıtıcı açıklama, oyun konuşması, çocuğun isteklerine uyma ve sınır koyma), toplam 15 ifadenin sıklığını belirlemektedir. 5 dakikalık anne-çocuk oyunlarında izlenen kategorilerin sıklığı Anababa Çocuk Oyun Video Kayıt-Kodlama Formu-Veri kayıt sayfasına kodlanarak puanlama yapılmaktadır. 5 dakikalık kayıt sonucunda bu ifadenin oyun süresince kaç kez izlendiği toplam puan olarak elde edilmektedir. Elde edilen toplam puanlar Anababa Çocuk Oyun Kayıt Kodlama Formuna aktarılmaktadır. Anababa çocuk oyun kayıt

kodlama formunda bulunan istendik ve uygunsuz ifadeler aşağıda açıklanmıştır.

Tablo 3.

Anababa Çocuk Oyun Kayıt Kodlama Formunda Yer Alan İstendik İfade Kategorileri

Kategoriler	**Örnek**
Tanımlayıcı / yansıtıcı soru sorma (TS): Anlamadığı bir durumu sorma	Ç6: Ben kale yapacağım. A6: Ne yapacaksın? … Ç6: Anne hepsini yanlış yaptın. A6: Ben mi yanlış yaptım?
Davranış tanımlama (DT): Çocuğun yaptığı davranışı sözel olarak ifade etme	A3: Daha yemek yapmaya başlamadın. A7: Şöyle üçgen yaptın.
Sözel yansıtma (SY): Çocuğun söylediği söz ya da cümleyi aynen tekrar etme	Ç12: Ama bunun ucu kaybolmuş. A12: Kaybolmuş. … Ç12: Bu balık tutmak için. A12: Balık tutmak için.
Yansıtıcı açıklama (YA): Çocuğun duygu ya da düşüncelerini, içeriği yansıtma	A11: Sıkıldın herhalde.
Oyun konuşması (OK): Üstlendiği role uygun konuşma	(Oyuncakları konuştururlar) Ç5: Yemek pişmiş. A5: Pişmiş mi? Ç5: Az kalsın yanıyordu ama ben kapattım. A5: Evet yetiştin.
Çocuğun isteklerine uyma (CIU): Çocuğun önerdiği oyunu, rolü vb. kabul etme ve buna uygun davranma	Ç2: Şimdi (ambulansın) arkasını açalım. A2: Arkasını açalım yaralıları indirelim. Ç14: … sen kaleci ol. A14: Tamam ben kaleci olayım.
Sınır koyma (LK): Gerekli durumlarda uygun biçimde sınır koyma	Ç9: Şimdi bunu ablama göstereyim. A9: Gösterme. Daha sonra gösterirsin.

Tablo 3'te görüldüğü üzere istendik ifadeler arasında tanımlayıcı-yansıtıcı soru sorma, davranış tanımlama, sözel yansıtma, yansıtıcı açıklama, oyun konuşması, çocuğun isteklerine uyma ve sınır koyma bulunmaktadır. Tablo 4'te uygunsuz ifadelere yer verilmiştir.

Tablo 4.

Anababa Çocuk Oyun Kayıt Kodlama Formunda Yer Alan Uygunsuz İfade Kategorileri

Kategoriler	**Örnek**
Doğrudan/ dolaylı emir verme (DE): Çocuğu yönlendirici komutlar verme	A6: Hadi getir legolarını. A11: Hadi (boyamaların) hepsini bitir.
Bilgi soruları sorma (BS): Öğretme amaçlı sorular sorma	A7: Ne bunlar, yaptıklarımız ne oluyor, bunlarla nasıl üçgen yapabiliriz?
Olumsuz konuşma (NK): Çocuğu eleştirme, beğenmeme, olumsuz imalarda bulunma vb.	A3: Çok kabasın kızım öyle alınır mı?
Övgü (O): Harikasın, süpersin vb. övgü dolu konuşmalar yapma	A15: Çok güzel yaptın aferin oğluma.
Çocuğun isteklerine uymada hata (CIUH): Çocuğun önerdiği aktiviteye istemeyerek, duymayarak vb. katılmama; çocuğun önerdiği oyunu, rolü, oyuncağı kabul etmeme, ayakta durma, odada gezinme, çocuğa arkasını dönme, çocuktan uzak durma, çocuğun oyununu izlememe gibi fiziksel katılım göstermeme	Ç15: Melek yap. A15: Melek mi? Kuş yapalım mı? Ç15: Hayır, melek melek. A15: Dağların yanına kuş yapalım şu şekilde.
Yeni aktivite başlatma (YAB): Yönerge vererek, bir istekte bulunarak yeni bir aktivite başlatmaya çaba gösterme	A2: Biraz da alışveriş yapalım mı?
Bilgi verme/ yorum yapma (YB): Bir olay ya da nesne hakkında açıklama yapma, bir bilgiyi öğretme amaçlı ifadeler	A3: Bu tezgahtı değil mi? Burada doğruyorsun oraya koyuyorsun. A12: Şu yuvarlakları buradan çıkaracaksın şunların üzerine yapıştıracaksın ama buraya gelecek şekilde.
Sessizlik (S): Annenin çocuğun oyunlarına katılmada, çocuğu sözel olarak izlemede yetersiz kalması; en geç 30 saniye tepki vermemesi	Ç8: Ne yapıyorsun, iyiyim. Arkadaşım sen de konuşsana. A8: Ben de iyiyim.

Tablo 4'e bakıldığında uygunsuz ifadelerin doğrudan/dolaylı emir verme, bilgi soruları sorma, olumsuz konuşma, övgü, çocuğun isteklerine uymada hata, yeni aktivite başlatma, bilgi verme/yorum yapma ve sessizlik olduğu görülmektedir.

3.3.3. Repertuar Ağı Tekniği

George Alexander Kelly tarafından geliştirilen bu teknik bireylerin kullandıkları kişisel yapıları ortaya çıkarmayı amaçlayan, yarı yapılandırılmış görüşmeye dayalı bir tekniktir. Tekniğin uygulanmasında belirlenen elementler kartlara yazılır ve bireye bu kartları seçerek, seçtiği kartlar arasında karşılaştırma yapması istenir. Böylece kişisel yapılar ortaya çıkarılmış olur. Son olarak her element, ortaya çıkarılan kişisel yapılar üzerinden değerlendirilir (Fransella, 2004; Jankowicz, 2004; Akt. Sanberk, 2020, s. 527).

a) Elementlerin Belirlenmesi

Annelik algısını ortaya çıkarmak amacıyla bu araştırmada araştırmacı tarafından;

- Bir anne olarak ben
- İdeal anne
- İdeal olmayan anne
- Çocuğuma göre bir anne olarak ben
- Eşime göre bir anne olarak ben
- Anneme göre bir anne olarak ben
- Kayınvalideme göre bir anne olarak ben
- Ne yazık ki nasıl bir anne olmak durumunda bırakıldım
- Tanıdığım örnek, iyi bir anne
- Tanıdığım örnek olmayan bir anne

elementleri belirlenmiştir.

b) Kişisel Yapıların Elde Edilmesi

Araştırmaya katılan annelerden, kartlara yazılan elementleri seçerek karşılaştırma yapmaları istenmiştir. Annelerin karşılaştırma yaparak ulaştığı özellikler, kişisel yapılar olarak alınmıştır. Bu şekilde element sayısından az olmayacak şekilde yeterli kişisel yapıya ulaşılana kadar karşılaştırma yapılmıştır.

Tablo 5.

Örnek Repertuar Ağı Formu

Yapı	BB	ÇGB	İA	NNB	EGB	AGB	KGB	İOA	TÖA	TÖOA	Karşıt Yapı
Sabırlı											Sabırsız
Verimli											Verimsiz
Sevgi dolu											Sevgi dolu değil
Merhametli											Merhametsiz
Fedakar											Fedakar değil
Kendini adamış											Kendini adamamış
Deneyimli											Deneyimsiz
İlgili											İlgisiz
Kibar											Kibar değil
Sorumlu											Sorumsuz

BB: Bir anne olarak ben

ÇGB: Çocuğuma göre bir anne olarak ben

İA: İdeal anne

NNB: Ne yazıkki nasıl bir anne olmak durumunda bırakıldım

EGB: Eşime göre bir anne olarak ben

AGB: Anneme göre bir anne olarak ben

KGB: Kayınvalideme bir anne olarak göre ben

İOA: İdeal olmayan anne

TÖA: Tanıdığım örnek, iyi bir anne (…)

TÖOA: Tanıdığım kötü bir anne (…)

c) Her Bir Yapı Açısından Tüm Elementlerin Derecelendirilmesi

Repertuar Ağı Formu oluşturulduktan sonra katılımcıya verilerek, yapı ve karşıt yapıları elementlere göre 1 ile 5 arasında değerlendirmesi istenmektedir. Yüksek değer verilen bir elementin benzerlik kutbunda, olumlu olarak; düşük değer verilen bir elementin ise karşıt kutupta, olumsuz olarak konumlandırıldığı söylenebilir. Formda bulunan tüm yapılar puanlandıktan sonra veri analizine geçilmektedir.

3.4. Verilerin Analizi

Çocuğu ile serbest oyun etkileşimi 15 dakikalık video kayıtlara alınan annelerin, kayıtlardaki ilk 5 dakika ve son 5 dakika çıkarılarak kalan 5 dakika süresinde kullandıkları istendik ifadeler ve uygunsuz ifadeler, anababa çocuk oyun kayıt kodlama formuna kaydedilmiştir. Anababa çocuk oyun kayıt kodlama veri sayfasından kaydedilen ifadelerin frekansları hesaplanmıştır. Böylece oyun sırasında çoğunlukla istendik

ifadeleri kullanan ve çoğunlukla uygunsuz ifadeleri kullanan anneler belirlenmiştir.

Tablo 6.

Anababa Çocuk Oyun Kayıt Kodlama Formu Veri Kayıt Örneği

KOD	KOD	KOD
DE / / / / / / / / /	DE	DE
BS / / / / / / /	BS	BS

Tablo 4'te görüldüğü üzere veri kayıt sayfası her bir davranışın sıklığının kodlanmasını sağlamaktadır.

Tablo 7.

Anababa Çocuk Oyun Kayıt Kodlama Formu Örneği

ANNE-BABA İFADE	TOPLAM PUAN
Doğrudan/ dolaylı emir verme (DE): Çocuğu yönlendirici komutlar verme	9
Bilgi soruları sorma (BS): Öğretme amaçlı sorular sorma	7

Formun tamamı ekler bölümünde bulunmaktadır.

Puanlama güvenirliğini test etmek için kodlamalar araştırmacı tarafından iki hafta ara ile tekrar yapılmıştır. Güvenirliği belirlemek için aşağıdaki formül kullanılmıştır. Elde edilen sonucun 0.70'ten büyük olması beklenmektedir (Akt. Akgün, 2008).

Güvenirlik = Uzlaşma Sayısı ÷ (Uzlaşma + Uzlaşmama Sayısı)

Tablo 8.

Anababa Çocuk Oyun Kayıt Kodlama Formu Kodlamalar Arası Tutarlılık Değeri

ANNE-BABA İFADE	1.Kodlama/ 2. Kodlama	Tutarlılık Değeri
Doğrudan/ dolaylı emir verme (DE): Çocuğu yönlendirici komutlar verme	8/7	0,87
Bilgi soruları sorma (BS): Öğretme amaçlı sorular sorma	-	
Olumsuz konuşma (NK): Çocuğu eleştirme, beğenmeme, olumsuz imalarda bulunma vb.	-	
Övgü (O): Harikasın, süpersin vb. övgü dolu konuşmalar yapma	-	
Çocuğun isteklerine uymada hata (CİUH): Çocuğun önerdiği aktiviteye istemeyerek, duymayarak vb. katılmama; çocuğun önerdiği oyunu, rolü, oyuncağı kabul etmeme, ayakta durma, odada gezinme, çocuğa arkasını dönme, çocuktan uzak durma, çocuğun oyununu izlememe gibi fiziksel katılım göstermeme	-	
Yeni aktivite başlatma (YAB): Yönerge vererek, bir istekte bulunarak yeni bir aktivite başlatmaya çaba gösterme	2/2	100
Bilgi verme, yorum yapma (YB): Bir olay ya da nesne hakkında açıklama yapma, bir bilgiyi öğretme amaçlı ifadeler.	-	
Sessizlik (S): Annenin çocuğun oyunlarına katılmada, çocuğu sözel olarak izlemede yetersiz kalması; en geç 30 saniyede tepki vermemesi	-	
Tanımlayıcı/ yansıtıcı soru sorma (TS): Anlamadığı bir durumu sorma	1/1	100
Davranış tanımlama (DT): Çocuğun yaptığı davranışı sözel olarak ifade etme	1/1	100
Sözel yansıtma (SY): Çocuğun söylediği söz ya da cümleyi aynen tekrar etme	2/2	100
Yansıtıcı açıklama (YA): Çocuğun duygu ya da düşüncelerini, içeriği yansıtma	-	
Oyun konuşması (OK): Üstlendiği role uygun konuşma	16/14	0,87
Çocuğun isteklerine uyma (CİU): Çocuğun önerdiği oyunu, rolü vb. kabul etme ve buna uygun davranma	4/4	100
Sınır koyma (LK): Gerekli durumlarda uygun biçimde sınır koyma	-	

Tablo 8'e bakıldığında araştırmacı tarafından yapılan kodlamalarda toplam 50 madde değerlendirilmiştir ve 47 maddede uzlaşılmış fakat 3 maddede uzlaşılmamıştır. Tutarlılık yüzdesi tüm maddeler için 0,94 olarak bulunmuştur. Kategoriler içinde tutarlık yüzdeleri ise 0,87- 100 arasındadır. Tutarlık yüzdeleri 0,70 üzerinde olduğu için yeterli güvenirlikte olduğu yani farklı zamanlarda değişmediği söylenebilir.

Güvenirlik belirleme kapsamında puanlayıcılar arası güvenirliğe bakmak amacıyla anne ifadeleri başka bir puanlayıcı tarafından kodlanmıştır. Puanlayıcılar arası tutarlık değerleri aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 9.

Anababa Çocuk Oyun Kayıt Kodlama Formu Puanlayıcılar Arası Tutarlılık Değeri

ANNE-BABA İFADE	1.Kodlayıcı/ 2. Kodlayıcı	Tutarlılık Değeri
Doğrudan/ dolaylı emir verme (DE): Çocuğu yönlendirici komutlar verme	8/9	0,88
Bilgi soruları sorma (BS): Öğretme amaçlı sorular sorma	-	
Olumsuz konuşma (NK): Çocuğu eleştirme, beğenmeme, olumsuz imalarda bulunma vb.	-	
Övgü (O): Harikasın, süpersin vb. övgü dolu konuşmalar yapma	-	
Çocuğun isteklerine uymada hata (CİUH): Çocuğun önerdiği aktiviteye istemeyerek, duymayarak vb. katılmama; çocuğun önerdiği oyunu, rolü, oyuncağı kabul etmeme, ayakta durma, odada gezinme, çocuğa arkasını dönme, çocuktan uzak durma, çocuğun oyununu izlememe gibi fiziksel katılım göstermeme	-	
Yeni aktivite başlatma (YAB): Yönerge vererek, bir istekte bulunarak yeni bir aktivite başlatmaya çaba gösterme	4/3	0,75
Bilgi verme, yorum yapma (YB): Bir olay ya da nesne hakkında açıklama yapma, bir bilgiyi öğretme amaçlı ifadeler.	-	
Sessizlik (S): Annenin çocuğun oyunlarına katılmada, çocuğu sözel olarak izlemede yetersiz kalması; en geç 30 saniyede tepki vermemesi	1/1	100
Tanımlayıcı/ yansıtıcı soru sorma (TS): Anlamadığı bir durumu sorma	-	
Davranış tanımlama (DT): Çocuğun yaptığı davranışı sözel olarak ifade etme	-	
Sözel yansıtma (SY): Çocuğun söylediği söz ya da cümleyi aynen tekrar etme	3/4	0,75
Yansıtıcı açıklama (YA): Çocuğun duygu ya da düşüncelerini, içeriği yansıtma	-	
Oyun konuşması (OK): Üstlendiği role uygun konuşma	-	
Çocuğun isteklerine uyma (CİU): Çocuğun önerdiği oyunu, rolü vb. kabul etme ve buna uygun davranma	-	
Sınır koyma (LK): Gerekli durumlarda uygun biçimde sınır koyma	1/1	100

Tablo 9 incelendiğinde kodlanılan 39 ifade içerisinde 36 ifadede uzlaşıldığı ve 3 ifadede uzlaşılmadığı görülmektedir. Tüm kodlamalar arası tutarlık değeri 0,92 iken kategoriler arası tutarlık değerleri ise 0,75 ve 100 arasında değişmektedir. Tutarlık değerlerinin 0,70 üzerinde olması, kategorilerin farklı puanlayıcılar arası yorumunun değişmediğini göstermektedir.

Bu çalışmada, çocuklarıyla serbest oyun etkinliklerinde çoğunlukla istendik ve çoğunlukla uygunsuz ifadeleri kullanan annelerin annelik algılarının incelenmesi repertuar ağı tekniği ile elde edilen kişisel yapıların anneler tarafından puanlanmasının ardından elde edilen veriler Idiogrid 2.4 programı ile elementler arası öklid uzaklık değerleri analiz edilerek gerçekleştirilmiştir. Öklid uzaklık katsayılarının 0.68'den küçük

olması elementlerin birbirine yakın konumlandırıldığını gösterirken, mesafenin 1.07'den büyük olması elementlerin birbirine uzak konumlandırıldığını göstermektedir. Her iki element arası mesafenin 0.68 ve 1.07 arasında değere sahip olması ise elementlerin orta düzeyde ilişkilendirildiğini gösterir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde öncelikle annelerin çocukları ile serbest oyun etkileşiminde kullandıkları ifadelerin sıklığını belirlemek için kullanılan Anababa Çocuk Oyun Kayıt Kodlama Formundan elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Daha sonra oyun etkileşiminde çoğunlukla istendik ifadeleri kullanan annelerin bu ifadeleri kullanma sıklığı, repertuar ağı tekniğinden elde edilen veriler neticesinde elementler arası uzaklıklar ve elementlerin kişisel yapılarla ilişkisine ait bulgulara yer verilmiştir. Son olarak oyun etkileşiminde çoğunlukla uygunsuz ifadeleri kullanan annelerin bu ifadeleri kullanma sıklıklarına ait bulgular ve yine repertuar ağı tekniğinden elde edilen elementler arası uzaklıklara ait bulgular ve kişisel yapıların elementlerle ilişkisine yönelik bulgulara yer verilmiştir.

4.1. Annelerin Serbest Oyun Etkinliğinde Kullandıkları İfadelerin Sıklığına İlişkin Bulgular

Tablo 10.

AÇOKKF Göre Oyun Etkileşiminde Annelerin İstendik ve Uygunsuz İfadelerinin Sıklığı

	f	**%**
İstenmedik/Uygunsuz ifade	273	60,26
İstendik ifade	180	39,74
Toplam	**453**	**100**

Tablo 10 incelendiğinde annelerin çocuklarıyla birlikte serbest oyun etkinliğinde kullandığı 453 ifadenin 273'ünün (%60,26) uygunsuz ifade olduğu ve 180'inin (%39,74) istendik ifade olduğu görülmektedir. Buna göre annelerin oyun etkileşimlerinde uygunsuz ifadeleri daha sık kullandıkları söylenebilir.

Tablo 11.

AÇOKKF Göre Oyun Etkileşimlerinde İstendik İfade Kategorilerinin Frekans ve Yüzdeleri

	Kullanan		**Kullanmayan**		**Toplam**	
İfadeler	**f**	**%**	**f**	**%**	**f**	**%**
Tanımlayıcı/ yansıtıcı soru sorma	9	60,00	6	40,00	15	100
Davranış tanımlama	9	60,00	6	40,00	15	100
Sözel yansıtma	10	66,67	5	33,33	15	100
Yansıtıcı açıklama	3	20,00	12	80,00	15	100
Oyun konuşması	10	66,67	5	33,33	15	100
Çocuğun isteklerine uyma	11	73,33	4	26,67	15	100
Sınır koyma	2	13,33	13	86,67	15	100

Tablo 11 incelendiğinde annelerin serbest oyun etkileşiminde istendik ifadelerden en çok çocuğun isteklerine uyma davranışını gösterdikleri görülmektedir (%73,33). Onun ardından en sık kullanılan istendik ifadeler sözel yansıtma ve oyun konuşmasıdır (%66,67). Anneler tarafından en az kullanılan istendik ifadenin ise sınır koyma olduğu görülmektedir (%13,33).

Tablo 12.

AÇOKKF Göre Oyun Etkileşimlerinde İstenmedik İfade Kategorilerinin Sıklığı ve Yüzdeleri

	Kullanan		**Kullanmayan**		**Toplam**	
İfadeler	**f**	**%**	**f**	**%**	**f**	**%**
Emir verme	15	100,00	0	0,00	15	100
Bilgi soruları sorma	5	33,33	10	66,67	15	100
Olumsuz konuşma	4	26,67	11	73,33	15	100
Övgü	9	60,00	6	40,00	15	100
Çocuğun isteklerine uymada hata	6	40,00	9	60,00	15	100
Yeni aktivite başlatma	12	80,00	3	20,00	15	100
Bilgi verme/ yorum yapma	9	60,00	6	40,00	15	100
Sessizlik	4	26,67	11	73,33	15	100

Tablo 12 incelendiğinde annelerin çocuklarıyla serbest oyun etkileşimlerinde kullandıkları istenmedik ifadelerden en sık kullanılanın doğrudan/dolaylı emir verme ifadesi olduğu görülmektedir (%100). En az kullanılan istenmedik ifadelerin ise olumsuz konuşma ve sessizlik olduğu görülmektedir (%26,67).

4.2. Çocuğu ile Oyun Etkileşiminde Çoğunlukla İstendik İfadeleri Kullanan Annelerin Annelik Algılarına İlişkin Bulgular

Bu bölümde çocuğu ile beş dakikalık serbest oyun etkileşiminde istendik ifadeleri çoğunlukta kullanan annelerin, kullandıkları ifadelerin sıklığına ve idiogrid 2.4 programından elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 13.

A1'in Oyun Etkileşiminde Kullandığı İfadelerin Sıklığına İlişkin Bulgular

İstendik İfadeler	**f**	**%**	**İstenmedik ifadeler**	**f**	**%**
Tanımlayıcı/ yansıtıcı soru sorma	1	6,67	Doğrudan/ dolaylı emir verme	2	28,57
Davranış tanımlama	1	6,67	Bilgi soruları sorma	-	-
Sözel yansıtma	-	-	Olumsuz konuşma	-	-
Yansıtıcı açıklama	-	-	Övgü	1	14,28
Oyun konuşması	13	86,67	Çocuğun isteklerine uymada hata	3	42,86
Çocuğun isteklerine uyma	-	-	Yeni aktivite başlatma	-	-
Sınır koyma	-	-	Bilgi verme, yorum yapma	-	-
			Sessizlik	1	14,28
Toplam	**15**	**100**		**7**	**100**

Tablo 13'e bakıldığında, çocuğu ile serbest oyun etkinliğinde A1'in toplam kullandığı 22 ifadeden 15'inin (%68,18) istendik ve 7'sinin (%31,81) uygunsuz ifade olduğu görülmektedir. İstendik ifadeler arasında en sık kullanılan oyun konuşmasıdır (%86,67). Diğer kullanılan istendik ifadeler, tanımlayıcı/yansıtıcı soru sorma ve davranış tanımlamadır (%6,67). A1'in istendik ifadelerden sözel yansıtma, yansıtıcı açıklama, çocuğun isteklerine uyma ve sınır koyma davranışları kullanmadığı görülmektedir.

A1, uygunsuz ifadelerden en sık çocuğun isteklerine uymada hata davranışını (%42,86) kullanmıştır. Daha sonra ise doğrudan/ dolaylı emir verme (%28,57), övgü ve sessizlik (%14,28) ifadelerini kullanmıştır. Uygunsuz ifadelerden bilgi soruları sorma, olumsuz konuşma, yeni aktivite başlatma ve bilgi verme/ yorum yapma ifadelerini kullanmadığı görülmektedir.

Tablo 14.

Annelik ile İlgili Elementlerin Öklid Uzaklık Katsayıları (A1)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Bir anne olarak ben (1)	0.00									
Çocuğuma göre bir anne olarak ben (2)	0.43	0.00								
İdeal bir anne (3)	0.62	0.61	0.00							
Ne yazık ki nasıl bir anne olmak durumunda bırakıldım (4)	1.51	1.32	1.59	0.00						
Eşime göre bir anne olarak ben (5)	0.98	0.85	0.98	0.92	0.00					
Anneme göre bir anne olarak ben (6)	0.61	0.64	0.62	1.22	0.80	0.00				
Kayınvalideme göre bir anne olarak ben (7)	1.37	1.25	1.50	0.44	0.71	1.11	0.00			
İdeal olmayan bir anne (8)	1.11	1.02	1.32	0.72	0.72	0.98	0.48	0.00		
Tanıdığım örnek bir anne (9)	0.84	0.91	0.83	1.49	0.91	0.75	1.27	1.00	0.00	
Tanıdığım örnek olmayan bir anne (10)	1.27	1.10	1.42	0.56	0.66	1.06	0.39	0.46	1.16	0.00

Tablo 14'e bakıldığında A1'in bir anne olarak benlik saygısının yüksek olduğu görülmektedir (d = .62). Bir anne olarak ben elementini, çocuğuma göre ben elementine yakın konumlandırdığı (d = .43) gözlemlenmiştir. Aynı zamanda bir anne olarak ben elementi; anneme göre bir anne olarak ben elementine yakındır (d = .61). Buna karşın bir anne olarak ben elementi; eşime göre (d = .98) bir anne olarak ben elementine orta düzeyde; kayınvalideme göre (d = 1.37) bir anne olarak ben elementine uzak konumlandırılmıştır. Yine A1'in ne yazık ki nasıl bir anne olmak durumunda bırakıldım (d = 1.51), ideal olmayan anne (d = 1.11) ve tanıdığım örnek olmayan bir anne (d = 1.27)

elementlerine uzak konumlandırdığı ve kendi öz algısına uyumlu olarak görmediği söylenebilir. Tanıdığım örnek bir anne elementine ise kendi öz algısını orta düzeyde ilişkilendirmiştir (*d* = .84).

Tablo 15.

A1'in Annelik ile İlgili Kullandığı Kişisel Yapılar ve Elementlerle Olan İlişkisi

	BB	ÇGB	İA	NNB	EGB	AGB	KGB	İOA	TÖA	TÖOA
Sabırlı	.70	.65	.90	-.74	-.22	.83	-.90	-.92	.47	-.83
Verimli	.87	.47	.53	-.84	-.51	.63	-.73	-.35	.62	-.71
Sevgi dolu	.84	.71	.85	-.92	-.31	.74	-.93	-.77	.62	-.87
Merhametli	.74	.71	.73	-.86	.17	.23	-.81	-.60	.43	-.65
Fedakar	.52	.43	.93	-.74	-.11	.74	-.80	-.80	.62	-.84
Kendini adamış	.54	.25	.80	-.83	.03	.57	-.69	-.58	.77	-.84
Deneyimli	.86	.89	.87	-.80	-.14	.51	-.92	-.81	.31	-.78
İlgili	.86	.83	.82	-.75	-.47	.47	-.91	-.54	.44	-.87
Kibar	.31	.46	.30	.15	-.07	.35	-.14	-.45	-.68	-.30
Sorumlu	.87	.80	.77	-.81	-.62	.60	-.91	-.53	.49	-.79

BB: Bir anne olarak ben

ÇGB: Çocuğuma göre bir anne olarak ben

İA: İdeal anne

NNB: Ne yazık ki nasıl bir anne olmak durumunda bırakıldım

EGB: Eşime göre bir anne olarak ben

AGB: Anneme göre bir anne olarak ben

KGB: Kayınvalideme göre bir anne olarak ben

İOA: İdeal olmayan anne

TÖA: Tanıdığım örnek bir anne

TÖOA: Tanıdığım örnek olmayan bir anne

Tablo 15 incelendiğinde; elementlerin karşılaştırılması ile A1'in "sabırlı-sabırsız", "verimli-verimsiz", "sevgi dolu-sevgi dolu değil", "merhametli-merhametsiz", "fedakâr-fedakâr olmayan", "kendini adamış-kendini adamış olmayan", "deneyimli-deneyimsiz", "ilgili-ilgisiz", "kibar-kibar olmayan" ve "sorumlu-sorumsuz" kişisel yapılarını kullandığı görülmüştür.

A1 bir anne olarak kendisini tüm kişisel yapılarla olumlu ilişkilendirmiştir. A1 sırasıyla kendisini verimli (*d* =.87), sorumlu (*d* =.87), deneyimli (*d* =.86), ilgili (*d* = .86), sevgi dolu (*d* =.84), merhametli (*d* =.74) ve sabırlı (*d* =.70) görmektedir. Diğer kişisel yapılara kıyasla kendisini; kendini adamış (*d* =.54) ve fedakâr (*d* =.52) kişisel yapılarıyla daha düşük ilişkilendirmiştir. Kendisini en düşük ilişkilendirdiği kişisel yapının ise kibar (*d* =.31) kişisel yapısı olduğu görülmektedir. A1'in, çocuğuma göre ve anneme göre bir anne olarak ben elementlerini kişisel yapılarla olumlu ilişkilendirdiği görülmektedir. Fakat çocuğuma göre bir anne olarak ben elementi "kendini adamış" kişisel yapısıyla diğer yapılara göre daha düşük ilişkilendirilmiştir (*d* =.25). Aynı şekilde anneme göre bir anne olarak ben elementi merhametli (*d* =.23) ve kibar (*d* =.35) kişisel yapılarıyla daha düşük ilişkilendirilmiştir. Eşime göre ve kayınvalideme göre bir anne olarak ben elementinin kişisel yapılarla negatif ilişkilendirildiği görülmektedir. Eşime göre bir anne olarak ben elementinin sadece merhametli (*d* =.17) ve kendini adamış (*d* =.03) kişisel yapılarıyla düşük düzeyde olumlu ilişkilendirildiği görülmektedir.

Tablo 16.

A2'nin Oyun Etkileşiminde Kullandığı İfadelerin Sıklığına İlişkin Bulgular

İstendik ifadeler	**f**	**%**	**İstenmedik ifadeler**	**f**	**%**
Tanımlayıcı/ yansıtıcı soru sorma	3	10,34	Doğrudan/ dolaylı emir verme	3	17,65
Davranış tanımlama	1	3,45	Bilgi soruları sorma	5	29,41
Sözel yansıtma	5	17,24	Olumsuz konuşma	-	-
Yansıtıcı açıklama	-	-	Övgü	1	5,88
Oyun konuşması	17	58,62	Çocuğun isteklerine uymada hata	-	-
Çocuğun isteklerine uyma	3	10,34	Yeni aktivite başlatma	6	35,29
Sınır koyma	-	-	Bilgi verme, yorum yapma	2	11,76
			Sessizlik	-	-
Toplam	**29**	**100**		**17**	**100**

Tablo 16'ya bakıldığında A2'nin çocuğu ile serbest oyun etkileşimde istendik ifadeleri

(29) uygunsuz ifadelerden (17) daha sık kullandığı görülmektedir. İstendik ifadeler arasında en sık kullanılan ifade oyun konuşmasıdır (%58,62). A2'nin serbest oyun etkileşiminde kullandığı diğer istendik ifadelerin sözel yansıtma (%17,24), tanımlayıcı/ yansıtıcı soru sorma ve çocuğun isteklerine uyma (%10,34) ve son olarak davranış tanımlama (%3,45) olduğu görülmektedir. A2'nin kullandığı uygunsuz ifadeler arasında ise en sık kullandığı ifadenin yeni aktivite başlatma (%35,29) olduğu görülmektedir.

Tablo 17.

Annelik ile İlgili Elementlerin Öklid Uzaklık Katsayıları (A2)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Bir anne olarak ben (1)	0.00									
Çocuğuma göre bir anne olarak ben (2)	0.51	0.00								
İdeal bir anne (3)	0.75	0.81	0.00							
Ne yazık ki nasıl bir anne olmak durumunda bırakıldım (4)	0.42	0.72	1.08	0.00						
Eşime göre bir anne olarak ben (5)	0.36	0.62	0.78	0.62	0.00					
Anneme göre bir anne olarak ben (6)	0.51	0.83	0.75	0.72	0.55	0.00				
Kayınvalideme göre bir anne olarak ben (7)	0.47	0.91	1.10	0.36	0.66	0.62	0.00			
İdeal olmayan bir anne (8)	1.61	1.72	2.13	1.38	1.63	1.72	1.49	0.00		
Tanıdığım örnek bir anne (9)	0.55	0.55	0.78	0.69	0.66	0.81	0.83	1.54	0.00	
Tanıdığım örnek olmayan bir anne (10)	0.91	1.04	1.38	0.75	1.06	1.04	0.88	0.95	0.83	0.00

Tablo 17 incelendiğinde A2'nin bir anne olarak benlik saygısının orta düzeyde olduğu görülmektedir (*d* =.75). A2'nin bir anne olarak kendilik algısı; çocuğuma göre (*d* =.51),

eşime göre (*d* =.36), anneme göre (*d* =.51) ve kayınvalideme göre (*d* =.47) bir anne olarak ben elementleriyle uyumludur. A2'nin kendisini ideal olmayan anne (*d* = 1.61) elementiyle uzak; tanıdığım örnek olmayan bir anne (*d* =.91) elementiyle orta düzeyde ilişkilendirdiği görülmektedir.

Tablo 18.

A2'nin Annelik ile İlgili Kullandığı Kişisel Yapılar ve Elementlerle Olan İlişkisi

	BB	ÇGB	İA	NNB	EGB	AGB	KGB	İOA	TÖA	TÖOA
Destekçi	.36	-.41	.64	-.04	.39	.80	.53	-.62	-.09	-.68
İlgili	.86	.25	.54	.24	.52	.52	.37	-.82	-.24	-.80
Sabırlı	.57	.19	.73	-.06	.06	.57	.13	-.88	.22	-.45
İyi bir dinleyici	.83	.12	.71	.01	.56	.61	.33	-.93	.05	-.81
İzin verici	-.11	-.68	.55	-.38	.65	.76	.02	-.24	-.20	.34
İleri görüşlü	.47	.27	.98	-.52	.46	.43	-.33	-.82	.43	-.65
Yardımcı	.56	.40	.76	-.42	.68	.50	-.25	-.77	.24	-.83
Özgüvenli	.57	.68	.68	-.15	.26	-.11	-.39	-.75	.73	-.58
Mükemmeliyetçi olmayan	.38	.49	.86	-.56	.22	.19	-.51	-.75	.66	-.42
Dürüst	.87	.42	.60	.22	.45	.17	.22	-.89	.34	-.84

BB: Bir anne olarak ben

ÇGB: Çocuğuma göre bir anne olarak ben

İA: İdeal anne

NNB: Ne yazık ki nasıl bir anne olmak durumunda bırakıldım

EGB: Eşime göre bir anne olarak ben

AGB: Anneme göre bir anne olarak ben

KGB: Kayınvalideme göre bir anne olarak ben

İOA: İdeal olmayan anne

TÖA: Tanıdığım örnek bir anne

TÖOA: Tanıdığım örnek olmayan bir anne

Tablo 18'e bakıldığında A2'nin elementlerin karşılaştırılması yoluyla ulaştığı kişisel yapıların "destekleyici- destekleyici değil", "ilgili-ilgisiz", "sabırlı-sabırsız", "iyi bir dinleyici- kötü bir dinleyici", "izin verici- izin verici değil", "ileri görüşlü- ileri görüşlü değil", "yardımcı- yardımcı değil", "özgüvenli- özgüvensiz", "mükemmeliyetçi olmayan- mükemmeliyetçi" ve "dürüst- dürüst değil" olduğu görülmektedir. A2 kendini "izin verici" (*d* = -.11) hariç diğer tüm yapılarda olumlu değerlendirmiştir. Aynı zamanda çocuğuma göre ben elementinde de destekçi (*d* = -.41) ve izin verici (*d* = -.68) yapıları olumsuz değerlendirilirken diğer yapılar olumlu değerlendirilmiştir. Buna karşın çoğunlukla bir anne olarak ben elementinden daha düşük konumlandırdığı görülmektedir.

A2, eşime göre bir anne olarak ben elementinde tüm yapıları olumlu değerlendirmiştir. Sabırlı yapısı (*d* = .06) diğer elementlere göre daha düşük değerlendirilmiştir. Anneme göre ve kayınvalideme göre bir anne olarak ben elementlerinde de yine yapıların çoğunlukla olumlu değerlendirildiği görülmektedir. Anneme göre bir anne olarak ben elementinde sadece özgüvenli (*d* = -.11) kişisel yapısı olumsuz değerlendirilirken; kayınvalideme göre bir anne olarak ben elementinde ise mükemmeliyetçi olmayan (*d* = -.51), özgüvenli (*d* = -.39), ileri görüşlü (*d* = -.33) ve yardımcı (*d* = -.25) yapıları olumsuz değerlendirilmiştir.

Ne yazık ki nasıl bir anne olmak durumunda bırakıldım elementine bakıldığında A2'nin ilgili (*d* = .24), dürüst (*d* = .22) ve iyi bir dinleyici (*d* = .01) yapıları haricinde diğer tüm yapıları olumsuz değerlendirdiği görülmektedir. İdeal olmayan anne ve tanıdığım örnek olmayan bir anne elementlerinde ise tüm yapıların olumsuz değerlendirildiği görülmektedir.

Tablo 19.

A3'ün Oyun Etkileşiminde Kullandığı İfadelerin Sıklığına İlişkin Bulgular

İstendik İfadeler	**f**	**%**	**Uygunsuz ifadeler**	**f**	**%**
Tanımlayıcı/ yansıtıcı soru sorma	-	-	Doğrudan/ dolaylı emir verme	4	22,22
Davranış tanımlama	1	4,17	Bilgi soruları sorma	-	-
Sözel yansıtma	2	8,33	Olumsuz konuşma	2	11,11
Yansıtıcı açıklama	1	4,17	Övgü	-	-
Oyun konuşması	19	79,16	Çocuğun isteklerine uymada hata	-	-
Çocuğun isteklerine uyma	1	4,17	Yeni aktivite başlatma	5	27,78
Sınır koyma	-	-	Bilgi verme, yorum yapma	7	38,89
			Sessizlik	-	-
Toplam	**24**	**100**		**18**	**100**

Tablo 19'a bakıldığında A3'ün istendik ifadeleri (24), uygunsuz ifadelerden (18) daha sık kullandığı görülmektedir. İstendik ifadeler arasında en çok kullanılan ifade oyun konuşmasıdır (%79,17). Aynı zamanda sözel yansıtma (%8,33), davranış tanımlama (%4,17), yansıtıcı açıklama (%4,17) ve çocuğun isteklerine uyma (%4,17) diğer kullanılan istendik ifadelerdendir. Uygunsuz ifadeler arasından en sık kullanılan ifadenin bilgi verme/ yorum yapma (%38,89) olduğu görülmektedir. Yeni aktivite başlatma (%27,78), doğrudan/ dolaylı emir verme (%22,22) ve olumsuz konuşma (%11,11) kullanılan diğer uygunsuz ifadelerdendir.

Tablo 20.

Annelik ile İlgili Elementlerin Öklid Uzaklık Katsayıları (A3)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Bir anne olarak ben (1)	0.00									
Çocuğuma göre bir anne olarak ben (2)	0.79	0.00								
İdeal bir anne (3)	0.33	0.89	0.00							
Ne yazık ki nasıl bir anne olmak durumunda bırakıldım (4)	1.27	1.27	1.49	0.00						
Eşime göre bir anne olarak ben (5)	0.74	0.73	0.88	1.20	0.00					
Anneme göre bir anne olarak ben (6)	0.41	0.81	0.44	1.45	0.69	0.00				
Kayınvalideme göre bir anne olarak ben (7)	0.57	0.70	0.65	1.32	0.51	0.41	0.00			
İdeal olmayan bir anne (8)	1.25	1.29	1.40	1.06	1.01	1.41	1.19	0.00		
Tanıdığım örnek bir anne (9)	0.52	0.57	0.46	1.34	0.67	0.47	0.51	1.24	0.00	
Tanıdığım örnek olmayan bir anne (10)	1.18	1.24	1.37	1.12	0.98	1.35	1.18	0.40	1.25	0.00

Tablo 20'ye bakıldığında A3'ün bir anne olarak benlik saygısının yüksek olduğu görülmektedir (d = .33). Anneme göre (d = .41) ve kayınvalideme (d = .57) göre bir anne olarak ben elementini öz algısına yakın konumlandırırken, çocuğuma (d = .79) ve eşime (d = .74) göre bir anne olarak ben elementlerini öz algısına daha uzak konumlandırmıştır. Aynı zamanda tanıdığım örnek bir anne elementini (d =.52) öz algısına yakın konumlandırırken, ideal olmayan anne (d = 1.25) ve tanıdığım örnek olmayan bir anne (d = 1.18) elementlerini öz algısına uzak konumlandırmıştır.

Tablo 21.

A3'ün Annelik ile İlgili Kullandığı Kişisel Yapılar ve Elementlerle Olan İlişkisi

	BB	ÇGB	İA	NNB	EGB	AGB	KGB	İOA	TÖA	TÖOA
Şefkatli	.79	.21	.84	-.83	-.10	.84	.52	-.73	.63	-.57
Demokratik	.75	.11	.93	-.76	-.26	.80	.56	-.67	.73	-.65
İzin verici	.18	-.28	.30	-.78	.54	.59	.68	-.18	.20	-.13
Koruyucu	.70	.47	.73	-.25	-.32	.71	.34	-.90	.74	-.89
Sabırlı	.48	.26	.74	-.87	.10	.58	.28	-.49	.80	-.45
Kaygısız	.43	-.83	.27	.33	-.40	.01	-.33	.16	-.34	.16
İlgili	.62	.40	.65	-.75	.31	.82	.69	-.84	.56	-.69
Titiz	.56	.36	.51	-.16	.12	.79	.50	-.95	.52	-.87
Dini baskı yapmayan	.49	.40	.50	-.10	.12	.65	.49	-.87	-.59	-.96
Sevgi dolu	.51	.23	.75	-.58	.06	.85	.74	-.79	.83	-.91

BB: Bir anne olarak ben

ÇGB: Çocuğuma göre bir anne olarak ben

İA: İdeal anne

NNB: Ne yazık ki nasıl bir anne olmak durumunda bırakıldım

EGB: Eşime göre bir anne olarak ben

AGB: Anneme göre bir anne olarak ben

KGB: Kayınvalideme göre bir anne olarak ben

İOA: İdeal olmayan anne

TÖA: Tanıdığım örnek bir anne

TÖOA: Tanıdığım örnek olmayan bir anne

Tablo 21'e bakıldığında A3'ün elementlerin karşılaştırılması yoluyla anneliği zihninde "şefkatli-şefkatsiz", "demokratik-otoriter", "izin verici-kısıtlayıcı" "koruyucu-koruyucu değil" "sabırlı-sabırsız" "kaygısız-kaygılı" "ilgili-ilgisiz" "titiz-titiz değil" "dini konularda baskıcı olmayan- dini konularda baskıcı olan" ve "sevgi dolu-sevgi dolu değil" kişisel yapılarıyla temsil ettiği görülmektedir.

A3'ün kendisini bir anne olarak tüm yapılarla olumlu ilişkilendirdiği görülmektedir. En yüksek olarak şefkatli (d = .79) ve demokratik (d = .75) yapılarıyla kendisini ilişkilendirirken en az ise izin verici (d = .18) yapısı ile kendisini ilişkilendirdiği görülmektedir. Çocuğuma göre ben elementinde izin verici ve kaygısız yapılarıyla

kendisini olumsuz ilişkilendirmiştir. Eşime göre ben elementinde şefkatli (*d* = -.10), demokratik (*d* = -.26), koruyucu (*d* = -.32), kaygısız (*d* = -.42) elementleriyle kendisini olumsuz ilişkilendirirken; izin verici (*d* = .54), sabırlı (*d* = .10), ilgili (*d* = .31), titiz (*d* = .12), dini konularda baskıcı olmayan (*d* = .12) ve sevgi dolu (*d* = .06) elementleriyle kendisini düşük düzeyde ilişkilendirmiştir. Anneme göre ben elementinde şefkatli (*d* = .84), demokratik (*d* = .80), koruyucu (*d* = .71), ilgili (*d* = .82), titiz (*d* = .79) ve sevgi dolu (*d* = .85) elementleriyle kendisini yüksek derecede ilişkilendirdiği görülmektedir. Kaygısız (*d* = .01) yapısıyla ise düşük düzeyde kendisini ilişkilendirmiştir. Aynı zamanda kayınvalideme göre bir anne olarak ben elementinde de kaygısız yapısını (*d* = -.33) kendisi ile düşük derecede ilişkilendirdiği görülmektedir. İdeal olmayan anne ve tanıdığım örnek olmayan anne elementleri ile kişisel yapıları kendisine uzak konumlandırdığı görülmektedir.

Tablo 22.

A4'ün Oyun Etkileşiminde Kullandığı İfadelerin Sıklığına İlişkin Bulgular

İstendik İfadeler	**f**	**%**	**İstenmedik ifadeler**	**f**	**%**
Tanımlayıcı/ yansıtıcı soru sorma	4	23,53	Doğrudan/ dolaylı emir verme	2	15,38
Davranış tanımlama	1	5,88	Bilgi soruları sorma	-	-
Sözel yansıtma	2	11,76	Olumsuz konuşma	-	-
Yansıtıcı açıklama	-	-	Övgü	5	38,46
Oyun konuşması	6	35,29	Çocuğun isteklerine uymada hata	-	-
Çocuğun isteklerine uyma	4	23,53	Yeni aktivite başlatma	-	-
Sınır koyma	-	-	Bilgi verme, yorum yapma	6	46,15
			Sessizlik	-	-
Toplam	**17**	**100**		**13**	**100**

Tablo 22'ye bakıldığında A4'ün çocuğu ile serbest oyun etkileşiminde istendik ifadeleri (17) istenmedik ifadelerden (13) daha sık kullandığı görülmektedir. Oyun konuşması (%35,29) istendik ifadelerden en sık kullanılanıdır. Ardından, tanımlayıcı/

yansıtıcı soru sorma ve çocuğun isteklerine uyma (%23,53) gelmektedir. İstenmedik ifadelerden en sık kullanılanı bilgi verme/yorum yapmadır (%46,15). Övgü (%38,46) ve doğrudan/ dolaylı emir verme (%15,38) diğer kullanılan istenmedik ifadelerdendir.

Tablo 23.

Annelik ile İlgili Elementlerin Öklid Uzaklık Katsayıları (A4)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Bir anne olarak ben (1)	0.00									
Çocuğuma göre bir anne olarak ben (2)	0.37	0.00								
İdeal bir anne (3)	0.48	0.46	0.00							
Ne yazık ki nasıl bir anne olmak durumunda bırakıldım (4)	0.00	0.37	1.48	0.00						
Eşime göre bir anne olarak ben (5)	0.37	0.00	0.46	0.37	0.00					
Anneme göre bir anne olarak ben (6)	0.35	0.39	0.60	0.35	0.39	0.00				
Kayınvalideme göre bir anne olarak ben (7)	0.36	0.39	0.72	0.36	0.39	0.38	0.00			
İdeal olmayan bir anne (8)	1.52	1.55	1.83	1.52	1.55	1.39	1.39	0.00		
Tanıdığım örnek bir anne (9)	0.45	0.26	0.53	0.45	0.26	0.47	0.47	1.48	0.00	
Tanıdığım örnek olmayan bir anne (10)	1.64	1.63	1.84	1.64	1.63	1.48	1.53	0.60	1.56	0.00

Tablo 23'e bakıldığında A4'ün bir anne olarak benlik saygısının yüksek olduğu görülmektedir (d = .48). Aynı zamanda A4, bir anne olarak kendilik algısının sosyal ben algısı ile de uyuştuğu gözlenmektedir; çocuğuma göre (d = .37), eşime göre (d = .37), anneme göre (d = .35) ve kayınvalideme göre (d = .36) bir anne olarak ben. Ne yazık ki nasıl bir anne olmak durumunda bırakıldım elementi, A4'ün öz algısıyla örtüşmektedir

(d = 0). A4'ün, ideal olmayan anne ve tanıdığım örnek olmayan bir anne elementleriyle bir anne olarak ben elementinin düşük düzeyde ilişkilendirildiği görülmektedir.

Tablo 24.

A4'ün Annelik ile İlgili Kullandığı Kişisel Yapılar ve Elementlerle Olan İlişkisi

	BB	ÇGB	İA	NNB	EGB	AGB	KGB	İOA	TÖA	TÖOA
İlgili	.44	.95	.81	.44	.95	.24	.20	-.84	.87	-.78
Sevgi dolu	.81	.82	.68	.81	.82	.56	.60	-.83	.62	-.99
Düzenli	.83	.85	.73	.83	.85	.58	.60	-.89	.64	-1.00
Hoşgörülü	.96	.62	.79	.96	.62	.45	.41	-.80	.43	-.91
Çocuğa zaman ayıran	.62	.72	.97	.62	.72	.46	-.03	-.90	.58	-.70
Sevgisini gösterebilen	.80	.87	.78	.80	.87	.27	.57	-.91	.70	-.92
Fedakar	.69	.77	.95	.69	.77	.49	0.30	-.97	.57	-.78
Çocuğun bakımını sağlayan	.82	.87	.79	.82	.87	.60	0.58	-.96	.65	-.96
Temiz	.85	.80	.75	.85	.80	.66	.61	-.90	.36	-.91
Sorumluluk sahibi	.82	.87	.79	.82	.87	.60	.58	-.96	.65	-.96

BB: Bir anne olarak ben

ÇGB: Çocuğuma göre bir anne olarak ben

İA: İdeal anne

NNB: Ne yazık ki nasıl bir anne olmak durumunda bırakıldım

EGB: Eşime göre bir anne olarak ben

AGB: Anneme göre bir anne olarak ben

KGB: Kayınvalideme göre bir anne olarak ben

İOA: İdeal olmayan anne

TÖA: Tanıdığım örnek bir anne

TÖOA: Tanıdığım örnek olmayan bir anne

Tablo 24'e bakıldığında A4'ün elementlerin karşılaştırılması yoluyla ulaştığı kişisel yapıların "ilgili- ilgisiz", "sevgi dolu- sevgi dolu değil", "düzenli- düzensiz", "hoşgörülü-

hoşgörüsüz", "çocuğa zaman ayıran-çocuğa zaman ayırmayan", "sevgisini gösterebilen-sevgisini gösteremeyen", "fedakâr- fedakâr değil", "çocuğun bakımını sağlayan- çocuğun bakımını sağlamayan", "temiz- temiz değil", "sorumluluk sahibi- sorumluluk sahibi değil" olduğu görülmektedir. A4; bir anne olarak ben, çocuğuma göre, eşime göre ve anneme göre bir anne olarak ben elementlerinde tüm yapıları olumlu değerlendirmiştir. Böylece A4'ün bir anne olarak öz algısı, sosyal ben algısıyla uyumludur. Kayınvalideme göre bir anne olarak ben elementinde sadece çocuğa zaman ayıran (d = .03) yapısı olumsuz değerlendirilmiştir.

A4, ideal anne ve ne yazık ki nasıl bir anne olmak durumunda bırakıldım elementlerini bir anne olarak kendi algısına yakın konumlandırmaktadır. Aynı zamanda ideal olmayan anne ve tanıdığım örnek olmayan bir anne elementlerindeki kişisel yapıları ise olumsuz değerlendirmiştir.

Tablo 25.

A5'in Oyun Etkileşiminde Kullandığı İfadelerin Sıklığına İlişkin Bulgular

İstendik İfadeler	**f**	**%**	**İstenmedik ifadeler**	**f**	**%**
Tanımlayıcı/ yansıtıcı soru sorma	1	4,17	Doğrudan/ dolaylı emir verme	8	80
Davranış tanımlama	1	4,17	Bilgi soruları sorma	-	-
Sözel yansıtma	2	8,33	Olumsuz konuşma	-	-
Yansıtıcı açıklama	-	-	Övgü	-	-
Oyun konuşması	16	66,67	Çocuğun isteklerine uymada hata	-	-
Çocuğun isteklerine uyma	4	16,67	Yeni aktivite başlatma	2	20
Sınır koyma	-	-	Bilgi verme, yorum yapma	-	-
			Sessizlik	-	-
Toplam	**24**	**100**		**10**	**100**

Tablo 25'e bakıldığında A5'in çocuğu ile serbest oyun etkinliğinde kullandığı istendik ifadelerin (24) istenmedik ifadelerden (10) fazla olduğu görülmektedir. Oyun konuşması (%66,67) istendik ifadelerden en sık kullanılanıdır. Yine istendik ifadelerden yansıtıcı açıklama ve sınır koyma davranışlarının hiç gözlenmediği görülmektedir. A5'in istenmedik ifadelerden sadece doğrudan/ dolaylı emir verme (%80) ve yeni aktivite

başlatma (%20) davranışlarını kullandığı görülmektedir.

Tablo 26.

Annelik ile İlgili Elementlerin Öklid Uzaklık Katsayıları (A5)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Bir anne olarak ben (1)	0.00									
Çocuğuma göre bir anne olarak ben (2)	0.59	0.00								
İdeal bir anne (3)	0.79	0.78	0.00							
Ne yazık ki nasıl bir anne olmak durumunda bırakıldım (4)	0.00	0.59	0.79	0.00						
Eşime göre bir anne olarak ben (5)	0.38	0.70	0.63	0.38	0.00					
Anneme göre bir anne olarak ben (6)	0.57	0.82	0.62	0.57	0.29	0.00				
Kayınvalideme göre bir anne olarak ben (7)	0.51	0.78	0.71	0.51	0.33	0.34	0.00			
İdeal olmayan bir anne (8)	1.33	1.42	1.77	1.33	1.41	1.45	1.29	0.00		
Tanıdığım örnek bir anne (9)	0.94	1.11	0.87	0.94	0.67	0.53	0.51	1.40	0.00	
Tanıdığım örnek olmayan bir anne (10)	1.33	1.63	1.71	1.33	1.33	1.38	1.35	1.22	1.75	0.00

Tablo 26 incelendiğinde A5'in bir anne olarak benlik saygısının orta düzeyde olduğu görülmektedir (d = .79). A5'in bir anne olarak öz algısının sosyal ben algısı ile uyumlu olduğu görülmektedir nitekim çocuğuma göre ben (d = .59), eşime göre ben (d = .38), anneme göre ben (d = .57), kayınvalideme göre ben (d = .51) elementleri bir anne olarak ben elementleri ile yakın konumlandırılmıştır. Aynı zamanda A5'in ideal olmayan anne (d = 1.33) ve tanıdığım örnek olmayan bir anne (d = 1.33) elementlerine uzak konumlandırılmıştır. Ne yazık ki nasıl bir anne olmak durumunda bırakıldım elementi,

bir anne olarak öz algısı ile örtüşmektedir (d = 0).

Tablo 27.

A5'in Annelik ile İlgili Kullandığı Kişisel Yapılar ve Elementlerle Olan İlişkisi

	BB	ÇGB	İA	NNB	EGB	AGB	KGB	İOA	TÖA	TÖOA
Hoşgörülü	.17	-.24	.69	.17	.52	.60	.46	-.81	.30	-.29
Sevecen	.66	.53	.68	.66	.83	.60	.44	-.87	-.13	-.90
Çocukları idare edebilen	-.29	-.20	.70	-.29	.53	.88	.60	-.74	.74	-.45
İyi bir eğitimci	.68	.58	.70	.68	.82	.59	.15	-.84	-.19	-.88
Çocuğa bağırmayan	-.51	-.32	.44	-.51	.44	.70	.69	-.49	.93	-.32
İyi bir dinleyici	.47	.43	.71	.47	.84	.70	.57	-.92	.18	-.92
Çocuğa söylenmeyen	.77	.72	.62	.77	.73	.28	.08	-.66	-.42	-.87
Aileyi iyi yöneten	.32	.73	.89	.32	.50	.41	.22	-.76	-.01	-.87
Uyumlu	.18	.84	.74	.18	.29	.15	-.01	-.42	-.12	-.80
Sorumlu	.47	.43	.71	.47	.84	.70	.57	-.92	.18	-.92

BB: Bir anne olarak ben

ÇGB: Çocuğuma göre bir anne olarak ben

İA: İdeal anne

NNB: Ne yazık ki nasıl bir anne olmak durumunda bırakıldım

EGB: Eşime göre bir anne olarak ben

AGB: Anneme göre bir anne olarak ben

KGB: Kayınvalideme göre bir anne olarak ben

İOA: İdeal olmayan anne

TÖA: Tanıdığım örnek bir anne

TÖOA: Tanıdığım örnek olmayan bir anne

Tablo 27 incelendiğinde elementlerin karşılaştırılması yoluyla A5'in anneliği zihninde

“hoşgörülü-hoşgörüsüz”, “sevecen-sevecen değil”, “çocuklarını idare edebilen-çocuklarını idare edemeyen”, “iyi bir eğitimci-iyi bir eğitimci değil”, “çocuğa bağırmayan-çocuğa bağıran”, “iyi bir dinleyici-iyi bir dinleyici değil”, “çocuğa söylenmeyen- çocuğa söylenen”, “aileyi iyi yöneten-aileyi iyi yönetemeyen”, “uyumlu-uyumsuz” ve “sorumlu-sorumsuz” yapılarıyla temsil ettiği görülmektedir. A5 bir anne olarak kendisini çocuğa söylenmeyen (*d* = .77), iyi bir eğitimci (*d* = .68), sevecen (*d* = .66) görmektedir. Kendisini daha az düzeyde iyi bir dinleyici (*d* = .47), sorumlu (*d* = .47), aileyi iyi yöneten (*d* = .32), uyumlu (*d* = 0.18) ve hoşgörülü (*d* = .17) görmektedir. Buna karşın bir anne olarak kendisini çocuğa bağırmayan (*d* = -.51) ve çocukları idare edebilen (*d* = -.29) bir anne olarak görmemektedir. Aynı zamanda ne yazık ki nasıl bir anne olmak durumunda bırakıldım elementinde de kendisini bir anne olarak aynı şekilde değerlendirmiştir.

A5, eşime göre ve anneme göre bir anne olarak ben elementlerinde kendisini tüm yapılarda olumlu olarak değerlendirirken; kayınvalideme göre bir anne olarak ben elementinde ise uyumlu yapısı (*d* = -.01) hariç diğer tüm yapılarda kendisini olumlu değerlendirmiştir. İdeal olmayan anne ve tanıdığım örnek olmayan anne elementleri ise tüm yapılarda olumsuz değerlendirilmiştir.

Tablo 28.

A6'nın Oyun Etkileşiminde Kullandığı İfadelerin Sıklığına İlişkin Bulgular

İstendik İfadeler	**f**	**%**	**İstenmedik ifadeler**	**f**	**%**
Tanımlayıcı/ yansıtıcı soru sorma	5	35,71	Doğrudan/ dolaylı emir verme	5	83,33
Davranış tanımlama	-	-	Bilgi soruları sorma	-	-
Sözel yansıtma	2	14,28	Olumsuz konuşma	-	-
Yansıtıcı açıklama	-	-	Övgü	-	-
Oyun konuşması	4	28,57	Çocuğun isteklerine uymada hata	-	-
Çocuğun isteklerine uyma	2	14,28	Yeni aktivite başlatma	1	16,67
Sınır koyma	1	7,14	Bilgi verme, yorum yapma	-	-
			Sessizlik	-	-
Toplam	**14**	**100**		**6**	**100**

Tablo 28'e bakıldığında A6'nın çocuğu ile serbest oyun etkileşiminde istendik ifadeleri (14) istenmedik ifadelerden (6) daha sık kullandığı görülmektedir. İstendik ifadelerden en sık kullanılanı tanımlayıcı/ yansıtıcı soru sormadır (%35,71). İstendik ifadelerden davranış tanımlama ve yansıtıcı açıklama kullanılmayan istendik ifadelerdendir. İstenmedik ifadelerden en sık kullanılan doğrudan/ dolaylı emir vermedir (%83,33). Diğer kullanılan istenmedik ifade ise yeni aktivite başlatmadır (%16,67).

Tablo 29.

Annelik ile İlgili Elementlerin Öklid Uzaklık Katsayıları (A6)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Bir anne olarak ben (1)	0.00									
Çocuğuma göre bir anne olarak ben (2)	0.60	0.00								
İdeal bir anne (3)	0.50	0.57	0.00							
Ne yazık ki nasıl bir anne olmak durumunda bırakıldım (4)	0.86	0.91	1.07	0.00						
Eşime göre bir anne olarak ben (5)	0.73	0.61	0.75	0.78	0.00					
Anneme göre bir anne olarak ben (6)	0.50	0.77	0.65	0.93	0.58	0.00				
Kayınvalideme göre bir anne olarak ben (7)	0.43	0.65	0.53	0.78	0.61	0.45	0.00			
İdeal olmayan bir anne (8)	1.73	1.78	2.09	1.32	1.63	1.71	1.69	0.00		
Tanıdığım örnek bir anne (9)	0.30	0.62	0.45	1.86	0.61	0.41	0.48	1.79	0.00	
Tanıdığım örnek olmayan bir anne (10)	0.81	1.05	1.17	0.76	1.03	1.00	0.78	1.18	0.93	0.00

Tablo 29 incelendiğinde A6'nın bir anne olarak benlik saygısının yüksek düzeyde olduğu görülmektedir (d = .50). A6 bir anne olarak kendisini tanıdığım örnek bir anne elementiyle (d = .30) yakın konumlandırırken; ideal olmayan bir anne (d = 1.73) elementine uzak; tanıdığım örnek olmayan anne (d = .81) elementine orta düzeyde konumlandırmıştır. A6'nın öz algısının sosyal ben elementleriyle ise orta derecede uyuştuğu görülmektedir; çocuğuma göre (d = .60), anneme göre (d = .50) ve kayınvalideme göre (d = .43) bir anne olarak ben elementleri bir anne olarak ben elementi ile yakın derecede ilişkilendirilmiştir. Eşime göre bir anne olarak ben elementinde ise orta

düzeyde ilişkilendirilmiştir (*d* = .73).

Tablo 30.

A6'nın Annelik ile İlgili Kullandığı Kişisel Yapılar ve Elementlerle Olan İlişkisi

	BB	ÇGB	İA	NNB	EGB	AGB	KGB	İOA	TÖA	TÖOA
Sevgi dolu	.38	.58	.82	-.60	.53	.61	.65	-.83	.54	-.75
Çocuğun bakımını sağlayan	.64	.26	.84	-.39	.29	.56	.67	-.95	.78	-.52
Sakin	.84	.55	.81	-.77	-.17	.41	.50	-.73	.64	-.35
Anlayışlı	.60	.06	.79	-.20	-.13	.35	.82	-.83	.59	-.20
Fedakar	.83	.12	.81	-.51	-.05	.69	.56	-.85	.90	-.47
İzin verici	.46	.73	.83	-17	.14	-.14	.39	-.80	.45	-.34
Koruyucu	.79	.61	.89	-.37	.05	.22	.36	-.92	.81	-.46
Çocuğun eğitimine önem veren	.48	.36	.76	-.77	.48	.73	.44	-.76	.78	-.66
Destekleyici	.26	.53	.70	-.07	.56	.49	.23	-.75	.64	-.92
Çocuğa zaman ayıran	.28	.72	.79	-.22	.63	.36	.31	-.78	.53	-.91

BB: Bir anne olarak ben

ÇGB: Çocuğuma göre bir anne olarak ben

İA: İdeal anne

NNB: Ne yazık ki nasıl bir anne olmak durumunda bırakıldım

EGB: Eşime göre bir anne olarak ben

AGB: Anneme göre bir anne olarak ben

KGB: Kayınvalideme göre bir anne olarak ben

İOA: İdeal olmayan anne

TÖA: Tanıdığım örnek bir anne

TÖOA: Tanıdığım örnek olmayan bir anne

Tablo 30'a bakıldığında elementlerin karşılaştırılması yoluyla A6'nın anneliği; "sevgi dolu-sevgi dolu değil", "çocuğun bakımını sağlayan-çocuğun bakımını sağlamayan", "sakin-sakin değil", "anlayışlı-anlayışsız", "fedakâr-fedakâr değil", "izin verici-

kısıtlayıcı", "koruyucu-koruyucu değil", "çocuğun eğitimine önem veren- çocuğun eğitimine önem vermeyen", "destekleyici-destekleyici değil" ve "çocuğa zaman ayıran-çocuğa zaman ayırmayan" kişisel yapıları ile açıkladığı söylenebilir.

Bir anne olarak ben elementine bakıldığında A6 kendisini sakin (*d* = .84), fedakâr (*d* = .83), koruyucu (*d* = .79), çocuğun bakımını sağlayan *d* = (.64) ve anlayışlı (*d* = .60) bir anne olarak görmektedir. Aynı zamanda A6 kendisini daha az düzeyde çocuğun eğitimine önem veren (*d* = .48), izin verici (*d* = .46), sevgi dolu (*d* = .38), çocuğa zaman ayıran (*d* = .28) ve destekleyici (*d* = .26) bir anne olarak görmektedir. Buna karşın A6'nın, çocuğunun kendisini bir anne olarak daha az düzeyde çocuğun bakımını sağlayan (*d* = .26), fedakâr (*d* = .12) ve anlayışlı (*d* = .06) bir anne olarak gördüğünü belirttiği görülmektedir. Eşime göre bir anne olarak ben elementine bakıldığında sakin (*d* = -.17), anlayışlı (*d* = -.13) ve fedakâr (*d* = -.5) kişisel yapıları dışında diğer yapıların olumlu olarak değerlendirildiği görülmektedir. Anneme göre bir anne olarak ben elementine bakıldığında izin verici (*d* = -.14) dışında tüm yapıların olumlu değerlendirildiği görülmektedir. Kayınvalideme göre bir anne olarak ben elementine bakıldığında tüm yapıların olumlu olarak değerlendirildiği görülmektedir. Ne yazık ki nasıl bir anne olmak durumunda bırakıldım, ideal olmayan anne ve tanıdığım örnek olmayan anne elementleri ise tüm yapılarda olumsuz olarak değerlendirilmiştir.

4.3. Çocuğu ile Oyun Etkileşiminde Çoğunlukla İstenmedik İfadeleri Kullanan Annelerin Annelik Algılarına İlişkin Bulgular

Bu bölümde çocuğuyla beş dakikalık serbest oyun etkileşiminde çoğunlukla istenmedik ifadeleri kullanan annelerin kullandıkları ifadelerin sıklığına ve idiogrid 2.4 programından elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 31.

A7'nin Oyun Etkileşiminde Kullandığı İfadelerin Sıklığına İlişkin Bulgular

İstendik İfadeler	**f**	**%**	**İstenmedik ifadeler**	**f**	**%**
Tanımlayıcı/ yansıtıcı soru sorma	-	-	Doğrudan/ dolaylı emir verme	16	51,61
Davranış tanımlama	2	66,67	Bilgi soruları sorma	10	32,26
Sözel yansıtma	-	-	Olumsuz konuşma	1	3,22
Yansıtıcı açıklama	-	-	Övgü	2	6,45
Oyun konuşması	-	-	Çocuğun isteklerine uymada hata	-	-
Çocuğun isteklerine uyma	1	33,33	Yeni aktivite başlatma	1	3,22
Sınır koyma	-	-	Bilgi verme, yorum yapma	1	3,22
			Sessizlik	-	-
Toplam	**3**	**100**		**31**	**100**

Tablo 31'de A7'nin kullandığı ifadelerden istenmedik ifadelerin (31) istendik ifadelerden (3) daha fazla olduğu görülmektedir. İstendik ifadelerden davranış tanımlama (%66,67) ve çocuğun isteklerine uyma (%33,33) davranışları kullanılmıştır. İstenmedik ifadelerden en sık kullanılan ifade dolaylı/ doğrudan emir vermedir (%51,61). Daha sonra en sık kullanılan istenmedik ifadenin bilgi soruları sorma (%32,26) olduğu görülmektedir.

Tablo 32.

Annelik ile İlgili Elementlerin Öklid Uzaklık Katsayıları (A7)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Bir anne olarak ben (1)	0.00									
Çocuğuma göre bir anne olarak ben (2)	0.71	0.00								
İdeal bir anne (3)	1.12	0.68	0.00							
Ne yazık ki nasıl bir anne olmak durumunda bırakıldım (4)	0.34	0.87	1.27	0.00						
Eşime göre bir anne olarak ben (5)	1.00	0.67	0.26	1.17	0.00					
Anneme göre bir anne olarak ben (6)	1.12	0.68	0.00	1.27	0.26	0.00				
Kayınvalideme göre bir anne olarak ben (7)	1.04	0.64	0.24	1.20	0.36	0.24	0.00			
İdeal olmayan bir anne (8)	1.01	1.43	1.82	0.90	1.73	1.82	1.77	0.00		
Tanıdığım örnek bir anne (9)	0.86	0.52	0.58	1.04	0.63	0.58	0.39	1.64	0.00	
Tanıdığım örnek olmayan bir anne (10)	0.56	0.76	1.18	0.66	1.09	1.18	1.10	0.87	0.98	0.00

Tablo 32'ye bakıldığında A7'nin bir anne olarak düşük benlik saygısına sahip olduğu görülmektedir (d = 1.12). Aynı zamanda kendisini çocuğuma göre (d = .71), eşime göre (d = 1) ve kayınvalideme göre (d = 1.04) bir anne olarak ben elementlerine orta düzeyde yakın konumlandırdığı görülmektedir. Anneme göre bir anne olarak ben elementinde ise kendi öz algısını uzak konumlandırmıştır (d = 1.12). A7 bir anne olarak kendisini tanıdığı örnek olmayan bir anneye (d = .56) tanıdığı örnek bir anneden (d = .86) daha yakın görmektedir. Buna karşın eşine göre (d = .26), annesine göre (d = 0) ve kayınvalidesine (d = .24) göre kendisini ideal bir anneye yakın konumlandırdığı görülmektedir.

Tablo 33.

A7'nin Annelik ile İlgili Kullandığı Kişisel Yapıları ve Elementlerle Olan İlişkisi

	BB	ÇGB	İA	NNB	EGB	AGB	KGB	İOA	TÖA	TÖOA
Tutarlı	-.82	-.19	.93	-.78	.90	.93	.89	-.71	.41	-.75
Esnek	-.84	.21	.93	-.86	.89	.93	.91	-.89	.50	-.61
Şiddet göstermeyen	-.67	.20	.87	-.83	.82	.87	.92	-.95	.72	-0.66
Düşünceli	-.62	.05	.88	-.64	.82	.88	.90	-.87	.69	-.95
Demokratik	-.78	.13	.90	-.72	.91	.90	.67	-.64	.09	-.68
Çevreden etkilenmeyen	-.89	.49	.86	-.89	.64	.86	.88	-.81	.71	-.64
Çocuğun bakımını sağlayan	-.76	.46	.87	-.93	.77	.87	.88	-.89	.70	-.65
Güler yüzlü	-.79	.27	.91	-.81	.71	.91	.97	-.91	.80	-.79
Sevgi dolu	-.60	.47	.81	-.68	.74	.81	.85	-.99	.71	-.70
Çocuğu başkasıyla karşılaştırmayan	-.25	.34	.62	-.31	.60	.62	.65	-.86	.61	-.83

BB: Bir anne olarak ben

ÇGB: Çocuğuma göre bir anne olarak ben

İA: İdeal anne

NNB: Ne yazık ki nasıl bir anne olmak durumunda bırakıldım

EGB: Eşime göre bir anne olarak ben

AGB: Anneme göre bir anne olarak ben

KGB: Kayınvalideme göre bir anne olarak ben

İOA: İdeal olmayan anne

TÖA: Tanıdığım örnek bir anne

TÖOA: Tanıdığım örnek olmayan bir anne

Tablo 33'e bakıldığında A7'nin elementlerin karşılaştırılması yoluyla ulaştığı kişisel yapıların "tutatlı-tutarsız", "esnek-katı", "şiddet göstermeyen- şiddet gösteren",

“düşünceli-düşüncesiz”, “demokratik- otoriter”, “çevreden etkilenmeyen-çevreden etkilenen”, “çocuğun bakımını sağlayan- çocuğun bakımını sağlamayan”, “güler yüzlü-güler yüzlü değil”, “sevgi dolu- sevgi dolu değil”, “çocuğunu başkalarıyla karşılaşmayan-çocuğunu başkalarıyla karşılaştıran” olduğu görülmektedir.

Bir anne olarak ben elementine bakıldığında A7’nin kendisini tüm yapılarda olumsuz değerlendirdiği; bir anne olarak kendisini çevreden etkilenen (*d* = -.89), katı (*d* = -.84), tutarsız (*d* = -0.82), güler yüzlü değil (*d* = -.79), otoriter (*d* = -0.78), çocuğun bakımını sağlamayan (*d* = -.76), şiddet gösteren (*d* = -0.67), düşüncesiz (*d* = -.62), sevgi dolu değil (*d* = -.60), ve çocuğu bakalarıyla karşılaştıran (*d* = -.25) bir anne olarak gördüğü söylenebilir. Çocuğuma göre bir anne olarak ben elementine bakıldığında ise kendisini sadece tutarlı (*d* = -.19) yapısında olumsuz değerlendirmiştir. Buna karşın eşime göre, anneme göre ve kayınvalideme göre bir anne olarak ben elementlerine bakıldığında ise A7 tüm yapılarda kendisini olumlu değerlendirmiştir. İdeal olmayan anne ve tanıdığım örnek olmayan anne elementlerinde ise tüm yapıların olumsuz değerlendirildiği görülmektedir.

Tablo 34.

A8’in Oyun Etkileşiminde Kullandığı İfadelerin Sıklığına İlişkin Bulgular

İstendik İfadeler	**f**	**%**	**İstenmedik ifadeler**	**f**	**%**
Tanımlayıcı/ yansıtıcı soru sorma	1	11,11	Doğrudan/ dolaylı emir verme	9	56,25
Davranış tanımlama	-	-	Bilgi soruları sorma	-	-
Sözel yansıtma	-	-	Olumsuz konuşma	-	-
Yansıtıcı açıklama	-	-	Övgü	-	-
Oyun konuşması	6	66,67	Çocuğun isteklerine uymada hata	-	-
Çocuğun isteklerine uyma	2	22,22	Yeni aktivite başlatma	5	31,25
Sınır koyma	-	-	Bilgi verme, yorum yapma	-	-
			Sessizlik	2	12,50
Toplam	**9**	**100**		**16**	**100**

Tablo 34'e bakıldığında A8'in çocuğu ile serbest oyun etkileşiminde kullandığı ifadelerden istenmedik ifadelerin (16) istendik ifadelerden (9) daha fazla olduğu görülmektedir. A8 oyun etkileşiminde istendik ifadelerden oyun konuşması (%66,67), çocuğun isteklerine uyma (%22,22) ve tanımlayıcı/ yansıtıcı soru sorma (%11,11) davranışlarını kullanmıştır. İstenmedik ifadelerden en sık kullanılan doğrudan/ dolaylı emir vermedir (%56,25). Diğer kullanılan istenmedik ifadeler yeni aktivite başlatma (%31,25) ve sessizliktir (%12,50).

Tablo 35.

Annelik ile İlgili Elementlerin Öklid Uzaklık Katsayıları (A8)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Bir anne olarak ben (1)	0.00									
Çocuğuma göre bir anne olarak ben (2)	0.55	0.00								
İdeal bir anne (3)	1.43	1.18	0.00							
Ne yazık ki nasıl bir anne olmak durumunda bırakıldım (4)	0.49	0.54	1.44	0.00						
Eşime göre bir anne olarak ben (5)	0.67	0.80	1.23	0.86	0.00					
Anneme göre bir anne olarak ben (6)	0.54	0.66	1.24	0.65	0.77	0.00				
Kayınvalideme göre bir anne olarak ben (7)	0.56	0.77	1.25	0.84	0.59	0.37	0.00			
İdeal olmayan bir anne (8)	0.95	1.09	1.84	0.69	1.12	1.03	1.15	0.00		
Tanıdığım örnek bir anne (9)	1.03	0.81	0.66	1.11	0.86	0.79	0.80	1.48	0.00	
Tanıdığım örnek olmayan bir anne (10**)**	0.78	1.07	1.82	0.95	0.98	0.95	0.88	0.90	1.34	0.00

Tablo 35'e bakıldığında A8'in bir anne olarak düşük benlik saygısına sahip olduğu

görülmektedir (*d* = 1.43). Eşime göre (*d* = .67), anneme göre (*d* = .54), çocuğuma göre (*d* = .55) ve kayınvalideme göre (*d* = .56) bir anne olarak ben elementlerini kendi öz algısına yakın konumlandırmıştır. İdeal olmayan anne (*d* = .95), tanıdığım örnek bir anne (*d* = 1.03) ve tanıdığım örnek olmayan bir anne (*d* = .78) elementlerini ise kendisine orta düzeyde konumlandırmıştır.

Tablo 36.

A8'in Annelik ile İlgili Kullandığı Kişisel Yapılar ve Elementlerle Olan İlişkisi

	BB	ÇGB	İA	NNB	EGB	AGB	KGB	İOA	TÖA	TÖOA
Esnek	-.19	.29	.75	-.13	.10	.16	.04	-.61	.54	-.96
Çocuğu aşağılamayan	-.56	-.16	.80	-.75	.23	.19	.36	-.84	.90	-.54
Sevgi gösteren	-.31	.58	.77	-.30	-.03	.00	-.09	-.77	.79	-.80
Hoşgörülü	-.71	.07	.86	-.70	.14	.08	.17	-.72	.95	-.66
Düşünceli	-.64	-.23	.84	-.59	-.16	.34	.29	-.58	.76	-.56
Koruyucu	-.25	.16	.66	-.66	-.19	.18	.27	-.87	.79	-.29
Sosyal	-.12	.70	.45	.50	-.56	-.07	-.69	-.06	.20	-.62
Annelikte kendine güvenen	-.60	-.01	.90	-.40	.33	-.23	-.14	-.49	.73	-.80
Kaygısız	-.78	.01	.66	-.14	-.04	-.56	-.62	.05	.51	-.31
Temiz	-.10	.06	.56	-.69	.58	-.37	.25	-.80	.52	-.22

BB: Bir anne olarak ben

ÇGB: Çocuğuma göre bir anne olarak ben

İA: İdeal anne

NNB: Ne yazık ki nasıl bir anne olmak durumunda bırakıldım

EGB: Eşime göre bir anne olarak ben

AGB: Anneme göre bir anne olarak ben

KGB: Kayınvalideme göre bir anne olarak ben

İOA: İdeal olmayan anne

TÖA: Tanıdığım örnek bir anne

TÖOA: Tanıdığım örnek olmayan bir anne

Tablo 36'ya bakıldığında A8'in elementlerin karşılaştırılmasıyla ulaştığı kişisel yapıların "esnek-katı", "çocuğu aşağılamayan-çocuğu aşağılayan", "sevgi gösteren-sevgi göstermeyen", "hoşgörülü-hoşgörüsüz", "düşünceli-düşüncesiz", "koruyucu-koruyucu değil", "sosyal-sosyal değil", "annelikte kendine güvenen-annelikte kendine güvenmeyen", "kaygısız-kaygılı" ve "temiz-temiz değil" olduğu görülmektedir.

A8 bir anne olarak kendisini tüm yapılarda olumsuz değerlendirmiştir. Çocuğuma göre bir anne olarak ben elementinde ise düşünceli (*d* = -.23), çocuğu aşağılamayan (*d* = -.56), annelikte kendine güvenen (*d* = -.01) yapıları olumsuz değerlendirilmiştir. Eşime göre bir anne olarak ben elementinde sevgi gösteren (*d* = -.03), düşünceli (*d* = -.16), koruyucu (*d* = -.19), sosyal (*d* = -.56) ve kaygısız (*d* = -.04) yapıları olumsuz değerlendirilmiştir. Anneme göre bir anne olarak ben elementine bakıldığında sosyal (*d* = -.07), annelikte kendine güvenen (*d* = -.23), kaygısız (*d* = -.56), temiz (*d* = -.37) yapılarının olumsuz değerlendirildiği görülmektedir. Kayınvalideme göre bir anne olarak ben elementinde sevgi gösteren (*d* = -.09), sosyal (*d* = -.69), annelikte kendine güvenen (*d* = -.14) ve kaygısız (*d* = -.62) yapıları olumsuz değerlendirilmiştir. İdeal olmayan anne elementinde kaygısız (*d* = .05) yapısı dışında tüm yapıların olumsuz değerlendirildiği görülmektedir. Tanıdığım örnek bir anne elementinde tüm yapılar olumlu değerlendirilirken, tanıdığım örnek olmayan bir anne elementinde ise tüm yapılar olumsuz değerlendirilmiştir.

Tablo 37.

A9'un Oyun Etkileşiminde Kullandığı İfadelerin Sıklığına İlişkin Bulgular

İstendik İfadeler	**f**	**%**	**İstenmedik ifadeler**	**f**	**%**
Tanımlayıcı/ yansıtıcı soru sorma	-	-	Doğrudan/ dolaylı emir verme	8	61,54
Davranış tanımlama	-	-	Bilgi soruları sorma	-	-
Sözel yansıtma	3	75,00	Olumsuz konuşma	-	-
Yansıtıcı açıklama	-	-	Övgü	-	-
Oyun konuşması	-	-	Çocuğun isteklerine uymada hata	-	-
Çocuğun isteklerine uyma	-	-	Yeni aktivite başlatma	4	30,77
Sınır koyma	1	25,00	Bilgi verme, yorum yapma	-	-
			Sessizlik	1	7,69
Toplam	**4**	**100**		**13**	**100**

Tablo 37'ye bakıldığında A9'un çocuğu ile serbest oyun etkileşiminde kullandığı ifadelerin çoğunlukla istenmedik ifade (13) olduğu görülmektedir. Kullanılan istendik ifadelerden ise en sık kullanılan sözel yansıtmadır (%75). Diğer kullanılan istendik ifade ise sınır koymadır (%25). İstenmedik ifadelerden en sık kullanılan doğrudan / dolaylı emir vermedir (%61,54). Diğer kullanılan istenmedik ifadeler yeni aktivite başlatma (%30,77) ve sessizliktir (%7,69).

Tablo 38.

Annelik ile İlgili Elementlerin Öklid Uzaklık Katsayıları (A9)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Bir anne olarak ben (1)	0.00									
Çocuğuma göre bir anne olarak ben (2)	1.05	0.00								
İdeal bir anne (3)	1.07	0.92	0.00							
Ne yazık ki nasıl bir anne olmak durumunda bırakıldım (4)	0.84	1.04	1.07	0.00						
Eşime göre bir anne olarak ben (5)	0.66	0.95	0.66	0.88	0.00					
Anneme göre bir anne olarak ben (6)	0.80	1.02	0.57	1.01	0.35	0.00				
Kayınvalideme göre bir anne olarak ben (7)	0.72	0.97	0.70	0.93	0.25	0.34	0.00			
İdeal olmayan bir anne (8)	1.28	1.50	1.81	1.14	1.41	1.58	1.42	0.00		
Tanıdığım örnek bir anne (9)	0.79	0.84	0.48	0.85	0.43	0.36	0.49	1.51	0.00	
Tanıdığım örnek olmayan bir anne (10)	0.79	1.06	1.44	1.01	1.02	1.22	1.03	0.71	1.15	0.00

Tablo 38 incelendiğinde A9'un bir anne olarak benlik saygısının düşük olduğu görülmektedir (d = 1.07). Aynı zamanda çocuğuma göre (d = 1.05), eşime göre (d = .66), anneme göre (d = .80) ve kayınvalideme göre (d = .72) bir anne olarak ben elementlerini de kendi öz algısına orta düzeyde ilişkili görmektedir.

Tablo 39.

A9'un Annelik ile İlgili Kullandığı Kişisel Yapılar ve Elementlerle Olan İlişkisi

	BB	ÇGB	İA	NNB	EGB	AGB	KGB	İOA	TÖA	TÖOA
Çocuklar arasında ayrım yapmayan	.07	.18	.70	-.03	.54	.64	.46	-.94	.68	-.84
Çocuk gelişiminde bilgili	-.26	.53	.84	-.47	.45	.61	.30	-.86	.72	-.69
Bencil olmayan	.27	-.21	.67	-.40	.60	.82	.51	-.81	.76	-.68
Koşulsuz sevgi gösteren	-.35	.39	.73	-.69	.53	.72	0.64	-.76	.59	-.58
Çocuğa zaman ayıran	-.43	.61	.56	.47	-.34	-.16	-.39	-.33	.34	-.43
Anlayışlı	.26	-.68	.40	.14	.66	.63	.60	-.48	.36	-.61
Sorumlu	-.48	.04	.76	.23	.34	.63	.28	-.61	.81	-.94
Bakımlı	-.36	.30	.94	-.43	.59	.70	.55	-.89	.75	-.77
Destekçi	-.47	-.39	.63	-.28	.76	.82	.73	.47	.71	-.73
İçten/ samimi	.15	.25	.68	-.40	.61	.67	.54	-.97	.65	-.66

BB: Bir anne olarak ben

ÇGB: Çocuğuma göre bir anne olarak ben

İA: İdeal anne

NNB: Ne yazık ki nasıl bir anne olmak durumunda bırakıldım

EGB: Eşime göre bir anne olarak ben

AGB: Anneme göre bir anne olarak ben

KGB: Kayınvalideme göre bir anne olarak ben

İOA: İdeal olmayan anne

TÖA: Tanıdığım örnek bir anne

TÖOA: Tanıdığım örnek olmayan bir anne

Tablo 39'a bakıldığında A9'un elementlerin karşılaştırılması yoluyla anneliği zihninde "çocuklar arasında ayrım yapmayan-çocuklar arasında ayrım yapan", "çocuk gelişiminde bilgili- çocuk gelişiminde bilgisiz", "bencil değil-bencil", "koşulsuz sevgi gösteren-koşulsuz sevgi göstermeyen", "çocuğa zaman ayıran-çocuğa zaman ayırmayan", "anlayışlı-anlayışsız", "sorumlu-sorumsuz", "bakımlı-bakımsız", "destekçi-destekçi değil" ve "içten/samimi- içten/samimi değil" yapılarıyla karşılaştırdığı görülmektedir.

A9 bir anne olarak kendisini sorumsuz (*d* = -.48), destekçi değil (*d* = -.47), çocuğa zaman ayırmayan (*d* = -.43), bakımsız (*d* = -.36), koşulsuz sevgi göstermeyen (*d* = -.35) bir anne olarak tanımlamıştır. Çocuğuma göre bir anne olarak ben elementinde kendisini anlayışsız (*d* = -.68), destekleyici değil (*d* = -.39), ve bencil (*d* = -.21) olarak nitelendirmiştir. Eşime göre (*d* = -.34), anneme göre (*d* = -.16) ve kayınvalideme (*d* = -.39) göre bir anne olarak ben elementinde ise kendisini sadece çocuğa zaman ayıran yapısında olumsuz değerlendirmiştir. İdeal olmayan anne ve tanıdığım örnek olmayan bir anne elementinde ise tüm yapıları olumsuz değerlendirdiği görülmektedir.

Tablo 40.

A10'un Oyun Etkileşiminde Kullandığı İfadelerin Sıklığına İlişkin Bulgular

İstendik İfadeler	**f**	**%**	**İstenmedik ifadeler**	**f**	**%**
Tanımlayıcı/ yansıtıcı soru sorma	-	-	Doğrudan/ dolaylı emir verme	2	8,33
Davranış tanımlama	-	-	Bilgi soruları sorma	7	29,17
Sözel yansıtma	8	80,00	Olumsuz konuşma	-	-
Yansıtıcı açıklama	1	10,00	Övgü	8	33,33
Oyun konuşması	1	10,00	Çocuğun isteklerine uymada hata	-	-
Çocuğun isteklerine uyma	-	-	Yeni aktivite başlatma	5	20,83
Sınır koyma	-	-	Bilgi verme, yorum yapma	2	8,33
			Sessizlik	-	-
Toplam	**10**	**100**		**24**	**100**

Tablo 40'a bakıldığında A10'un çocuğu ile serbest oyun etkileşiminde istenmedik ifadeleri (24) istendik ifadelerden (10) daha çok kullandığı görülmektedir. Sözel yansıtma

(%80) istendik ifadeler arasında en sık kullanılandır. Yansıtıcı açıklama ve oyun konuşması (%10) diğer kullanılan istendik ifadelerdendir. İstenmedik ifadelerden ise en sık kullanılan övgüdür (%33,33). Bilgi soruları sorma (%29,17) ve yeni aktivite başlatma (20,83) sık kullanılan diğer istenmedik ifadelerdendir. Dolaylı/ doğrudan emir verme ve bilgi verme / yorum yapma (%8,33) davranışları A10 tarafından kullanılan diğer istenmedik ifadelerdendir.

Tablo 41.

Annelik ile İlgili Elementlerin Öklid Uzaklık Katsayıları (A10)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Bir anne olarak ben (1)	0.00									
Çocuğuma göre bir anne olarak ben (2)	0.53	0.00								
İdeal bir anne (3)	1.24	1.22	0.00							
Ne yazık ki nasıl bir anne olmak durumunda bırakıldım (4)	0.52	0.56	1.34	0.00						
Eşime göre bir anne olarak ben (5)	0.53	0.60	1.46	0.56	0.00					
Anneme göre bir anne olarak ben (6)	0.39	0.37	1.00	0.58	0.58	0.00				
Kayınvalideme göre bir anne olarak ben (7)	0.50	0.38	1.30	0.53	0.47	0.45	0.00			
İdeal olmayan bir anne (8)	1.06	0.96	2.01	1.01	0.92	1.17	0.94	0.00		
Tanıdığım örnek bir anne (9)	1.08	1.02	0.57	1.15	1.18	0.79	1.15	1.80	0.00	
Tanıdığım örnek olmayan bir anne (10)	0.95	0.85	1.84	0.97	0.62	0.98	0.78	0.74	1.54	0.00

Tablo 41'e bakıldığında A10'un bir anne olarak benlik saygısının düşük olduğu görülmektedir (d = 1.24). A10; çocuğuma göre (d = .53), eşime göre (d = .53), anneme

göre (*d* = .39) ve kayınvalideme göre (*d* = .50) bir anne olarak ben elementlerini bir anne olarak ben elementine yakın konumlandırmıştır. Aynı zamanda ne yazık ki nasıl bir anne olmak durumunda bırakıldım elementini de bir anne olarak ben elementine yakın konumlandırmıştır (*d* = .52). İdeal olmayan anne (*d* = 1.06) ve tanıdığım örnek olmayan bir anne (*d* = .95) elementlerini, bir anne olarak ben elementine orta düzeyde yakın konumlandırırken, tanıdığım örnek bir anne (*d* = 1.08) elementini kendisine uzak konumlandırmıştır.

Tablo 42.

A10'un Annelik ile İlgili Kullandığı Kişisel Yapılar ve Elementlerle Olan İlişkisi

	BB	ÇGB	İA	NNB	EGB	AGB	KGB	İOA	TÖA	TÖOA
İlgili	-.27	.05	.89	-.40	-.61	.71	-.48	-.86	.94	-.64
Hoşgörülü	.25	-.30	.73	.10	-.21	.68	-.06	-.91	.61	-.76
Özgüvenli	-.44	-.16	.71	-.23	-.29	.46	-.36	-.86	.89	-.42
Sabırlı	.21	-.21	.83	.09	-.54	.72	-.44	-.79	.78	-.95
Demokratik	-.17	-.53	.82	-.27	-.37	.39	-.71	-.73	.90	-.50
Çocuğa zaman ayıran	.06	-.19	.75	-.68	-.37	.74	-.36	-.80	.79	-.45
Sevecen	.09	.01	.85	.01	-.71	.69	-.56	-.69	.80	-.93
Kaygısız	-.43	.06	.85	-.48	-.77	.41	-.30	-.46	.72	-.62
Baskıcı olmayan	-.09	-.20	.98	-.18	-057	.58	-.36	-.84	.85	-.84
Çocukla ilgili konuları ertelemeyen	.11	.10	.87	-.01	-.79	.68	-.12	-.74	.61	-.86

BB: Bir anne olarak ben

ÇGB: Çocuğuma göre bir anne olarak ben

İA: İdeal anne

NNB: Ne yazık ki nasıl bir anne olmak durumunda bırakıldım

EGB: Eşime göre bir anne olarak ben

AGB: Anneme göre bir anne olarak ben

KGB: Kayınvalideme göre bir anne olarak ben

İOA: İdeal olmayan anne

TÖA: Tanıdığım örnek bir anne

TÖOA: Tanıdığım örnek olmayan bir anne

Tablo 42 incelendiğinde A10'nun elementlerin karşılaştırılması yoluyla ulaştığı kişisel yapıların "ilgili-ilgisiz", "hoşgörülü-hoşgörüsüz", "özgüvenli-özgüvensiz", "sabırlı-sabırsız", "demokratik-otoriter", "çocuğa zaman ayıran-çocuğa zaman ayırmayan", "sevecen-sevecen değil", "kaygısız-kaygılı", "baskıcı olmayan-baskıcı" ve "çocukla ilgili konuları ertelemeyen-çocukla ilgili konuları erteleyen" olduğu görülmektedir.

A10 kendisini; ilgili (*d* = -.27), özgüvenli (*d* = -.44), demokratik (*d* = -.17), kaygısız (*d* = -.43) ve baskıcı olmayan (*d* = -.09) yapılarında olumsuz değerlendirmiştir. Çocuğuma göre bir anne olarak ben elementine bakıldığında hoşgörülü (*d* = -.30), özgüvenli (*d* = -.16), sabırlı (*d* = -.21), demokratik (*d* = -.53), çocuğa zaman ayıran (*d* = -.19), ve baskıcı olmayan (*d* = -.09), yapılarının olumsuz değerlendirildiği görülmektedir. Eşime göre ve kayınvalideme göre bir anne olarak ben elementlerinde tüm yapıların olumsuz değerlendirildiği görülmektedir. Anneme göre bir anne olarak ben elementinde ise tüm yapılar olumlu değerlendirilmiştir. İdeal olmayan anne ve tanıdığım örnek olmayan bir anne elementlerinde tüm yapılar olusmuz değerlendirilirken, tanıdığım örnek bir anne elementinde ise tüm yapılar olumlu değerlendirilmiştir.

Tablo 43.

A11'in Oyun Etkileşiminde Kullandığı İfadelerin Sıklığına İlişkin Bulgular

İstendik İfadeler	**f**	**%**	**İstenmedik ifadeler**	**f**	**%**
Tanımlayıcı/ yansıtıcı soru sorma	-	-	Doğrudan/ dolaylı emir verme	13	52,00
Davranış tanımlama	1	33,33	Bilgi soruları sorma	-	-
Sözel yansıtma	-	-	Olumsuz konuşma	3	12,00
Yansıtıcı açıklama	2	66,67	Övgü	-	-
Oyun konuşması	-	-	Çocuğun isteklerine uymada hata	2	8,00
Çocuğun isteklerine uyma	-	-	Yeni aktivite başlatma	1	4,00
Sınır koyma	-	-	Bilgi verme, yorum yapma	6	24,00
			Sessizlik	-	-
Toplam	**3**	**100**		**25**	**100**

Tablo 43'e bakıldığında A11'in çocuğu ile serbest oyun etkileşiminde istenmedik ifadeleri (25) istendik ifadelerden (3) daha sık kullandığı görülmektedir. İstendik ifadelerden yansıtıcı açıklama (%66,67) ve davranış tanımlama (%33,33) kullanılmıştır. İstenmedik ifadelerden en sık kullanılan doğrudan / dolaylı emir vermedir (%52). Bilgi verme / yorum yapma (%24) en sık kullanılan ikinci istenmedik davranıştır. Diğer kullanılan istenmedik ifadeler olumsuz konuşma (%12), çocuğun isteklerine uymada hata (%8) ve yani aktivite başlatmadır (%4).

Tablo 44.

Annelik ile İlgili Elementlerin Öklid Uzaklık Katsayıları (A11)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Bir anne olarak ben (1)	0.00									
Çocuğuma göre bir anne olarak ben (2)	1.07	0.00								
İdeal bir anne (3)	1.72	1.37	0.00							
Ne yazık ki nasıl bir anne olmak durumunda bırakıldım (4)	0.71	0.49	1.30	0.00						
Eşime göre bir anne olarak ben (5)	1.22	0.85	1.13	0.79	0.00					
Anneme göre bir anne olarak ben (6)	0.67	0.71	1.33	0.50	0.62	0.00				
Kayınvalideme göre bir anne olarak ben (7)	0.61	0.84	1.25	0.46	0.87	0.52	0.00			
İdeal olmayan bir anne (8)	1.22	1.16	0.72	0.94	0.76	0.87	0.77	0.00		
Tanıdığım örnek bir anne (9)	1.63	1.28	0.69	1.25	1.06	1.24	1.15	0.77	0.00	
Tanıdığım örnek olmayan bir anne (10)	0.95	1.02	1.35	0.74	0.91	0.84	0.54	0.79	1.17	0.00

Tablo 44 incelendiğinde A11'in bir anne olarak benlik saygısının düşük olduğu görülmektedir (d = 1.72). Aynı zamanda çocuğuma göre (d = 1.07) ve eşime göre (d = 1.22) bir anne olarak ben elementlerini kendi öz algısına uzak konumlandırmıştır. Anneme göre (d = .67) ve kayınvalideme göre (d = .61) bir anne olarak ben elementlerini kendi öz algısına yakın konumlandırmıştır.

Tablo 45.

A11'in Annelik ile İlgili Kullandığı Kişisel Yapılar ve Elementlerle Olan İlişkisi

	BB	ÇGB	İA	NNB	EGB	AGB	KGB	İOA	TÖA	TÖOA
İlgili	-.72	-.57	.92	-.65	-.05	-.82	-.43	.80	.72	-.13
Sevgi dolu	-.60	-.49	.72	-.73	-.29	-.78	-.26	.56	.93	-.01
Anlayışlı	-.92	-.05	.58	-.62	.31	-.66	-.72	.43	.82	.01
Sevgisini gösterebilen	-.90	-.38	.63	-.71	.42	-.66	-.63	.69	.66	.15
Fedakar	-.75	.50	.58	.01	.27	-.44	-.70	-.04	.42	-.47
Maddi açıdan yeterli	-.57	-.33	.44	-.64	.80	.06	-.71	.50	.41	-.42
Çocuğa sesini yükseltmeyen/ kötü sözcük kullanmayan	-.65	-.55	.92	-.80	.08	-.48	-.49	.79	.72	-.45
Çocuğa düşkün	-.63	-.38	.80	-.70	-.16	-.66	-.51	.56	.96	-.32
Çocuğun bakımını sağlayan	-.57	-.46	.94	-.62	-.14	-.62	-.48	.81	.57	-.35
Sabırlı	-.34	.69	.23	.21	.33	.17	-.60	-.37	.18	-.82

BB: Bir anne olarak ben

ÇGB: Çocuğuma göre bir anne olarak ben

İA: İdeal anne

NNB: Ne yazık ki nasıl bir anne olmak durumunda bırakıldım

EGB: Eşime göre bir anne olarak ben

AGB: Anneme göre bir anne olarak ben

KGB: Kayınvalideme göre bir anne olarak ben

İOA: İdeal olmayan anne

TÖA: Tanıdığım örnek bir anne

TÖOA: Tanıdığım örnek olmayan bir anne

Tablo 45'e bakıldığında A11'in elementlerin karşılaştırılması yoluyla anneliği zihininde "ilgili-ilgisiz", "sevgi dolu-sevgi dolu değil", "anlayışlı-anlayışsız", "sevgisini gösterebilen- sevgisini gösteremeyen", "fedakar-fedakar değil", "maddi açıdan yeterli-

maddi açıdan yeterli değil", "çocuğa sesini yükseltmeyen/kötü sözcük kullanmayan-çocuğa sesini yükselten/kötü sözcük kullanan", "çocuğa düşkün-çocuğa düşkün değil", "çocuğun bakımını sağlayan-çocuğun bakımını sağlamayan" ve "sabırlı-sabırsız" yapılarıyla temsil ettiği görülmektedir.

A11, bir anne olarak kendisini anlayışsız (*d* = -.92), sevgisini gösteremeyen (*d* = -.90), fedakâr olmayan (*d* = -.75), ilgisiz (*d* = -.72), çocuğa sesini yükselten/kötü sözcük kullanan (*d* = -.65), çocuğa düşkün olmayan (*d* = -.63), sevgi dolu değil (*d* = -.60), maddi açıdan yetersiz (*d* = -.57), çocuğun bakımını sağlamayan (*d* = -.57) ve sabırsız (*d* = -.34) olarak nitelendirmektedir. Çocuğuma göre bir anne olarak ben elementinde sabırlı (*d* = .69) ve fedakâr (*d* = .50) haricinde tüm yapılar olumsuz değerlendirilmiştir. Eşime göre bir anne olarak ben elementinde sevgi dolu (*d* = -.29), çocuğa düşkün (*d* = -.16), çocuğun bakımını sağlayan (*d* = -.14) ve ilgili (*d* = -.05) elementleri olumsuz değerlendirilmiştir. Anneme göre bir anne olarak ben elementinde sabırlı (*d* = .17) ve maddi açıdan yeterli (*d* = .06) yapıları dışında tüm yapılar olumsuz değerlendirilmiştir. Kayınvalideme göre bir anne olarak ben elementinde ise tüm yapılar olumsuz değerlendirilmiştir.

Tablo 46.

A12'nin Oyun Etkileşiminde Kullandığı İfadelerin Sıklığına İlişkin Bulgular

İstendik İfadeler	**f**	**%**	**İstenmedik ifadeler**	**f**	**%**
Tanımlayıcı/ yansıtıcı soru sorma	1	12,50	Doğrudan/ dolaylı emir verme	12	41,38
Davranış tanımlama	-	-	Bilgi soruları sorma	2	6,90
Sözel yansıtma	3	37,50	Olumsuz konuşma	-	-
Yansıtıcı açıklama	-	-	Övgü	2	6,90
Oyun konuşması	2	25,00	Çocuğun isteklerine uymada hata	3	10,34
Çocuğun isteklerine uyma	2	25,00	Yeni aktivite başlatma	3	10,34
Sınır koyma	-	-	Bilgi verme, yorum yapma	7	24,14
			Sessizlik	-	-
Toplam	**8**	**100**		**29**	**100**

Tablo 46'ya bakıldığında A12'nin çocuğu ile serbest oyun etkileşiminde kullandığı ifadelerin çoğunluğunun istenmedik (29) ifade olduğu görülmektedir. İstenmedik

ifadelerden en sık kullanılan doğrudan / dolaylı emir vermedir (%41,38). Bilgi verme / yorum yapma (%24,14) sıklıkla kullanılan diğer istenmedik ifadedir.

Tablo 47.

Annelik ile İlgili Elementlerin Öklid Uzaklık Katsayıları (A12)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Bir anne olarak ben (1)	0.00									
Çocuğuma göre bir anne olarak ben (2)	0.37	0.00								
İdeal bir anne (3)	0.85	0.69	0.00							
Ne yazık ki nasıl bir anne olmak durumunda bırakıldım (4)	0.00	0.37	0.85	0.00						
Eşime göre bir anne olarak ben (5)	0.37	0.40	0.56	0.37	0.00					
Anneme göre bir anne olarak ben (6)	0.56	0.42	0.37	0.56	0.41	0.00				
Kayınvalideme göre bir anne olarak ben (7)	0.37	0.40	0.56	0.37	0.00	0.41	0.00			
İdeal olmayan bir anne (8)	1.53	1.66	1.86	1.53	1.58	1.74	1.58	0.00		
Tanıdığım örnek bir anne (9)	0.92	0.77	0.34	0.92	0.65	0.50	0.65	1.74	0.00	
Tanıdığım örnek olmayan bir anne (10)	1.26	1.37	1.47	1.26	1.22	1.41	1.22	0.72	1.35	0.00

Tablo 47 incelendiğinde A12'nin bir anne olarak benlik saygısının orta düzeyde görülmektedir (d = .85). Çocuğuma göre (d = .37), eşime göre (d = .37), anneme göre (d = .56) ve kayınvalideme göre (d = .37) bir anne olarak ben elementlerine kendi öz algısını yakın konumlandırmıştır. Ne yazık ki nasıl bir anne olmak durumunda bırakıldım elementi de bir anne olarak kendi algısıyla örtüşmektedir (d = 0). A12, bir anne olarak kendisini ideal olmayan bir anne (d = 1.53) ve tanıdığım örnek olmayan bir anne (d =

1.26) elementlerine ise uzak konumlandırmıştır.

Tablo 48.

A12'nin Annelik ile İlgili Kullandığı Kişisel Yapılar ve Elementlerle Olan İlişkisi

	BB	ÇGB	İA	NNB	EGB	AGB	KGB	İOA	TÖA	TÖOA
Sakin	-.83	-.54	.67	-.83	-.02	.17	-.02	-.15	.78	.16
Anlayışlı	-.29	.29	.96	-.29	051	.73	.51	-.79	.88	-.59
Sabırlı	.46	.69	.67	.46	.82	.82	0.82	-.98	.43	-.90
Öfke duymayan	.64	.76	.50	.64	.83	.75	.83	-.86	.11	-.93
Umursamaz değil	.46	.69	.67	.46	.82	.82	.82	-.98	.43	-.90
Hoşgörülü	.03	.65	.83	.03	.38	.93	.38	-.81	.70	-.83
İlgili	-.04	.37	.91	-.04	.41	.95	.41	-.80	.79	-.79
Çocuğun eğitimine önem veren	.40	.61	.64	.40	.80	.74	.80	-.98	.42	-.75
Koruyucu	.49	.71	.60	.49	.72	.82	.72	-.84	.36	-.99
İyi bir dinleyici	.59	.74	.56	.59	.86	.76	.86	-.94	.20	-.88

BB: Bir anne olarak ben

ÇGB: Çocuğuma göre bir anne olarak ben

İA: İdeal anne

NNB: Ne yazıkki nasıl bir anne olmak durumunda bırakıldım

EGB: Eşime göre bir anne olarak ben

AGB: Anneme göre bir anne olarak ben

KGB: Kayınvalideme göre bir anne olarak ben

İOA: İdeal olmayan anne

TÖA: Tanıdığım örnek bir anne

TÖOA: Tanıdığım örnek olmayan bir anne

Tablo 48'e bakıldığında A12'nin elementlerin karşılaştırılması yoluyla ulaştığı kişisel yapıların "sakin-sakin değil", "anlayışlı-anlayışsız", "sabırlı-sabırsız", "öfke duymayan-

öfke duyan", "umursamaz değil-umursamaz", "hoşgörülü-hoşgörüsüz", "ilgili-ilgisiz", "çocuğun eğitimine önem veren-çocuğun eğitimine önem vermeyen", "koruyucu-koruyucu değil" ve "iyi bir dinleyici-iyi bir dinleyici değil" olduğu görülmektedir. A12 kendisini bir anne olarak sakin (*d* = -.83), anlayışlı (*d* = -.29), ilgili (*d* = -.04) yapılarında olumsuz değerlendirmiştir. Çocuğuma göre (*d* = -.54), eşime göre (*d* = -.02) ve kayınvalideme göre (*d* = -.02) bir anne olarak ben elementinde sadece sakin yapısında kendisini olumsuz değerlendirmiştir. Anneme göre bir anne olarak ben elementinde ise tüm yapılar olumlu değerlendirilmiştir.

Tablo 49.

A13'ün Oyun Etkileşiminde Kullandığı İfadelerin Sıklığına İlişkin Bulgular

İstendik İfadeler	**f**	**%**	**İstenmedik ifadeler**	**f**	**%**
Tanımlayıcı/ yansıtıcı soru sorma	1	16,67	Doğrudan/ dolaylı emir verme	4	26,67
Davranış tanımlama	2	33,33	Bilgi soruları sorma	-	-
Sözel yansıtma	1	16,67	Olumsuz konuşma	1	6,66
Yansıtıcı açıklama	-	-	Övgü	1	6,66
Oyun konuşması	-	-	Çocuğun isteklerine uymada hata	6	40,00
Çocuğun isteklerine uyma	2	33,33	Yeni aktivite başlatma	-	-
Sınır koyma	-	-	Bilgi verme, yorum yapma	-	-
			Sessizlik	3	20,00
Toplam	**6**	**100**		**15**	**100**

Tablo 49'a bakıldığında A13'ün çocuğu ile serbest oyun etkileşiminde istenmedik ifadeleri (15) istendik ifadelerden (6) daha sık kullandığı görülmektedir. İstendik ifadelerden kullanılanların davranış tanımlama, çocuğun isteklerine uyma (%33,33), tanımlayıcı/ yansıtıcı soru sorma ve sözel yansıtma (%16,67) ifadeleri olduğu görülmektedir. İstenmedik ifadelerden en sık kullanılan ifadenin çocuğun isteklerine uymada hata (%40) olduğu görülmektedir. Doğrudan / dolaylı emir verme (%26,67), sessizlik (%20), olumsuz konuşma ve övgü (%6,66) A13 tarafından kullanılan diğer istenmedik ifadelerdendir.

Tablo 50.

Annelik ile İlgili Elementlerin Öklid Uzaklık Katsayıları (A13)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Bir anne olarak ben (1)	0.00									
Çocuğuma göre bir anne olarak ben (2)	0.98	0.00								
İdeal bir anne (3)	1.12	1.07	0.00							
Ne yazık ki nasıl bir anne olmak durumunda bırakıldım (4)	0.34	0.84	1.11	0.00						
Eşime göre bir anne olarak ben (5)	0.27	0.86	1.02	0.20	0.00					
Anneme göre bir anne olarak ben (6)	0.39	0.98	1.12	0.34	0.27	0.00				
Kayınvalideme göre bir anne olarak ben (7)	0.33	0.88	1.06	0.27	0.18	0.33	0.00			
İdeal olmayan bir anne (8)	1.00	1.49	1.97	0.97	1.04	1.00	0.96	0.00		
Tanıdığım örnek bir anne (9)	1.01	1.02	0.39	0.96	0.89	1.01	0.95	1.80	0.00	
Tanıdığım örnek olmayan bir anne (10)	0.86	1.54	1.80	0.93	0.90	0.86	0.85	0.68	1.67	0.00

Tablo 50'ye bakıldığında A13'ün bir anne olarak benlik saygısının düşük olduğu görülmektedir (d = 1.12). Çocuğuma göre bir anne olarak ben elementi, bir anne olarak ben elementine orta düzeyde ilişkilendirilmiştir (d = .98). Anneme (d = .39), eşime (d = .27) ve kayınvalideme göre (d = .33) bir anne olarak ben elementlerini kendi öz algısına yakın konumlandırmıştır. İdeal olmayan bir anne (d = 1.00), tanıdığım örnek bir anne (d = 1.01) ve tanıdığım örnek olmayan bir anne (d = .86) elementleri kendi öz algısına orta derecede ilişkilendirilmiştir.

Tablo 51.

A13'ün Annelik ile İlgili Kullandığı Kişisel Yapılar ve Elementlerle Olan İlişkisi

	BB	ÇGB	İA	NNB	EGB	AGB	KGB	İOA	TÖA	TÖOA
Sakin	.10	-.44	.66	-.14	.27	.10	-.04	-.58	.70	-.41
Güler yüzlü	-.25	.12	.92	-.43	-.05	-.25	-.41	-.93	.91	-.59
Fedakar	-.10	.35	.86	-.07	.19	-.10	-.54	-.95	.83	-.82
Anlayışlı	-.47	.47	.87	-.41	-.44	-.47	-.52	-.71	.91	-.85
Çocuğun düşüncelerini önem veren	-.69	.65	.82	-.23	-.23	-.33	-.42	-.80	.82	-.85
Çocuğa vakit ayıran	-.06	-.13	.85	-.61	.07	-.06	-.18	-.81	.75	-.39
Sorumluluk sahibi	-.33	.65	.82	-.23	-.23	-.69	-.42	-.80	.82	-.85
Çocuğun bakımını sağlayan	-.32	.64	.81	-.10	-.11	-.32	-.45	-.79	.79	-.99
Çocuğa olumsuz örnek olmayan	-.28	.73	.78	-.17	-.06	-.28	-.38	-.81	.60	-.86
Eğitime önem veren	-.38	.66	.88	-.24	-.18	-.38	-.52	-.89	.86	-.93

BB: Bir anne olarak ben

ÇGB: Çocuğuma göre bir anne olarak ben

İA: İdeal anne

NNB: Ne yazık ki nasıl bir anne olmak durumunda bırakıldım

EGB: Eşime göre bir anne olarak ben

AGB: Anneme göre bir anne olarak ben

KGB: Kayınvalideme göre bir anne olarak ben

İOA: İdeal olmayan anne

TÖA: Tanıdığım örnek bir anne

TÖOA: Tanıdığım örnek olmayan bir anne

Tablo 51'e bakıldığında A13'ün elementlerin karşılaştırılması yoluyla anneliği zihninde "sakin-sakin değil", "güler yüzlü-güler yüzlü değil", "fedakar-fedakar değil", "anlayışlı-anlayışsız", "çocuğun düşüncelerine önem veren-çocuğun düşüncelerine önem vermeyen", "çocuğa vakit ayıran-çocuğa vakit ayırmayan", "sorumluluk sahibi-sorumluluk sahibi değil", "çocuğun bakımını sağlayan-çocuğun bakımını sağlamayan", "çocuğa olumsuz örnek olmayan-çocuğa olumsuz örnek olan" ve "eğitime önem veren-eğitime önem vermeyen" yapılarıyla temsil ettiği görülmektedir.

A13 bir anne olarak kendisini sakin (d = .10) yapısı dışında diğer tüm yapılarda olumsuz değerlendirmiştir. Çocuğuma göre bir anne olarak ben elementinde ise sakin (d = -.44) ve çocuğa vakit ayıran (d = -.13) yapılar dışında diğer yapılar olumlu değerlendirilmiştir. Ne yazık ki nasıl bir anne olmak durumunda bırakıldım ve kayınvalideme göre bir anne olarak ben elementlerinde tüm yapıların olumsuz değerlendirildiği görülmektedir.

Tablo 52.

A14'ün Oyun Etkileşiminde Kullandığı İfadelerin Sıklığına İlişkin Bulgular

İstendik İfadeler	**f**	**%**	**İstenmedik ifadeler**	**f**	**%**
Tanımlayıcı/ yansıtıcı soru sorma	-	-	Doğrudan/ dolaylı emir verme	6	25,00
Davranış tanımlama	-	-	Bilgi soruları sorma	9	37,50
Sözel yansıtma	1	20,00	Olumsuz konuşma	-	-
Yansıtıcı açıklama	-	-	Övgü	4	16,66
Oyun konuşması	1	20,00	Çocuğun isteklerine uymada hata	1	4,17
Çocuğun isteklerine uyma	3	60,00	Yeni aktivite başlatma	3	12,50
Sınır koyma	-	-	Bilgi verme, yorum yapma	1	4,17
			Sessizlik	-	-
Toplam	**5**	**100**		**24**	**100**

Tablo 52'ye bakıldığında A14'ün çocuğu ile serbest oyun etkileşiminde çoğunlukla

istenmedik ifadeleri (24) kullandığı görülmektedir. İstendik ifadelerden en sık çocuğun isteklerine uyma (%60) davranışını sergilerken, istenmedik ifadelerden en sık bilgi soruları sorma (%37,50) ifadesini kullandığı görülmektedir. Ardından en sık kullanılan istenmedik ifadenin (%25) doğrudan/dolaylı emir verme ifadesi olduğu görülmektedir.

Tablo 53.

Annelik ile İlgili Elementlerin Öklid Uzaklık Katsayıları (A14)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Bir anne olarak ben (1)	0.00									
Çocuğuma göre bir anne olarak ben (2)	1.14	0.00								
İdeal bir anne (3)	0.18	1.21	0.00							
Ne yazık ki nasıl bir anne olmak durumunda bırakıldım (4)	1.01	0.59	1.12	0.00						
Eşime göre bir anne olarak ben (5)	0.50	0.97	0.59	0.94	0.00					
Anneme göre bir anne olarak ben (6)	0.22	1.08	0.28	0.99	0.33	0.00				
Kayınvalideme göre bir anne olarak ben (7)	0.32	1.10	0.36	0.96	0.59	0.38	0.00			
İdeal olmayan bir anne (8)	1.91	0.83	1.95	1.25	1.73	1.85	1.83	0.00		
Tanıdığım örnek bir anne (9)	0.26	1.03	0.32	0.96	0.36	0.14	0.41	1.81	0.00	
Tanıdığım örnek olmayan bir anne (10)	0.92	0.45	0.97	0.79	0.74	0.84	0.97	1.16	0.78	0.00

Tablo 53'e bakıldığında A14'ün bir anne olarak benlik saygısının yüksek olduğu görülmektedir (d = .18). Eşime göre (d = .50), anneme göre (d = .22) ve kayınvalideme göre (d = .32) bir anne olarak ben elementlerini kendi annelik öz algısına yakın konumlandırırken çocuğuma göre (d = 1.14) bir anne olarak ben elementini ise kendi öz

algısına uzak konumlandırmıştır. Aynı zamanda tanıdığım örnek bir anne (d = .26) elementini kendisine yakın konumlandırırken ideal olmayan bir anne (d = 1.91) ve tanıdığım örnek olmayan bir anne elementlerini kendisine uzak konumlandırmıştır.

Tablo 54.

A14'ün Annelik ile İlgili Kullandığı Kişisel Yapılar ve Elementlerle Olan İlişkisi

	BB	ÇGB	İA	NNB	EGB	AGB	KGB	İOA	TÖA	TÖOA
Çocuğun isteklerini karşılayan	.80	-.82	.92	-.86	.38	.79	.68	-.69	.78	-.39
Sevecen	.90	-.82	.87	-.23	.13	.70	.88	-.80	.68	-.77
Sevgisini gösteren	.87	-.88	.76	-.17	.60	.87	.75	-.94	.83	-.78
Hoşgörülü	.88	-.87	.79	-.13	.43	.83	.78	-.92	.82	-.78
Kısıtlayıcı değil	.93	-.95	.89	-.57	.71	.97	.80	-.97	.94	-.68
Koruyucu	.92	-.96	.87	-.48	.67	.94	.85	-.91	.83	-.80
Sesini yükseltmeyen	.94	-.99	.90	-.57	.71	.98	.80	-.96	.94	-.68
Anlayışlı	.75	-.76	.72	-.59	.71	.84	.31	-.83	.87	-.14
Temiz	.89	-.90	.87	-.77	.72	.94	.70	-.91	.94	-.44
Sorumlu	.93	-.94	.88	-.63	.72	.97	.73	-.97	.96	-.53

BB: Bir anne olarak ben

ÇGB: Çocuğuma göre bir anne olarak ben

İA: İdeal anne

NNB: Ne yazık ki nasıl bir anne olmak durumunda bırakıldım

EGB: Eşime göre bir anne olarak ben

AGB: Anneme göre bir anne olarak ben

KGB: Kayınvalideme göre bir anne olarak ben

İOA: İdeal olmayan anne

TÖA: Tanıdığım örnek bir anne

TÖOA: Tanıdığım örnek olmayan bir anne

Tablo 54'e bakıldığında A14'ün elementlerin karşılaştırılması yoluyla ulaştığı kişisel yapıların "çocuğun isteklerini karşılayan-çocuğun isteklerini karşılamayan", "sevecen-sevecen değil", "sevgisini gösterebilen-sevgisini gösteremeyen", "hoşgörülü-hoşgörüsüz", "kısıtlayıcı değil-kısıtlayıcı", "koruyucu-koruyucu değil", "sesini yükseltmeyen-sesini yükselten", "anlayışlı-anlayışsız", "temiz-temiz değil" ve "sorumlu-sorumsuz" olduğu görülmektedir. A14 bir anne olarak kendisini çocuğun isteklerini karşılayan (*d* = .80), sevecen (*d* = .90), sevgisini gösterebilen (*d* = .87), hoşgörülü (*d* = .88), kısıtlayıcı değil (*d* = .93), koruyucu (*d* = .92), sesini yükseltmeyen (*d* = .94), anlayışlı (*d* = .75), temiz (*d* = .89) ve sorumlu (*d* = .93) bir anne olarak görmektedir. Aynı zamanda eşime göre, anneme göre ve kayınvalideme göre bir anne olarak ben elementlerinde yine tüm yapılar olumlu değerlendirilirken; çocuğuma göre bir anne olarak ben elementinde tüm yapılar olumsuz değerlendirilmiştir.

Tablo 55.

A15'in Oyun Etkileşiminde Kullandığı İfadelerin Sıklığına İlişkin Bulgular

İstendik İfadeler	**f**	**%**	**İstenmedik ifadeler**	**f**	**%**
Tanımlayıcı/ yansıtıcı soru sorma	1	11,11	Doğrudan/ dolaylı emir verme	7	28,00
Davranış tanımlama	1	11,11	Bilgi soruları sorma	-	-
Sözel yansıtma	1	11,11	Olumsuz konuşma	-	-
Yansıtıcı açıklama	-	-	Övgü	7	28,00
Oyun konuşması	-	-	Çocuğun isteklerine uymada hata	3	12,00
Çocuğun isteklerine uyma	6	66,67	Yeni aktivite başlatma	5	20,00
Sınır koyma	-	-	Bilgi verme, yorum yapma	3	12,00
			Sessizlik	-	-
Toplam	**9**	**100**		**25**	**100**

Tablo 55'e bakıldığında A15'in çocuğu ile serbest oyun etkileşiminde istenmedik ifadeleri (25) istendik ifadelerden (9) daha sık kullandığı görülmektedir. İstendik ifadelerden en sık çocuğun isteklerine uyma davranışını (%66,67) göstermiştir. İstenmedik ifadelerden ise en sık doğrudan / dolaylı emir verme ve övgü ifadelerini (%28) kullandığı görülmektedir.

Tablo 56.

Annelik ile İlgili Elementlerin Öklid Uzaklık Katsayıları (A15)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Bir anne olarak ben (1)	0.00									
Çocuğuma göre bir anne olarak ben (2)	0.65	0.00								
İdeal bir anne (3)	0.29	0.72	0.00							
Ne yazık ki nasıl bir anne olmak durumunda bırakıldım (4)	0.81	0.94	0.63	0.00						
Eşime göre bir anne olarak ben (5)	0.57	0.32	0.64	0.99	0.00					
Anneme göre bir anne olarak ben (6)	0.30	0.58	0.42	0.87	0.49	0.00				
Kayınvalideme göre bir anne olarak ben (7)	0.32	0.65	0.44	0.75	0.66	0.44	0.00			
İdeal olmayan bir anne (8)	1.69	1.57	1.56	1.01	1.70	1.77	1.59	0.00		
Tanıdığım örnek bir anne (9)	0.38	0.63	0.48	0.84	0.54	0.23	0.38	1.72	0.00	
Tanıdığım örnek olmayan bir anne (10)	1.37	1.40	1.27	0.78	1.54	1.46	1.16	0.80	1.37	0.00

Tablo 56 incelendiğinde A15'in bir anne olarak benlik saygısının yüksek olduğu görülmektedir (d = .29). Eşime göre (d = .57), anneme göre (d = .30) kayınvalideme göre (d = .32) ve çocuğuma göre (d = .65), tanıdığım örnek bir anne (d=.38) bir anne olarak ben elementleri bir anne olarak kendi öz algısına yakın konumlandırılmıştır. İdeal olmayan bir anne (d = 1.69) ve tanıdığım örnek olmayan anne (d = 1.37) elementleri kendi öz algısına uzak konumlandırılmıştır.

Tablo 57.

A15'in Annelik ile İlgili Kullandığı Kişisel Yapılar ve Elementlerle Olan İlişkisi

	BB	ÇGB	İA	NNB	EGB	AGB	KGB	İOA	TÖA	TÖOA
Araştır-macı	.75	.59	.66	-.59	.79	.81	.23	-.72	.53	-.96
Fedakar	.79	.60	.38	-.90	.74	.87	.72	-.93	.84	-.80
Kısıtlayı-cı değil	.84	.50	.58	-.81	.66	.88	.76	-.98	.83	-.79
Titiz	.49	.72	.27	-.68	.84	.86	.28	-.77	.80	-.87
İzin verici	.45	-.65	.51	.20	-.49	.32	.58	-.40	.41	.08
Çocuğa zaman ayıran	.80	.34	.73	-.51	.71	.87	.30	-.77	.74	-.95
Düşünce-li	.79	.60	.38	-.90	.74	.87	.72	-.93	.84	-.80
Çocuğa bakım sağlayan	.85	.49	.64	-.73	.69	.92	.68	-.98	.83	-.86
Destekle yici	.89	.26	.73	-.63	.58	.91	.72	-.97	.86	-.82

BB: Bir anne olarak ben

ÇGB: Çocuğuma göre bir anne olarak ben

İA: İdeal anne

NNB: Ne yazık ki nasıl bir anne olmak durumunda bırakıldım

EGB: Eşime göre bir anne olarak ben

AGB: Anneme göre bir anne olarak ben

KGB: Kayınvalideme göre bir anne olarak ben

İOA: İdeal olmayan anne

TÖA: Tanıdığım örnek bir anne

TÖOA: Tanıdığım örnek olmayan bir anne

Tablo 57'ye bakıldığında A15'in elementlerin karşılaştırılması yoluyla ulaştığı kişisel

yapıların “araştırmacı-araştırmacı değil”, “fedakâr-fedakâr değil”, “kısıtlayıcı değil-kısıtlayıcı”, “titiz-titiz değil”, “izin verici-kuralcı”, “çocuğa zaman ayıran-çocuğa zaman ayırmayan”, “düşünceli-düşüncesiz”, “çocuğa bakım sağlayan-çocuğa bakım sağlamayan” ve “destekleyici-destekleyici değil” olduğu görülmektedir. A15 bir anne olarak kendisini tüm yapılarda olumlu değerlendirmiştir. Aynı zamanda çocuğuma göre, anneme göre ve kayınvalideme göre bir anne olarak ben elementinde de tüm yapılarda olumlu değerlendirilmiştir. Çocuğuma göre bir anne olarak ben elementinde ise izin verici (d = -.65) dışında diğer elementler olumlu değerlendirilmiştir. İdeal olmayan anne elementinde tüm elementler olumsuz değerlendirilmiştir. Elementler olumsuz değerlendirilmiştir. Tanıdığım örnek olmayan anne elementinde ise izin verici (d = .08) dışında tüm yapılar olumsuz değerlendirilmiştir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA

Bu araştırmanın amacı 3-6 yaşında çocuğa sahip olan annelerin çocuklarıyla beş dakikalık serbest oyun etkinliklerinde kullandıkları istendik ve istenmedik ifadelerden hangisinin çoğunlukta olduğunun belirlenmesi, annelerin annelik rollerine ilişkin kişisel yapılarının ortaya çıkarılması ve anneliğe yönelik bilişsel kurgularının incelenmesidir. İlk olarak annelerin çocuklarıyla serbest oyun etkileşimlerinde kullandıkları ifadelere ait bulgulara ilişkin tartışmalara, ardından çocuklarıyla serbest oyun etkileşimlerinde çoğunlukla istendik ve çoğunlukla uygunsuz ifadeleri kullanan annelerin; bir anne olarak özdeğerlerine ait bulgulara ilişkin tartışmalara, bir anne olarak kendilerine yönelik kurguları ile ilgili bulguların tartışılmasına, ve son olarak bir anne olarak sosyal ben elementine (çocuğuma, eşime, anneme ve kayınvalideme göre bir anne olarak ben) ait bulgulara ilişkin tartışmalara yer verilmiştir.

5.1. Annelerin Serbest Oyun Etkinliğinde Kullandıkları İfadelerin Sıklığına İlişkin Tartışma

Annelerin çocuklarıyla beş dakikalık serbest oyun etkinliklerinden elde edilen ifadelerinin AÇOKKF'a kodlanmasının ardından istendik ve istenmedik ifadelere ilişkin bulgular elde edildikten sonra, annelerin serbest oyun etkinliğinde kullandığı ifadelerin 180 istendik, 273 istenmedik ifade olduğu görülmüştür. Anneler tarafından en çok kullanılan istendik ifade, çocuğun isteklerine uyma iken; istenmedik ifadeler arasından en çok kullanılan ifade doğrudan/ dolaylı emir verme ifadesidir. İstenmedik ifadelerin kategori sayısının (8), istendik ifadelerin kategori sayısından (7) bir fazla olmasıyla birlikte; anneler yönlendirme, övgü, yeni aktivite başlatma ve bilgi soruları sorma ifadelerini oyun etkileşiminde yararlı görüyor olabilmektedirler. Yine AÇOKKF kullanılarak annelerin çocuklarıyla serbest oyun etkileşimlerinde kullanılan ifadelerin kodlandığı Yeşilyaprak ve Akgün (2011) tarafından yapılan araştırmada da anneler tarafından çoğunlukla kullanılan istenmedik ifadenin emir verme olduğu görülmüştür. Annelerin, çocuğun isteklerine uyma davranışını oyunu devam ettirmek amacıyla kullanırken; emir verme davranışını ise çocuğu yönlendirmek amacıyla kullandıkları düşünülmektedir. Nitekim literatüre bakıldığında, annelerin oyun etkileşimlerinde çocukları yönlendirme davranışlarını sıklıkla kullandıkları görülmektedir (Copeland,

1984; Fiese, 1990; Davenport, 2008; Johnson, Morrow, Accornero, Xue, Anthony ve Bandstra 2002). Farklı geçmişe ve yaşantıya sahip olan annelerin, anneliği farklı deneyimlediği ve annelik ile ilgili farklı inançlara ve farklı davranışlar gerektirdiklerine dair görüşleri olabilmektedir. Fakat hemen hemen her sosyal oluşumda annelerin çocuklarına yakın olması ve ulaşılabilir olması gerektiği vurgulanmaktadır. Anne çocukla ilişkisinde kendisini memnun hissediyorsa bunu çocuğa yansıtacaktır (Elvin Nowak ve Thomsson, 2001). Bu çalışmada annelerin ruhsal durumu dikkate alınmamış olup literatüre bakıldığında annelerin doğum sonrası depresyon geçirenlerin çocuklarıyla etkileşimlerinde daha müdahaleci olduğu görülmüştür. Buna ek olarak çocuk ile etkileşimde geliştirilen stratejiler, annelerin annelik ile algılarından etkilenmektedir (Arendell, 2000). Fakat yine de geçmişleri, yetiştirilme tarzları ve önceki ilişkileri anneleri takip etse de ya da anneler çocukları ile ilişkilerini renklendirme eğiliminde olsalar da onların annelik davranışını ortaya çıkaran şey çocuklarıyla yaşadıkları deneyimlerdir (Denis, Ponsin ve Collahan; 2012). Aynı zamanda literatürde istendik ve istenmedik ifadelerden en sık kullanılanların çocuğun isteklerine uyma ve emir verme davranışı olduğunu destekleyen bir diğer çalışmada annelerin ifadelerinin etkileme, oyun davranışlarını onaylama, cesaretlendirme, duyarlılık ve müdahale olduğu belirtilmiştir (Noll ve Harding, 2003; Driscoll ve Easterbrooks, 2007).

5.2. Oyun Etkileşiminde Çoğunlukla İstendik ve Çoğunlukla İstenmedik İfadeleri Kullanan Annelerin Bir Anne Olarak Kendilerine Ait Özdeğerlerine İlişkin Tartışma

Bir anne olarak güncel ben ve ideal ben arasındaki mesafe özdeğer algısını elde etmemizi sağlamaktadır. Elde edilen bulgular neticesinde; çocuğu ile beş dakikalık serbest oyun etkileşiminde çoğunlukla istendik ifadeleri kullanan altı anneden dördünün bir anne olarak yüksek benlik saygısına sahip olduğu, ikisinin de orta düzeyde benlik saygısına sahip olduğu görülmektedir. Benlik saygısı, ilişki içerisinde motivasyon arttırmada ve kişinin davranışını şekillendirmesinde önemlidir. Benlik saygısı yüksek olan kişiler uzlaşma, ilişki yanlısı davranışlarda bulunma, daha az savunmacı olma davranışları gösterdikleri ve ilişkilerine önem verdikleri bilinmektedir (Kumashiro, Finkel ve Rusbult; 2002). Aynı zamanda yüksek benlik saygısına sahip olan annelerin, çocuklarına daha fazla karar verme özgürlüğü tanıdıkları, daha iyi iletişim kurdukları, çocuklarının davranışlarından daha az endişe duydukları, çocuklarını bağımsız bir birey

olarak algıladıkları ve çocuklarından memnun oldukları bilinmektedir (Smal, 1988). Görüldüğü üzere literatüre bakıldığında araştırma sonuçlarının desteklendiği görülmektedir.

Çocuğu ile beş dakikalık serbest oyun etkileşimlerinde çoğunlukla istenmedik/uygunsuz ifadeleri kullanan dokuz anneden altısının düşük benlik saygısına, birinin orta düzeyde benlik saygısına ve ikisinin de yüksek benlik saygısına sahip olduğu görülmektedir. Günümüzde ideal annelik kavramı; daha talepkar, çelişkili ve neredeyse ulaşılamazdır (Baker ve Carson, 1999). Çoğu anne, anneliği "sevgi dolu, sabırlı, kibar, anlayışlı, çocuğa rehberlik eden, çocuğu düşünen, bencil olmayan, çocuğun ihtiyaçlarını karşılayan, disiplin veren, ahlaki değerleri öğreten, çocuğun temel ihtiyaçlarını karşılayan, eğlence sağlayan, duygusal- maddi destek sağlayan, her zaman çocuklarının isteklerini kendi isteklerinin önüne koyan kısaca çocuğu için her şeyi yapan biri" olarak görürler (Bemiller, 2010). Aynı zamanda "ideal anneliğe" uygun yaşamayan annelerin genelde "kötü anne" ya da "çok iyi olmayan anne" olarak etiketlendiği söylenmiştir (Ladd-Taylor ve Umansky, 1998; Akt. Herland ve Helgeland, 2014). İlişki içerisinde kaygılı ve kaçınmacı davranmak zorluk yaratarak olumsuz davranışlara neden olurken aynı zamanda benlik saygısında bir düşüşe neden olmaktadır. Benlik saygısının düşük olması ise tekrardan ilişkilerde olumsuzluklara neden olmaktadır (Oktay ve Durak Batıgün; 2014). Fakat bulgulara bakıldığında olumsuz oyun etkileşimi sergileyen iki annenin benlik saygısının yüksek olduğu görülmüştür. Literatüre bakıldığında bunun nedeni annelerin kendilerini ideal anneye yakın görüp görmemeleri zamana göre değişim göstermesi olabilir. Eşlerinden destek görmeleri kendilerini ideal annelik imajına yaklaştırırken, yaşadıkları sorunlu ilişkiler kadınların annelik idealini gerçekleştirmelerini zorlaştırır. Aile desteğini alan ve geçmişinde istismar ve ihmal olmayan anneler kendilerini daha olumlu görür (Herland ve Helgeland, 2014). Ayrıca çocuğun mizacını zor algılayan anneler daha düşük benlik saygısı gösterebilmekte ve çocuğu ile olumsuz etkileşime neden olabilmektedir (Denis, Ponsin ve Collahan; 2012). Buna ek olarak annelik her kadın için bütüncül bir deneyim değildir ve tüm kadınlar tarafından aynı şekilde yaşanmaz. Ekonomik sıkıntılar yaşayan annelerin çocuklarıyla iletişimleri stres engeline takılır (Arendell, 2000). Araştırmada bu değişkenler dikkate alınmamıştır.

5.3. Oyun Etkileşiminde Çoğunlukla İstendik ve Çoğunlukla İstenmedik İfadeleri Kullanan Annelerin Bir Anne Olarak Kendilerine Yönelik Kurguları ile İlgili Bulguların Tartışılması

Oyun etkileşiminde çoğunlukla istendik ifadeleri kullanan annelerin bir anne olarak kendilerini, oyun etkileşiminde çoğunlukla istenmedik/uygunsuz ifade kullanan annelere göre daha olumlu algıladıları görülmektedir. Oyun etkileşiminde çoğunlukla istendik ifadeleri kullanan annelerin, istenmedik/uygunsuz ifadeleri kullanan annelere göre kendilerini daha sabırlı, sevgi dolu, ilgili, sorumluluk sahibi bir anne olarak gördüklerine ulaşılmıştır. Olumlu benlik algısı ile olumlu davranışlar arasında ilişki bulunmaktadır (Sünbül ve Güçray, 2016). Araştırma sonucunda, çocuğu ile beş dakikalık serbest oyun etkileşiminde çoğunlukla istendik ve çoğunlukla istenmedik/uygunsuz ifadeleri kullanan annelerin "ne yazık ki nasıl bir anne olmak durumunda bırakıldım" elementine ilişkin değerlerine bakıldığında; çoğunlukla istendik ifade kullanan altı anneden üçünün bu elemente konumunun yakın, ikisinin uzak ve birinin de orta düzeyde olduğu bulunmuştur. Çocuğu ile oyun etkileşiminde çoğunlukla istenmedik/ uygunsuz ifadeleri kullanan annelerden ise beşinin yakın ve dördünün orta konumlandırdığı görülmektedir. Oyun etkileşiminde çoğunlukla istendik ifade kullanan altı anne ve oyun etkileşiminde çoğunlukla istenmedik ifade kullanan dokuz anne arasında bu element açısından benzer sonuçlara ulaşıldığı söylenebilir. Ne yazık ki nasıl bir anne olmak durumunda bırakıldım elementi, kişilerin yaşamlarında referans aldıkları önemli kişilerin, kendilerinin hangi davranışlara uymalarını beklediklerine ait algılarını temsil etmektedir (Ajzen ve Fishbein, 1980). Kısaca diğer insanların inançlarına verilen önem ve bu inançlara uyma motivasyonudur. İnsanlar bazen bu beklentileri karşılamadıklarında sosyal yaptırımlara maruz kalacaklarına inanabilirler (Rimal ve Real, 2005). Böylece sahip olunan normlar davranışları etkiler (Perkins ve Berkowitz, 1986). Annelik karmaşıktır. Annelik kavramı özverili, verici yani "yoğun anneler" olmaya teşvik eden bir çerçevedeki kişisel ve yapısal koşullar tarafından oluşturulur (Hays, 1996; Akt. Bemiller, 2010). Yani annelik normatif annelik söylemleri üzerine kurulur (Bemiller, 2010). Arendell (2000) ve Bemiller (2010) toplumun; annelerin yaşamlarının çeşitliliğini görme yeteneğini sınırladığını söyler. Aynı zamanda anneler de kendi davranışlarının sosyal ve politik ideolojilerden etkilendiğini kabul eder. Onlara göre kadınlar "iyi" bir anne olmanın tanımını vurgulayan sosyal bağlamda yaşarlar. Kadınların bu kadar yüksek beklentilere cevap vermeleri zordur (Baker ve Carson, 1999). Bu elemente kendisini uzak konumlandıran oyun etkileşiminde

çoğunlukla istendik ifade kullanan iki annenin sosyal çevrelerinin annelik davranışlarında etkili olduğunu düşündükleri söylenebilir. Buna ek olarak olumlu oyun etkileşim gösteren annelerin daha iyi olma çabasıyla her zaman toplumun beklentilerine yetersiz oldukları düşüncesinde bulundukları, olumsuz etkileşim gösteren annelerin ise böyle bir çabaya girmeyerek kendilerinin zaten toplumun cevaplarını karşıladıklarına inandıkları düşünülmektedir. Böylece olumlu etkileşim grubundaki anneler her zaman daha iyisi için çabalarken, olumsuz etkileşim grubundaki annelerin ise böyle bir amaç oluşturmayacağı düşünülmektedir. Annelerin benzer yanıtlar vermelerinin bir nedeninin de farklı sosyal geçmişlerden gelen annelerin anneliği farklı deneyimlediği ve anneliğin tanımı konusunda farklı anlayışlara sahip olmaları olabilir. Her annenin içinde bulunduğu toplumun annelikten beklentileri ve annelik normları farklıdır (Elvin Nowak ve Thomsson, 2001).

Bulgular incelendiğinde "ideal olmayan anne" elementine çoğunlukla istendik ifadeleri kullanan altı annenin tamamı kendisini uzak konumlandırmıştır. Yani anneler kendilerini olumlu yapılarla ilişkilendirerek (sabırlı, verimli, sevgi dolu vs.), olumsuz yapılarla ilişkilendirdikleri ideal olmayan anne kavramını kendilerine uzak görmektedirler. Çoğunlukla istenmedik ifade kullanan dokuz anneden beşi kendisini uzak konumlandırırken dördü orta düzeyde konumlandırmıştır. İdeal olmayan bir annenin "kötü anne" olarak görüldüğü varsayılır ise, bu ifadenin şunları içerdiği söylenebilir: kendi rahatına düşkün anne, genç ve deneyimsiz anne ve kariyer yapan anne, kısaca çocuklarına yeterince bakmadığı düşünülen anneler. Bunlar anneleri suçlayan düşüncelerin sadece birkaçını oluşturmaktadır. Ladd-Taylor ve Umansky'ye göre (1998), suçlanan anne kategorisindeki kadınlar, genellikle geleneksel çekirdek ailelerde yaşamayanlar ya da çocukları normal görülmeyenlerdir. Bu annelerin çocuklarını kötülüklerden korumadıklarına dair inançlar mevcuttur (Sykes 2011; Wells & Marcenko 2011, Akt. Herland ve Helgeland, 2014). Guillem ve Barnes (2018) ise kötü anne tanımını, çocuğunu başarısızlığa uğratan, genç anneler, bağımlı anneler ve çocuklarını ihmal eden anneler olarak yapmışlardır. Anneler bazen kendilerini "iyi" anneler olarak değerlendirirken, bazen de "çok iyi değil" veya "kötü" anneler olarak bir kimliği içselleştirebilirler (Herland ve Helgeland, 2014). İki grup karşılaştırıldığında oyun etkileşiminde çoğunlukla istenmedik/ uygunsuz ifadeler kullanan annelerin kendilerini "çok iyi değil" kategorisinde gördükleri söylenebilir.

Tanıdığım örnek bir anne elementine bakıldığında annelerin bu elementi olumlu yapılarla ilişkilendirdiği görülmektedir. Oyun etkileşiminde çoğunlukla istendik ifadeleri

kullanan altı anneden dördü kendisini bu elemente yakın konumlandırırken ikisi orta düzeyde konumlandırmıştır. Çoğunlukla istenmedik ifade kullanan dokuz anneden ikisi yine bu elemente kendisini yakın konumlandırırken beşi orta düzeyde ikisi ise uzak konumlandırmıştır. Annelerin, anneliği zihinlerinde temsil ettikleri kişisel yapılar ile bu elementi ilişkilendirmelerine uygun olarak, literatüre bakıldığında örnek-iyi bir annenin sevecen, sabırlı, sakin, anlayışlı, duyarlı, öfke duymayan, sorumluluk sahibi, çocuklarını idare edebilen bir anne olarak görüldüğüne ulaşılmıştır (Brown, Small ve Lumley, 1997). Oyun etkileşiminde çoğunlukla istendik ifadeleri kullanan annelerin, çoğunlukla istenmedik/uygunsuz ifadeleri kullanan annelere göre bu elemente kendilerini yakın algıladıkları söylenebilir. Tanıdığım örnek olmayan bir anne elementine bakıldığında annelerin bu elementi olumsuz yapılarla ilişkilendirdiği görülmektedir. İstendik ifadeleri kullanan altı anneden dördü kendisini uzak, ikisi orta düzeyde konumlandırmıştır. İstenmedik ifadeleri kullanan annelerden ikisi uzak, altısı orta ve biri yakın konumlandırmıştır. İstenmedik/uygunsuz ifadeleri kullanan annelerin bu elemente kendilerini daha yakın konumlandırdığı söylenebilir.

5.4. Oyun Etkileşiminde Çoğunlukla İstendik ve Çoğunlukla İstenmedik İfadeleri Kullanan Annelerin Bir Anne Olarak Sosyal Ben Elementlerine İlişkin Bulgulara Ait Tartışma

Bu kısımda annelerin; çocuklarına, eşlerine, annelerine ve kayınvalidelerine göre bir anne olarak kendilerini algılamalarına ilişkin bulgulara ait tartışmalara yer verilmiştir. Çocuğuma göre bir anne olarak ben elementine bakıldığında; çocuğu ile serbest oyun etkileşiminde genellikle istendik ifadeleri kullanan annelerden beşinin bu elemente kendisini yakın konumlandırdığını, birinin orta derecede konumlandırdığı görülmektedir. Yani anneler kendilerini olumlu yapılarla (sabırlı, verimli, ilgili, şefkatli vs.) değerlendirirken aynı zamanda çocuklarına göre bir anne olarak kendilerini de olumlu yapılarla ilişkilendirmişlerdir. Çocuğu ile serbest oyun etkileşiminde çoğunlukla istenmedik/uygunsuz ifadeleri kullanan annelerin ise dördünün çocuğuma göre bir anne olarak ben elementine kendisini yakın konumlandırdığı, üçünün ise orta derecede uzaklıkta konumlandırdığı ve ikisinin de uzak konumlandırdığı görülmektedir. Uzak konumlandıran annelerden biri kendisini bir anne olarak olumlu yapılarla ilişkilendirirken, çocuğuna göre ise kendisini olumsuz yapılarla (hoşgörüsüz, anlayışsız sorumsuz vs.) ilişkilendirmiştir. Eşime göre bir anne olarak ben elementine bakıldığında

çoğunlukla istendik ifade kullanan altı anneden üçünün bu elemente kendisini yakın konumlandırdığı, üçünün ise orta uzaklıkta konumlandırdığı görülmektedir. Oyun etkileşiminde çoğunlukla istenmedik/ uygunsuz ifadeleri kullanan annelerden ise eşime göre bir anne olarak ben elementine yedisinin kendisini yakın, birinin orta derecede, birinin uzak konumlandırdığı görülmektedir. Annelerin çoğunluğu bir anne olarak kendilerini kişisel yapılarla nasıl ilişkilendiriyorlarsa eşlerine göre de o şekilde ilişkilendirmektedirler. Anneme göre bir anne olarak ben elementine bakıldığında, oyun etkileşiminde istendik ifadeleri kullanan altı anneden hepsinin kendisini bu elemente yakın konumlandırdığı görülürken oyun etkileşiminde çoğunlukla istenmedik/uygunsuz ifadeleri kullanan dokuz anneden altısının bu elemente kendisini yakın, ikisinin ise orta düzeyde, birinin uzak konumlandırdığı görülmektedir. Yine annelerin çoğunluğu bir anne olarak kendilerini ilişkilendirdikleri kişisel yapılar ile annelerine göre bir anne olarak kendilerini de aynı kişisel yapılarla ilişkilendirmişlerdir. Yani anneler kendilerini fedakâr, sevgi dolu, sorumluluk sahibi bir anne olarak görürken, kendi annelerinin de bir anne olarak kendilerini aynı şekilde gördüklerini düşünmektedirler. Kayınvalideme göre bir anne olarak ben elementine bakıldığında oyun etkileşiminde istendik ifadeleri çoğunlukta kullanan altı anneden beşinin bu elemente kendisini yakın, birisinin ise uzak konumlandırdığı görülmektedir. Yine aynı elementte çocuğu ile olumsuz etkileşim kullanan annelerden yedisinin yakın konumlandırdığı ikisinin ise orta derecede ilişkilendirdiği görülmektedir. Annelerin çoğunluğu bilişlerinde bir anne olarak kendilerini hangi kişisel yapılarla değerlendiriyorlarsa, kayınvalidelerine göre de aynı şekilde değerlendirmektedirler. Fakat kayınvalideme göre bir anne olarak ben elementini bir anne olarak ben elementine uzak konumlandıran anne; kendisini bir anne olarak sabırlı, verimli, sevgi dolu, merhametli, fedakâr, deneyimli, ilgili, sorumluluk sahibi olarak görürken, kayınvalidesine göre bir anne olarak kendisini bu şekilde görmemektedir.

Benlik algısı ve davranışlar sosyal kimliğin birer parçasıdır (Yanovitzky ve Rimal, 2006). İnsanların, kendilerini diğerlerinin nasıl gördüğü hakkındaki inançları, onların kendilerini nasıl gördüklerinden ayrılmaz. Fakat diğerlerinin onları nasıl gördüğü de kendi varsayımlarıdır. İnsanların kendilerini algılama biçimleri doğrudan ve aracısız olarak diğerlerinin tutumlarından oluşmaz. Kısaca diğerlenin kendisini nasıl gördüğünü kendisi yaratmaktadır. Yani kim olduğunu değerlendirme ve yorumlama şekli kısmen diğerlerinin anlamlarına ve görüşlerine dayanır (Mead, 1934; Cooley, 1983). Özellikle kadınlar kendilerini anne olarak görmelerini başkalarının yargılarına göre filtrelerler.

Kadınların kendilerini anne olarak görme biçimleri, diğerlerinin onları göre biçiminden ayrılmaz (Herland ve Helgeland, 2014). Literatüre uygun olarak eşime, anneme ve kayınvalideme göre bir anne olarak ben elementlerinde oyun etkileşiminde çoğunlukla istendik ve çoğunlukla istenmedik/uygunsuz ifadeler kullanan annelerin çoğunluğu bu elementlere kendilerini yakın konumlandırmışlardır. İki grup arasında belli bir fark olmadığı söylenebilir. Buna karşın, oyun etkileşiminde istendik ifadeleri çoğunlukta kullanan annelerin çoğu çocuğuma göre bir anne olarak ben elementine kendilerini yakın konumlandırırken, çoğunlukla istenmedik/uygunsuz ifadeleri kullanan annelerin çoğunluğu ise bu elemente kendilerini orta düzeyde ya da uzak konumlandırmışlardır. Olumsuz oyun etkileşimi gösteren annelerin çocukları gözünden kendilerini farklı algıladığı söylenebilir. Anneler tarafından oluşturulan bu algı; sosyal geçmişinden, geçmişinde ihmal ya da istismar yaşayıp yaşamadığından ve algıladığı sosyal destekten etkilenmektedir. Araştırmada bu değişkenler dikkate alınmamıştır.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmada ulaşılan sonuçlara ve ileride yapılacak araştırmalar için önerilere yer verilmiştir.

6.1. Sonuç

Bu çalışmada çocuğu ile beş dakikalık serbest oyun etkileşimlerinin AÇOKKF'a kaydedilmesi sonucu çoğunlukla istendik ve çoğunlukla istenmedik/uygunsuz ifadeler kullanan anneler belirlendikten sonra her iki gruptaki annelerin, anneliğe yönelik algılarını ortaya çıkarmak amacıyla repertuar ağı formu kullanılmıştır. Ulaşılan sonuçlar şu şekildedir;

1. Anneler, çocukları ile oyun etkileşiminde çoğunlukla istenmedik/uygunsuz ifadeleri kullanmaktadırlar. En çok kullanılan istendik ifade "çocuğun isteklerine uyma", en çok kullanılan istenmedik/uygunsuz ifade "emir verme" olarak bulunmuştur.
2. Oyun etkileşiminde çoğunlukla istendik ifade kullanan annelerin, istenmedik/uygunsuz ifade kullanan annelere göre bir anne olarak özdeğerleri daha yüksektir. İstendik ifadeleri çoğunlukla kullanan anneler "bir anne olarak ben" elementini "ideal anne" elementine daha yakın konumlandırmışlardır.
3. Oyun etkileşiminde anneler, bir anne olarak kendilerini çoğunlukla olumlu yapılarla ilişkilendirmişlerdir; istenmedik/uygunsuz ifadeleri çoğunlukla kullanan anneler, bir anne olarak kendilerini çoğunlukla olumsuz yapılarla ilişkilendirmişlerdir.
4. Oyun etkileşiminde istendik ifadeleri ve istenmedik/uygunsuz ifadeleri çoğunlukla kullanan annelerin çoğunluğu "ne yazık ki nasıl bir anne olmak durumunda bırakıldım" elementine kendilerini yakın konumlandırmışlardır.
5. Oyun etkileşiminde istendik ifadeleri çoğunlukla kullanan anneler, "ideal olmayan anne" elementine kendilerini uzak konumlandırmışlardır. İstenmedik/uygunsuz ifadeleri çoğunlukla kullanan anneler bu elemente kendilerini uzak ve orta düzeyde konumlandırmışlardır.
6. Oyun etkileşiminde istendik ifadeleri çoğunlukla kullanan anneler "tanıdığım

örnek bir anne" elementine kendilerini yakın ve orta düzeyde ilişkilendirmişlerdir, çoğunlukla istenmedik/uygunsuz ifade kullanan anneler bu elemente kendilerini orta ve uzak düzeyde ilişkilendirmişlerdir.

7. Oyun etkileşiminde istendik ifadeleri çoğunlukla kullanan anneler "tanıdığım örnek olmayan bir anne" elementine kendilerini uzak ve orta derecede ilişkilendirmişlerdir. İstenmedik/uygunsuz ifade kullanan anneler kendilerini bu elemente uzak, orta ve yakın düzeyde ilişkilendirmişlerdir.
8. Oyun etkileşiminde istendik ve istenmedik/uygunsuz ifadeleri çoğunlukla kullanan anneler, "çocuğuma göre bir anne olarak ben", "eşime göre bir anne olarak ben", "anneme göre bir anne olarak ben", "kayınvalideme göre bir anne olarak ben" elementlerine kendilerini çoğunlukla yakın konumlandırmışlardır.

6.2. Öneriler

6.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler

1. Oyun etkileşiminde istenmedik/uygunsuz ifadeleri çoğunlukla kullanan annelere yönelik anne çocuk ilişkisini geliştirmeye yönelik eğitim verilebilir.
2. Benlik saygısı düşük olan annelere, benlik saygısını arttırmaya yönelik çalışmalar düzenlenebilir.
3. Araştırma bulguları anneler ile paylaşılarak annelere farkındalık kazandırılabilir.

6.2.2. Araştırmaya Yönelik Öneriler

1. Bu araştırmaya gönüllü katılımcı olarak 15 anne dahil edilmiştir. İstendik ve istenmedik ifade kullanan anne gruplarını karşılaştırmada gönüllü katılımcı anne sayısı arttırılabilir.
2. Bu çalışmaya Adana ilindeki gönüllü katılımcı anneler dahil edilmiştir. Bu çalışma farklı illerde tekrarlanabilir.
3. Araştırmada annelik algısını ve davranışlarını etkileyen değişkenler dikkate alınmamıştır (Sosyo-ekonomik düzey, eğitim düzeyi, çocuk sayısı, algılanan sosyal destek, evlilik doyumu vs.). Bu değişkenler kontrol altına alınarak araştırma yürütülebilir.
4. Araştırmada annelerin kendi anneleri ile ilgili yaşantıları dikkate alınmamıştır. Bu değişken dikkate alınarak araştırma sürdürülebilir.
5. Bu araştırma herhangi bir ruhsal tanı kategorisinde olmayan anneler ve

çocuklarıyla yürütülmüştür. Ruhsal tanı kategorisinde bulunan çocuklar ile çalışma tekrarlanabilir.

6. Bu çalışmada anne ve çocuk arasındaki etkileşim serbest oyun ile gözlenmiştir. Annenin çocuğun özbakım becerilerini gerçekleştirme süreci gözlenerek araştırma sürdürülebilir.
7. Bu araştırmada annelik algısını araştırmak için repertuar ağı tekniği kullanılmıştır. Annelik Rolüne İlişkin Kendilik Algısı Ölçeği kullanılarak araştırma kapsamı genişletilebilir.
8. Bu çalışma evli anneler ile yürütülmüştür. Bekar anneler ile çalışma tekrarlanabilir.
9. Oyun etkileşiminde çocukların cinsiyeti dikkate alınmamıştır. Cinsiyet faktörü açısından oyun etkileşimi gözlenebilir.

KAYNAKÇA

Acun Kapıkıran N. (2003). İdeal ve Gerçek Benlik Kavramı Ölçeğinin Güvenirliği ve Geçerliği. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(16), 14-25.

Ajzen I. & Fishbein M. (1980). Understanding Attitudes and Predicting Behavior. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.

Akar Gençer A. & Aksoy A. (2016). Anne Çocuk Etkileşiminde Farklı Bir Yaklaşım: Theraplay Oyun Terapisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 8(3), 244-254.

Akçagöz H. (2017). *Çalışan Kadınların Benlik Kavramı ile Depresyon Durumunun İncelenmesi, Benlik Kavramı ve İdeal Benlik Kavramı Arasındaki Fark İle Depresyon Durumunun Değişkenler Açısından Belirlenmesi Yüksek Lisans Tezi*. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Anabilim Dalı. İstanbul.

Akgün E. (2008). *Anne Çocuk İlişkisini Oyunla Geliştirme Eğitiminin Anne Çocuk Etkileşim Düzeyine Etkisi*. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Aksoy V. & Diken H. (2009). Annelerin Ebeveynlik Öz Yeterlik Algıları ile Gelişimi Risk Altında Olan Bebeklerin Gelişimleri Arasındaki İlişkiyi İnceleyen Araştırmalara Bir Bakış. A*nkara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 10(1), 59-68.

Ardelt M. & Eccles S. (2001). Publications Effects of Mothers' Parental Efficacy Beliefs and Promotive Parenting Strategies on Inner-City. *Journal Of Family Issues*, 22(8), 944-972.

Arendell T. (2000). Conceiving and Invastigating Motherhood: The Decades Scholarship. *Journal of Marriage and The Family*, 62, 1192-1207.

Aslan N. & Arslan Cansever B. (2007). Okuldaki Sosyal Etkinliklere Katılımda Ebeveyn Çocuk Etkileşimi (Kültürlerarası Bir Karşılaştırma). *Ege Eğitim Dergisi*, (8)1, 113-130.

Aspland H. & Gardner F. (2003). Observational Measures of Parent-Child Interaction: An Introductory Review. *Child and Adolescent Mental Health*, 8(3), 136-143.

Bağçeli Kahraman P. & Arabacıoğlu B. (2018). Çocukların Anne-Babalarına Yönelik Algıları ile Anne-Çocuk Etkileşiminin Cinsiyet Rolleri Açısından İncelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 22, 1-16.

Baker, P.L. & Carson, A. (1999) 'I Take Care Of My Kids': Mothering Practices Of Substance-Abusing Women. *Gender & Society: Official Publication of Sociologists for Women in Society*, 13, 347–363.

Bakkaloğlu H. (2013). Ebeveynlerin Gözüyle Özel Gereksinimli Çocukların Erken Müdahaleden Okul Öncesi Programlara Geçiş Süreci. *Eğitim ve Bilim*, 38(169), 311-327.

Bandura A. (1982). Self Efficacy Mechanism in Human Agency. *American Psychologist*, 37(2), 122-147.

Bemiller M. (2010). Mothering From a Distance. *Journal of Divorce & Remarriage*, 51, 169-184.

Beyazıt U., Taşçıoğlu G. & Cirhinlioğlu F. G. (2018). A Study On The Relationship Between Self-Perception of Parental Role and Marital Attitude, 5(5), 98-108.

Bornstein M. H., Teti D. M. & Candelaria M. A. (2002). *Social Conditions and Applied Parenting*. Handbook of Parenting Volume 4.

Brown S., Small R. & Lumley J. (1997). Being a "Good Mother". *Journal of Reproductive and Infint Psychology*, 15, 185-200.

Buluş M. & Samur A. Ö. (2017). Beş-Altı Yaş Çocuklarının Sosyal Duygusal Uyumunu Yordamada Ebeveyn Benlik Saygısı, Temel İhtiyaçları ve Öz Yeterliğin Rolü. *PAU Eğitim Fakültesi Dergisi*, (41), 105-119.

Büyüktaşpu S. (2012). Annelerin Özyeterlik Algıları ile 1-3 Yaş Arasındaki Çocuklarının Gelişimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 18-30.

Caprara G.V., Regalia C., Scabini E., Barbanelli C. & Bandura A. (2004). Assessment of Filial, Parental, Marital, and Collective Family Efficacy Beliefs. *European Journal of Psychological Assessment*, 20(4), 247-261.

Chiarello L. A. & Huntington A. (2006). A Comparison of Motor Behaviors, Interaction, and Playfulness During Mother-Child and FatherChild Play with Children with Motor Delay. *Physical & Occupational Therapy In Pediatrics*, 26(1-2), 129-151.

Cooley, C. H. (1983). *Social Organization: A Study of the Larger Mind.* Transaction Books, New Brunswick, NJ.

Coleman P. K. & Karraker K. H. (1998). Self-Efficacy and Parenting Quality: Findings and Future Applications. *Development Review*, 18, 47-85.

Cowan, P. A., Powell, D. & Cowan, C. P. (1998). Parenting Interventions: A Family Systems Perspective. Handbook Of Child Psychology: *Child Psychology In Practice*, 3–72.

Cowdery S. & Knudson-Martin C. (2005). The Construction of Motherhood:Tasks, Relational Connection,and Gender Equality. *Family Relations*, 54, 335–345.

Copeland, A. P. (1984). Self-Control Ratings and Mother-Child Interaction. *Journal of Clinical Child Psychology*, 14(2), 124- 132

Cüceloğlu D. (1990). *İnsan ve Davranışı*. Remzi Kitabevi. İstanbul.

Damast M., Tamis C. S. & Bornstein M. H. (1996). Mother-Child Play: Sequential Interactions and the Relation between Maternal Beliefs and Behaviors. *Child Development* , 67(4), 1752-1766.

Davenport, B. R.; Hegland S. & Melby, J.N. (2008). Parent Behaviors in Free-Play and Problem-Solving Interactions in Relation to Problem Behaviors in Preschool Boys. *Early Child Development and Care*, 178(6), 589 – 607.

De Mendonça J. S., Bussab V. S. R. & Kartner J. (2019). Interactional Synchrony and Child Gender Differences in Dyadic and Triadic Family Interactions. *Journal of Family Issues*, 1–23.

De Montigny F. & Lacharite C. (2004). Perceived parental efficacy: concept analysis. Nursıng Theory And Concept Development. *Journal of Advanced Nursing*, 49(4), 387–396.

Delvecchio E., Riso D. & Salcuni S. (2016). Self Perception Parental Role, Family Functioning, And Familistic Beliefs İn İtalian Parents: Early Evidence. *Frontiers İn Psychology*, 6(1), 1-9.

Denis A., Ponsin M. & Collahan S. (2012). The Relationship Between Maternal Self-Esteem, Maternal Competence, Infant Temperament and Post-Partum Blues. *Journal of Reproductive and Infant Psychology*, 30(4), 388-397.

Dereli E. & Dereli B. M., (2017). Çocuk İlişkisinin Okul Öncesi Dönem Çocukların Psikososyal Gelişimlerini Yordaması. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1), 227-258.

Dittrich K., Fuchs A., Führer D., Bermpohl F., Kluczniok D., Attar C. H., Jaite C., Zietlow A. L., Licata M., Reck C., Herpertz S., Brunner R., Möhler E., Resch F., Winter S. M., Lehmkuhl U., Bödeker K. (2017). Observational Context of Mother-Child Interaction: Impact of a stress Context on Emotional Availability. *Journal of Child and Family Studies*, 26, 1583–1591.

Driscoll, J. R. & Easterbrooks, M. A. (2007). Young Mothers' Play with Their Toddlers: Individual Variability as a Function of Psychosocial Factors. *Infant and Child Development*, 16, 649–670.

Eason S. R. (2014). *The Adolescent Mother's Experience and Perception of Motherhood*. Capella University. Minnesota.

Eizadyar, N., & Azin, S. A. (2013). Perception of Motherhood Among Donor Oocyte Recipient Women: A Phenomenological Study. *International Journal of Fertility & Sterility, 7,* 40.

Elvin Nowak Y. & Thomsson H. (2001). Motherhood as Idea and Practice: A Discursive Understanding of Employed Mothers in Sweden. *Gender & Society*, 15(3), 407-428.

Erbay F. & Durmuşoğlu Saltalı N. (2012). Altı Yaş Çocuklarının Günlük Yaşantılarında Oyunun Yeri ve Annelerin Oyun Algısı. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(2), 249-264.

Fagan, J. & Dore, M. M. (1993). Mother-Child Play Interaction in Neglecting and Non-Neglecting Mothers. Early Child Development and Care, 87,59-68.

Fiese, B. H. (1990). Playful Relationships: A Contextual Analysis of Mother-Toddler Interaction and Symbolic Play Child Development, (61), 1648-1656.

Forsythe, S. M. (2021). The Perception of Motherhood through the Smiles and the Spit-up.

Geçtan E., (1983). *İnsan Olmak*. Metis Yayınları.

Gerritsa M. H., Goudena P. .P. & Aken M. A.G. (2005). Child–parent and Child–peer Interaction: Observational Similarities and Differences at age Seven. *Infant and Child Development Inf. Child Dev*., 14, 229–241.

Gore J. S. & Cross S. E. (2014). Who Am I Becoming? A Theoretical Framework for Understanding Self-Concept Change. *Self and Identity,* 13(6), 740–764.

Gordon I. & Feldman R. (2008). Synchrony in the Triad: A Microlevel Process Model of Coparenting and Parent-Child Interactions. *Family Process,* 47(4), 465-479.

Goudena, P. P., & Vermeulen, M. (1997). Mother–Child Fantasy Play and Social Status of Young Children. *Early Child Development and Care*, 129, 95–103.

Guillem S. M. & Barnes C. C. (2018). "Am I a Good [White] Mother?" Mad Men, Bad Mothers, and Post (Radical) Feminism. *Critical Studies in Media Communication*, 35(3), 286-299.

Güler M. & Yetim Ü. (2008). Ebeveyn Rolüne İlişkin Kendilik Algısı Ölçeği: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. *Türk Psikoloji Yazıları*, 11(22), 34-43.

Gürleyik S. & Özyürek A. (2016). Anne Babaların Okul Öncesi Dönem Çocukları İle Etkileşimlerinde Oyunun Yeri, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 42(9), 1307-9581.

Haight, W. L., & Miller, P. J. (1992). The Development of Everyday Pretend Play: A Longitudinal Study of Mothers' Participation. *Merrill-Palmer Quarterly,* 38, 331–348.

Halliburton A., John A. & Humphrey J. (2013). Child–Mother and Child–Father Play İnteraction Patterns with Preschoolers, *Early Child Development and Care*, 183(3-4), 483-497.

Heisler J. M. & Butler Ellis J. (2008). Motherhood and the Construction of "Mommy Identity": Messages about Motherhood and Face Negotiation, *Communication Quarterly*, 56(4), 445-467.

Herland M. D. & Helgeland I. M. (2014). Negotiating Motherhood: Women With Troubled Upbringings and Their Self-Conceptions as Mothers. *Child and Family Social Work*, 1-10.

Hummel R. M. & Gross A., M. (2001). Child & Family Behavior Therapy Socially Anxious Children: An Observational Study of Parent-Child Interaction, *Child & Family Behavior Therapy*, 23(3), 19-40.

Inekci R. (2018*). Serebral Palsili Çocuğa Sahip Annelerin Annelik Algısı.*Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Ensititüsü. Ankara.

İrtiş A. (2016). *Ağır Görme Yetersizliği Olan, Az Gören ve Normal Gelişim Gösteren Küçük Yaş Grubu Çocuklarla Anne-Çocuk Etkileşiminin Karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Johnson, A. L., Morrow C. E., Accornero V. H., Xue L., Anthony J. C. & Bandstra E. S. (2002). Maternal Cocaine Use: Estimated Effects on Mother-Child Play Interactions in the Preschool Period. *Journal of Developmental and Behavioral Pediatrics*, 23(4), 191-202.

Johnson, G., Kent, G. & Leather, J. (2005). Strengthening The Parent-Child Relationship: A Review of Family İnterventions and Their Use in Medical Settings. *Child Care Health Development*, 31(1), 25-32.

Jones-Ronald T. L. & Prinz L. (2005). Potential roles of parental self-efficacy in parent and child adjustment: A Review. *Clinical Psychology Review*, 25(3), 341-363.

Kalmijn M. (2013). Long Term Effects of Divorce on Parent Child Relationships: Within Family Comparisons of Fathers and Mothers, *Eurean Sociological Review*, 29(5), 888-898

Kandır A. & Alpan Y. (2008). Okul Öncesi Dönemde Sosyal-Duygusal Gelişime Anne-Baba Davranışlarının Etkisi . *Aile ve Toplum,* 4(14), 33-38.

Karaman, E. D. & Doğan, N. (2018). Annelik Rolü Üzerine: Kadının "Annelik" Kimliği Üzerinden Tahakküm Altına Alınması, *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 6(2), 1475-1496.

Kılıçarslan A. (2001). *Aile Fonksiyonlarının Ve Algılanan Farklılaşmış Anne Baba Yaklaşımının Kardeş Ilişkileri Üzerinde Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

Kumashiro M., Finkel E. J. & Rusbult C. E. (2002). Self-Respect and Pro-Relationship Behavior in Marital Relationships. *Journal of Personality*, 70(6), 1009-1050.

Lee J., Chung K., Park H. & Burns E. (2016). Dimensions of Maternal Self-Concept at Three Stages of Motherhood. *Journal of Child and Family Studies*, 25, 2924–2938.

Lindsey E. W. & Caldera Y. M. (2006). Mother–Father–Child Triadic Interaction and Mother–Child Dyadic Interaction: Gender Differences Withinand Between Contexts, Division of Humanities, *Arts and Social Sciences*, 55(7-8), 511-521.

Lo Cricchio M. G., Lo Coco, A., Cheah, C. S., & Liga, F. (2019). The Good Parent: Southern Italian Mothers' Conceptualization Of Good Parenting And Parent–Child Relationships. *Journal Of Family Issues*, 40(12), 1583-1603.

MacPhee, D., Benson, J. B., & Bullock, D. (1986). Influences On Maternal Self-Perceptions, *Infant Behavior and Development*, 9(236), 236,

Macphee D., Fritz J. & Miller-Heyl J. (1996). Ethnic Variations in Personal Social Networks and Parenting, *Child Development*, 67, 3278-329.

McHale J. P., Favez N. & Fivaz-Depeursinge E. (2018). The Lausanne Trilogue Play Paradigm: Breaking Discoveries in Family Process and Therapy. *Journal of Child and Family Studies,* 27, 3063–3072.

Mead, G.H. & Morris, C.W. (1934) *Mind, Self, and Society: From the Standpoint of a Social Behaviourist*. University of Chicago Press, Chicago.

Menashe Grinberg A. & Atzaba Poria N. (2017). Mother–child And Father–child Play Interaction: The Importance Of Parental Playfulness As A Moderator Of The

Links Between Parental Behavior And Child Negativity. *Infant Mental Health Journal*, 38(6), 772-784.

Myers L.B., Brewin C.R. & Winter D.A. (1999). Repressive Coping and Self-Reports of Parenting. *Br J Clin Pyschol*. 38(1), 73-82.

Noll, L. M., & Harding, C. G. (2003). The Relationship of Mother–Child Interaction and The Child's Development of Symbolic Play. *Infant Mental Health Journal*, 24, 557–570

Oktay B. & Durak Batıgün A. (2014). Aleksitimi: Bağlanma, Benlik Algısı, Kişilerarası İlişki Tarzları ve Öfke. *Türk Psikoloji Yazıları*, 17(33), 31-40.

Öngider N. (2013). Anne-Baba ile Okul Öncesi Çocuk Arasındaki İlişki Relationship Between Parents and Preschool Children. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 5(4), 420-440.

Öztürk M. & Giren S. (2015). Annelerin Ebeveynlik Algıları ile Çocuklarının Problem Davranışlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(2), 477-503.

Pajares F. (1996). Self-Efficacy Beliefs in Academic Settings. *Review of Educational Research*, 66(4), 543-578.

Partridge S. E., (1988). The Parental Self-Concept: A Theoretical Exploration And Practical Application, *Amer. J. Orthopsychiat*, 58(2), 281-287.

Perkins H. W. & Berkowitz A. D., (1986). Perceiving the Community Norms of Alcohol Use Among Students: Some Research İmplications for Campus Alcohol Education Programming. *International Journal of the Addictions*, 21(9-10), 961-976.

Putallaz M. & Heflin A. H. (1990). Garten Age (eg, Asher & Renshaw, 1981; Hartup, Glazer, & Charlesworth, *Peer Rejeection In Childhood*, 189.

Rimal N. R. & Real K. (2005). How Behaviors are Influenced by Perceived Norms. *Communication Research*, 32(3), 389-414.

Rubin, R. (1967). Attainment of the maternal role: Part I. Processes. *Nursing Research, 16*(3), 237-245.

Salley C. G., Vannatta K., Gerhardt C. A. & Noll R. B. (2010). Social Self-Perception Accuracy: Variations As A Function Of Child Age And Gender. *Self And İdentity*, 9(2), 209-223.

Sanberk İ. (2018). Reciprocity of Intra-Family Dyadic Relations from Adolescents' Perspective. *Journal of Comparative Family Studies*, 49(4), 437-460.

Sanberk İ. (2020). Kişisel Yapılar Kuramı. Çapri B. (Ed.), *Geçmişten Günümüze Kişilik Kuramları* (s. 519-534). Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık.

Sarı C. & Demirbağ B. C. (2018). Kathryn Eleain Barnard'ın Ebeveyn Çocuk Etkileşim Modeli ile Down Sendromlu Bir Çocuğa Hemşirelik Bakımı. *STED /Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 27(6), 441-447.

Saygıdeğer Demir B. (2017). *Annelerde Kaygı Düzeyi ve Evlilik Doyumunun Ebeveyn Rolüne İlişkin Kendilik Algıları Üzerindeki Etkilerinin Değerlendirilmesi.* Yüksek Lisans Tezi. Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Mersin.

Sezer T., Yılmaz E. & Koçyiğit S. (2015). 5-6 Yaş Grubu Çocukların Oyun Becerileri ile Aile-Çocuk İletişimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(16), 185-204.

Silverberg S. B. & Steinberg L. (1990) Psychological Well-Being of Parents With Early Adolescent Children. *Developmental Psychology*, 26(4) ,658-666.

Simkiss E., Macallum E., Fan E., Oates J. M., Kimani P. K. & Stewart-Brown S. (2013). Validation Of The Mothers Object Relations Scales In 2–4 Year Old Children And Comparison With The Child–Parent Relationship Scale, *Health And Quality Of Life Outcomes*, 11(49), 2-9.

Smal S. A. (1988). Parental Self-Esteem and Its Relationship to Childrearing Practices, Parent-Adolescent Interaction, and Adolescent Behavior, *Journal of Marriage and The Family*, 1063-1072.

Staneva, A., & Wittkowski, A. (2013). Exploring Beliefs And Expectations About Motherhood İn Bulgarian Mothers: A Qualitative Study. *Midwifery*, *29*(3), 260-267.

Sussman R. (2016). Observational Methods: The First Step in Science. *Research Methods for Environmental Psychology*, 9-27.

Sünbül Z. & Güçray S. (2016). Ergenlerde Olumlu Sosyal Davranışları Yordamada Koruyucu Faktörler ve Bazı Kişisel Değişkenlerin Rolü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 6(45), 101-114.

Şahin F. & Özbey S. (2007). Aile Eğitim Programlarına Baba Katılımının Önemi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 18(1), 39-48.

Tam C. L., Lee T. H. & Kumarasuriar V. (2012). Parental Authority, Parent-child Relationship and Gender Differences: A Study of College Students in the Malaysian Context, *Australian Journal of Basic and Applied Sciences*, 6(2), 182-189.

Toprak F. (2018). *Okul Öncesi Eğitiminde PDR Hizmetleri*. Uluslararası Büyük Eğitimciler ve Özel Eğitimciler Derneği. www.ubed.org.tr/article_detail.php sitesinden alınmıştır.

Töret G., Özdemir S. & Özkubat U. (2015). Ciddi Düzeyde Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklar İle Annelerinin Ebeveyn-Çocuk Etkileşimlerinin Ebeveyn ve Çocuk Davranışları Açısından İncelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 16(1), 1-22.

Tutkun C. & Tezel Şahin F. (2016). Anne, Baba ve Çocukların Doğal Gözlemleri: Bir Kitapçı Ortamında Anne Çocuk mu? Baba Çocuk mu? Naturalistic Observations of Mother, Father and Children: Is it Mother and Child in a Bookstore Environment? Or Father and Child?, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(5), 2293-2308.

Uçar S. (2019). *Montessori Eğitimi Alan ve Almayan Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Oyun Davranışlarının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Valentino K., Cicchetti D., Toth S. L. & Rogosch F. A. (2006). Mother–Child Play and Emerging Social Behaviors Among Infants From Maltreating Families, *Developmental Psychology*, 42(3), 474 – 485.

Waller M. (2002). *My Baby's Father: Unmarried Parents And Paternal Responsibility*. Ithica, NY: Cornell University Press.

Wilson S. & Durbin E. (2013). Mother-Child and Father-Child Dyadic Interaction: Parental and Child Bids and Responsiveness to Each Other During Early Childhood Merrill-PalmEr Quarterly, 59(3), 249-279.

Wilson S. R., Rack J. J. & Norris M. (2008). Comparing Physically Abusive, Neglectful, And Non-Maltreating Parents During Interactions With Their Children: A Meta-Analysis Of Observational Studies. *Child Abuse & Neglect Volume*, 32(9), 897-911.

Yazgan İnanç B. & Yerlikaya E. (2016). *Kişilik Kuramları.* Pegem Akademi Yayıncılık.

Yanovitzky I. & Rimal R. N. (2006). Communication and Normative Influence: an Introduction to The Special Issue. *Communication Theory*, 1050- 3293.

Yeşilyaprak B. & Akgün E. (2011). Anne Çocuk Oyun Etkileşimlerinde Niteliksel Boyut: Annelerin Sözel İfadelerinin Değerlendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi*, 40, 11-20.

Yıldırım A. & Şimşek H. (1999). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık. Ankara.

Yılmaz H., Ülker M. & Yılmaz A. S. (2018). Kadınlarda Ebeveyn Rollerine İlişkin Kendilik Algısının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(2), 415-431.

Yılmaz H. & Ülker M. (2018). Kadınlarda Çocukluk Dönemi Mutluluk Anıları ile Ebeveynlik Rollerine İlişkin Kendilik Algısı. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(1), 47-57.

Yue X. D., Leung C. L. & Hiranandani N. A. (2016). Adult Playfulness, Humor Styles, and Subjective Happiness. *Psychology Reports*, 119(3), 630-640.

Ek 3: AnaBaba Çocuk Oyun Kayıt Kodlama Formu

Anababa Çocuk Oyun Kayıt Kodlama Formu.

Bu gözlem formu 3-6 yaşlar arasındaki çocukların annelerinin çocukları ile serbest oyun ortamındaki videoya kaydedilen ifadelerinin kaydedilmesi amacı ile geliştirilmiştir. Değerlendirmede kullanılan kategoriler ve tanımları bu formda yer almaktadır.

ANNE İFADE	TOPLAM PUAN
Doğrudan/ dolaylı emir verme (DE): Çocuğu yönlendirici komutlar verme	
Bilgi soruları sorma (BS): Öğretme amaçlı sorular sorma	
Olumsuz konuşma (NK): Çocuğu eleştirme, beğenmeme, olumsuz imalarda bulunma vb.	
Övgü (O): Harikasın, süpersin vb. övgü dolu konuşmalar yapma	
Çocuğun isteklerine uymada hata (CİUH): Çocuğun önerdiği aktiviteye istemeyerek, duymayarak vb. katılmama; çocuğun önerdiği oyunu, rolü, oyuncağı kabul etmeme, ayakta durma, odada gezinme, çocuğa arkasını dönme, çocuktan uzak durma, çocuğun oyununu izlememe gibi fiziksel katılım göstermeme	
Yeni aktivite başlatma (YAB): Yönerge vererek, bir istekte bulunarak yeni bir aktivite başlatmaya çaba gösterme	
Bilgi verme, yorum yapma (YB): Bir olay ya da nesne hakkında açıklama yapma, bir bilgiyi öğretme amaçlı ifadeler.	
Sessizlik (S): Annenin çocuğun oyunlarına katılmada, çocuğu sözel olarak izlemede yetersiz kalması; en geç 30 saniyede tepki vermemesi	
Tanımlayıcı/ yansıtıcı soru sorma (TS): Anlamadığı bir durumu sorma	
Davranış tanımlama (DT): Çocuğun yaptığı davranışı sözel olarak ifade etme	
Sözel yansıtma (SY): Çocuğun söylediği söz ya da cümleyi aynen tekrar etme	
Yansıtıcı açıklama (YA): Çocuğun duygu ya da düşüncelerini, içeriği yansıtma	
Oyun konuşması (OK): Üstlendiği role uygun konuşma	
Çocuğun isteklerine uyma (CİU): Çocuğun önerdiği oyunu, rolü vb. kabul etme ve buna uygun davranma	
Sınır koyma (LK): Gerekli durumlarda uygun biçimde sınır koyma	

Anababa Çocuk Oyun Kayıt Kodlama Formu – Veri Sayfası

KOD															KOD															KOD
DE															DE															DE
BS															BS															BS
NK															NK															NK
O															O															O
CIUH															CIUH															CIUH
YAB															YAB															YAB
YB															YB															YB
S															S															S
TS															TS															TS
DT															DT															DT
SY															SY															SY
YA															YA															YA
OK															OK															OK
CIU															CIU															CIU
LK															LK															LK

Ek 4: Transkriptler

ANNE 1 (A1)

Anne: 30 yaşında.

Çocuk: 6 yaşında, kız.

Oynanan oyuncaklar: Bebekler, bebek beşiği, insan figürleri, mutfak oyuncakları, oyuncak ev aletleri, oyuncak telefon, oyuncak yiyecekler.

Anne 1: Bebeğini diz.

Çocuk 1: Tamam.

A1: Şöyle.

(Çocuk dizer)

A1: Çok güzel.

Ç1: Bardağımızı da koyalım.

A1: Evet. Bunu? *(Oyuncak telefonu gösterir).*

Ç1: Telefon orda kalsın.

A1: Bak burada da yemeğin var, bunu da içine koy.

Ç1: Yok onu çöpe attım.

A1: Çöpe mi attın?

Ç1: Attım.

A1: Bu ne?

Ç1: O şeker.

A1: Aa şeker mi varmış?

Ç1: Hı hı.

A1: Dur tadalım şekerlerden. *(Bebeğine yedirirmiş gibi yapar, çocuğa da uzatır)*. Al sen de al.

Ç1: Şundan alabilir miyim?

A1: Hı hı.

Ç1: *(Bebeğe yedirir gibi yapar).* Aldı işte. Ekmeğimizi de oraya koyalım. Oraya koymayı unutmuşum. Bunlardan da bir tane alabilir miyim?

A1: Tabi ki de.

Ç1: Bir tane yeterli anne.

A1: Şekerleri sen mi aldın?

Ç1: Evet.

A1: Çok güzelmiş.

Ç1: Kendim yaptım el yapımı.

A1: El yapımı. Hım. Ekmeğin de mi ev yapımı?

Ç1: Hı hı.

A1: Şunları şuraya koyalım o zaman. *(Oyuncakları yerleştirir).*

Ç1: Telefonumuzu da şuraya koyalım birisi ararsa falan hemen çevirip açarım.

A1: Evet.

Ç1: Anne ya bir şey diyeceğim. (*Karşıdaki komodinin üzerine bakar*). Şey ben, bir dakika bir bebekle beraber bir yere gidebilir miyiz?

A1: Tabi ki de. Beraber gidelim mi? *(Bebeği konuşturuyor).* Ama bebek ağlıyor bebek ağlıyor. Bebeği sustur.

Ç1: Tamam. Şöyle. Yanıma şöyle bir alayım. (*Gitmekten vazgeçer*).

A1: Evet.

(Çocuk bebeği kucağına alır).

Ç1: Hoppa hoppa. Anne, anne bir şey diyeceğim.

A1: Hı hı.

Ç1: Biz peki nereye gitsek ki? *(Anne cevap vermez).* Hı?

A1: Nereye?

Ç1: Bilmem, gezelim mi?

A1: *(Bebeği oynatır)* gezelim hadi gidelim beraber.

(Çocuk bebekleri kucağına alır).

Ç1: Hadi gidelim. Şöyle. Gel anne. Kapımızı da şöyle kapatalım.

A1: *(Bebeği çocuğun çağırdığı yöne götürmez).* Suyun var mı su içelim mi?

Ç1: Var. (*Oyuncak buzdolabını açar*). Su neredeydi bakalım. Burada yok. Burada mıydı? Yok. Hı şurada olabilir.

A1: Hadi su doldurdun.

Ç1: Tamam. Nerden su olsun? Şurada bardak vardı bir tane. Şuradan şöyle gelip. Al anne.

A1: Teşekkür ederim.

Ç1: Önemli değil.

(Çocuk oyuncak biberonu eline alıp bebeğe içirir).

Ç1: Gel bakalım sana da bir tane. Aferin sana. Dıt dıt. Anne telefon. Alo. Ben açarım. Allah, tutamadım. Alo? Hı hı. (*Anne 30 sn boyunca tepki vermedi*). Anne şey, ekmekçi gelmiş kapıya. Alalım mı?

A1: Alalım bir tane ekmek.

Ç1: Ama bizde var ki bak.

A1: Aa evet. Bir tane daha al istersen.

Ç1: Bence gerek yok o baya bir uzun. *(Çocuk bebeği yürütür*). Şöyle, geldim geldim. Hı hı. *(Kapıcıyla konuşurmuş gibi yapar).*

A1: Hadi gel seni bekliyorum bebeğin ağlıyor bebeğin ağlıyor.

Ç1: (*Çocuk bebeği geri getirir).* Aa gel bakalım.

A1: Kızın ağlıyor sustur.

(Çocuk diğer bebekle oynamaya başlar).

A1: Salla salla.

Ç1: (*Bebeği kucağına alır*. *Diğer bebeği oturtur*). Ben de oturayım şöyle.

ANNE 2 (A2)

Anne: 31 yaşında.

Çocuk: 3 yaşında, erkek.

Oynanan oyuncaklar: Arabalar, ambulans ve polis arabası, şehir planı (market, hastane, otel, park vb.) ve arabaların sürüleceği yolları gösteren figür.

Çocuk 2: Canavarın üstü. Bu canavarın arabası.

Anne 2: Canavarın arabası mı?

Ç2: Evet.

A2: Hım. Tamam.

Ç2: Bu markete gidiyor.

A2: Tamam peki bak burada da otel var. Otele hangisini bırakacaksın? Bak burada da arabaların var. Hangisini seçiyorsun?

Ç2: Ben hadi gideyim. (*Arabayı sürer*). Dit dit. Birisi yaralanmış.

A2: Kim yaralanmış? Hemen getir, hemen getir şoför. Hadi bakayım ben arabaları yoldan çekiyorum. Ambulansa yol açıyoruz, ambulansa yol açıyoruz. Arabaları çekiyoruz.

Ç2: Vın vın vın (*arabayı sürer*).

A2: Tamam geldik hastaneye çok güzel.

Ç2: Şimdi arkasını açalım.

A2: Arkasını açalım, yaralıları indirelim olur mu?

Ç2: Açtım.

A2: Açtık (*kapı açma sesi yapar*), evet.

Ç2: Şimdi alıyoruz.

A2: Alıyoruz hastayı buradan.

Ç2: Doktor.

A2: Doktorlara bırakıyoruz.

Ç2: Şimdi iğne yapıyoruz.

A2: Evet şimdi iğne yapıyoruz, doktorlar iyileştirecek hastayı tamam mı anneciğim?

Ç2: Şimdi istediğini…

A2: Evet.

Ç2: Şimdi arabayı… Arabası nerede?

A2: Arabası burada. Bu ambulans.

Ç2: Hayır.

A2: (*Diğer arabayı verir*) Tamam arabası burada hastamızın.

(*Çocuk arabayı sürer).*

A2: Evine bırakalım bence hastayı, evine bırakalım olur mu?

Ç2: Ne?

A2: Evi burası olsun evine bırakalım hastayı yorulmuş dinlensin tamam mı?

Ç2: Hayır o hasta değil.

(Çocuk başka arabayı sürmeye başlar)

A2: Tamam biraz da alışveriş yapalım mı Arda?

Ç2: Evet.

A2: Ne alalım marketten?

Ç2: Bunla gitmeyeceğim.

A2: Hangisiyle gideceksin sen araba seç alışveriş yapacağız.

Ç2: Ben bunu alıyorum.

A2: Tamam ben de bunu alıyorum. Markete gidelim. Market. Geldik.

Ç2: Marketin arabası bu.

A2: Marketin arabası. Onu biraz çekelim mi oradan?

Ç2: Neden?

A2: Biz kendi arabamızı park edelim oraya. Birazcık çekelim onu.

Ç2: Tamam.

A2: *(Anne kendisi çeker)* Şöyle çekelim. Tamam. Şimdi biz marketten ne alalım Arda?

Ç2: Kapılar açılmıyor.

A2: Açılmıyor mu? Açılır ama kapılar şimdi.

Ç2: Açılmıyor bak.

(*Anne güler*)

Ç2: Anne itince açılmıyor mu?

A2: Evet aşkım. Biz marketten ne alalım ne istiyorsun marketten?

Ç2: Su, bebek arabası alalım.

A2: Tamam su alalım.

Ç2: Markette su yokmuş.

A2: Yok muymuş? O zaman süt alalım.

Ç2: Süt.

A2: Peynir alalım.

Ç2: Peynir.

A2: Domates alalım, salatalık alalım.

(*Çocuk alıyormuş gibi yapar*)

A2: Başka, sen ne istiyorsun?

Ç2: Gidelim dıt dıt dıt.

A2: Tamam hadi evimize gidelim.

(*Çocuk arabayı sürer*)

A2: Düt düt düt. Trafik sıkıştı burada trafik sıkıştı ne yapacağız şimdi? (*Tüm arabaları yola dizer*). Bir sürü arabalar var.

Ç2: Neden?

A2: Ne yapacağız şimdi? Bak arabalar burada böyle geliyor. Sen bence böyle gel, böyle git evine olur mu? (*Yolu gösterir*).

Ç2: Tamam.

A2: Ya da böyle de gidebilirsin.

Ç2: Tamam. Dit bip bip.

A2: (*Arabaları çeker*) Çekiyorum, çekiyorum dit dit dit.

Ç2: Ya hayır o ambulans.

A2: Tamam.

Ç2: O ambulans değil bu ambulans.

A2: Tamam bu mu ambulans? O zaman ben ambulansın önünü açıyorum tırımı böyle çektim.

Ç2: Birisi yaralanmış.

A2: Kim yaralanmış? Hemen yetiş ambulans. Ambulansa yol ver, ambulansa yol ver.

Ç2: Verdim.

A2: Evet.

(*Çocuk arabayı sürer*)

A2: Hastaneye götürüyorsun, hastaneye götürüyorsun ambulansı.

Ç2: Bekle getiriyorum.

A2: Geldik geldik geldik. Aferin benim oğluma ambulansı hastaneye yetiştirdi.

Ç2: Evet buradan gelince nereye gidiyor?

A2: Buradan geliyoruz hastaneye gidiyoruz. Burası eve geliyor. Burada da çocuk parkı var, çocuk parkına geliyor.

Ç2: Evet burada da kaydırak var.

A2: Hı hı. Tamam mı kaydırak?

Ç2: Büyük kaydırak.

A2: Evet büyük kaydırak. Şu ne?

Ç2: Merdiven.

A2: Hı?

Ç2: Merdiven.

A2: Hı tamam.

Ç2: Bir şeyler şurada da merdiven var.

A2: Evet merdiven var tamam. Peki şuradaki ne?

Ç2: Hı?

A2: Şuradaki ne?

Ç2: Bakayım bir.

A2: Bak bir.

Ç2: At.

A2: At mı? Hı başka?

Ç2: Ağaç, ağaç.

A2: Ağaç peki tamam peki bunun içinde başka ne görüyorsun Arda?

Ç2: Burası orman.

A2: Orman orası evet. Başka ne görüyorsun onların üstünde?

Ç2: Canavar.

ANNE 3 (A3)

Anne: 35 yaşında

Çocuk: 4 yaşında, kız.

Oynanan oyuncaklar: Bebekler, mutfak malzemeleri, doktor oyuncakları, oyuncak cep telefonlar, arabalar, hayvan figürleri, abaküs.

Anne 3: İğne mi nereye?

Çocuk 3: Buraya.

A3: Ben ilaç istiyorum ama. (*Çocuk oyuncak çekiçle annenin kalbine vurur*) Bak böyle yapılır mı ya? Doktor hanım ya.

Ç3: Niye?

A3: (*Kalbini gösterir*) Buraya vurulmaz ki ya.

Ç3: Buraya değil mi?

A3: Bu dize vurulur. Dizlere vurulur ya.

(*Çocuk annenin dizine vurur*)

A3: Ah ah. (*Diğer dizini gösterir*) Burada ağrıyor. (*Çocuk diğer dizine de vurur*) Hadi bana merhem yazın merhem.

Ç3: Al.

A3: Teşekkür ederim. Görüşürüz.

Ç3: Görüşürüz. (*Çocuk abaküsü koymaya çalışır*)

A3: O öyle durmaz.

Ç3: Durur.

A3: Durmaz.

Ç3: Nasıl durur?

A3: Kırıldı ya kızım bu. (*Takmaya çalışır*).

Ç3: Nasıl yapacaksın?

A3: Ya böyle yapacağız. Yapmaya çalışıyoruz ama. (*Yapıp koyar. Çocuk anneye oyuncak telefonu uzatır*.)

Ç3: Bu?

A3: Bu benim. Senin telefonun nerede?

Ç3: Benim burada. (*Çocuk doktor malzemelerini toplamaya başlar*.)

A3: Bak bebeğin birisi uyanmış.

Ç3: Uyansın.

A3: Uyanmış, bak altına mı yapmış? Konuş bir onunla.

Ç3: Altına mı yaptın? (*Bebeği konuşturur*) Evet.

A3: O zaman değiştir.

Ç3: Değiştirdim.

A3: Hemen mi değiştirdin?

Ç3: Evet. (*Anne güler. Çocuk yine oyuncakların yerini değiştirmeye başlar.*)

A3: Bir de yemek yap bize ya. Makarna yap bize.

Ç3: Tamam.

A3: Al bunun tenceresi bu olsun. Bunda bize makarna yap.

Ç3: Pişiyor.

A3: Bu da kaşık olsun. Bak kaşığımızı bulamadık ama.

(*Anne kaşığı arar. Çocuk annenin verdiğiyle tencereyi karıştırır.*)

A3: O olsun mu?

Ç3: Olsun.

A3: Allah, bak dağıldı her şey görüyor musun?

Ç3: Anne dağılsın boş ver, ben toplarım.

A3: Toplar mısın? Teşekkür ederim kızım. Çok sağ ol.

Ç3: Burada makarna yapıyorum.

A3: Buldum buldum bak kaşıklarını buldum al al.

Ç3: Ama bunla yeniyor. Kaşık ya.

A3: Tavanı da buldum. Hadi, hadi acıktık yemek yap ya.

Ç3: Anne tencere?

A3: Tencere yok. Nene gilde kalmış o zaman tencere. Tamam? Bu da oyuncağın al. Bu neydi tezgahtı değil mi?

Ç3: Evet tezgâh.

A3: Bunda doğruyordun, buraya katıyordun. Bize tava yap o zaman.

Ç3: Domates doğrayayım.

A3: Patates…

Ç3: Ayh…

A3: Tava yapmayacak mısın?

Ç3: Anne ya yapacağım. Anne ne yapacağımı şaşırdım. (*Küreği annesine gösterir*).

A3: Tamam küreği bırak o zaman.

Ç3: Ben kürekle…

A3: Bunu da değiştirelim o zaman. (*Ispatulayı gösterir*) Bu, pastayı yaptığın zaman böyle alıyorsun anladın?

Ç3: Hı. (*Tencereyi kapatır*) Bunu da kapatıyoruz. (*Kaşıklarla oynar.*)

A3: Başlamadın ki ama daha yemeğe.

Ç3: (Kaşıkları atar) Anne tamam. Yemeği karıştırır.

A3: Pişti mi?

Ç3: Hayır pişmedi.

A3: Ne yemek yapıyorsun?

Ç3: Pilav.

A3: Pilav? Tamam. Ne yapacaksın pilavın yanında?

Ç3: Iıı. (*Oyuncak yemeği tavaya koyar*) Bunun yanında bir şeyler yapmadım. (*Anne güler. Çocuk bekler.)*

A3: Pişiyor mu?

Ç3: Hı hı.

A3: Pişerken çocuklarına niye bakmıyorsun sen?

Ç3: Ayh. (*Gözlerini devirir.*)

A3: Çok mu yoruldun?

Ç3: Evet.

A3: Ay gerçekten mi? Daha evi toparlayacaksın.

Ç3: Evet.

A3: Hangisini yapacaksın kızım önce?

(*Çocuk oyuncaklarını toplamaya başlar*.)

A3: Ben toplarım, toplarım.

(*Çocuk toplamaya devam eder*)

A3: Kız ben toplarım kız.

Ç3: Bunu katmayacağım.

A3: Tamam katmak istiyorsan kat ama.

Ç3: Katmayacağım.

A3: Aaa yemek yandı yemek. Kız yemek yandı.

Ç3: Hih. Ay. Anne unuttum.

A3: Nasıl unuttun ya?

Ç3: Bakmadım anne. Oldu.

A3: Pişti mi?

Ç3: Pişti. Tabak?

A3: Tabak nerede?

Ç3: Tabak burada ay. (*Yemeği düşürür. İkisi de güler.*)

A3: Aaa aaa. Çok kabasın kızım öyle alınır mı?

Ç3: Al.

A3: Teşekkür ederim. Şimdi bu ne oluyor?

Ç3: O yeniliyor. (*Anne yiyormuş gibi yapar*)

A3: Çok güzel olmuş. Ellerine sağlık.

Ç3: Şunu da şuraya katalım.

A3: Hani çayımız? Çay versene bana. Çay?

Ç3: Çayımız da tamamlanmıştır.

A3: Oldu mu?

ANNE 4 (A4)

Anne: 34 yaşında

Çocuk: 6 yaşında, erkek.

Oynanan oyuncaklar: Harfler, arabalar, araba parkuru parçaları.

Ç4: Anne çok büyük nasıl kurayım?

A4: Kurabiliyordunuz ama ablanla.

Ç4: Anne elli bir parça.

A4: Olsun. Olsun elli bir parça olsun, zor mu elli bir parça?

Ç4: Zor. Yeterli, bir şey olmaz.

A4: Okula gitmeden harfleri de öğrendiğin için her şeyi yapabilirsin demek ki değil mi?

Ç4: Belki. Şurada dursun şunu da koyayım.

A4: Oraya bakabilirsin bak. (*Kurulma kağıdı*) al bak bu.

Ç4: Ver.

A4: Şöyle yapalım.

Ç4: Altında bir şey var.

A4: Hadi bakalım.

Ç4: Şimdi şunu buraya alacağız.

A4: Aferin bak nasıl biliyorsun gördün mü?

Ç4: Oradan bir tane şu lazım.

A4: Bu da karşısı değil mi?

Ç4: Anne yok. Buradan bize bu lazım. Değil mi abla? Bir tane bu lazım. Buradan da bir tane dönüş olması lazım. (*Anne güler. Dönüş parçasını uzatır.*)

Ç4: Hıh. Böyle.

A4: Tamam yapabiliyorsun. Başaracaksın biliyorum, ben inanıyorum.

Ç4: Bu değil bak, başka bir tane.

A4: Oldu mu aşkım?

Ç4: Şöyle.

A4: Aferin benim oğluma. Şu da karşı olmalı o zaman. O da bu köşenin miydi? A önce…

Ç4: Dur anne ilk önce şurayı yapalım. Bu arada anne bunun en başı böyle dönecek bak.

A4: Tamam öyle işte doğru doğru. Tamam.

Ç4: Bu düz gidiyor.

A4: Şimdi de böyle işte değil mi?

Ç4: Anne bak, dikkatli bak. Bu böyle gidiyor, bu düz gidiyor.

A4: Nasıl?

Ç4: Bu böyle gidiyor, bu böyle gidiyor. Bak buradakiler.

A4: Hım. O parça o değil o zaman.

Ç4: Dur o zaman. Bu kalsın. Şunu kopartsak dur.

A4: Hayır, tamam. O orasıydı belkide, o bu taraftı fark etmez oğlum. Dört yönü var.

Ç4: Anne yok.

A4: Bir yönünde öyle onun. Tamam bak burasıymış. Oldu gördün mü?

Ç4: Tamam.

A4: Böyle.

Ç4: Şimdi.

A4: Şimdi buraya bir kırmızı parça.

Ç4: Parça böyle yapacaksın.

A4: Evet.

Ç4: Ya buradaki kırmızı parça değil, buradaki kırmızı parça. Olmuyor. Ya söylemesene.

A4: Hıh aferin. Tamam şimdi oldu. Şimdi tekrar dönen bir parça lazım bize değil mi?

Ç4: Bu. Şöyle. Bu değil. O zaman budur. Ya ikisinden birisi.

A4: Tamam o evet. Üstten. Hıh. Aferin.

Ç4: O da buranın.

A4: Evet arada yine kırmızı bir parça oluyor.

Ç4: Maşallah ya her yerde de kırmızı bir parça var. Tamam.

A4: Oldu mu?

Ç4: Hayır. Bu böyle miydi? İki tane parçalı o. (*Anne takmaya çalışır*) Anne hayır hayır, burada bir tane daha parça olması lazım. İki parça birden. Dur bir dakika, iki parça birden bulman lazım. (*Anne bir parça uzatır*) Yok anne bu yanlış.

A4: Hayır doğru işte.

Ç4: Anne hayır bak burada bir delik var, burada da bir delik var. Allah, bir dur be. Kopya verme. Ya bunun bu parçası nerede?

A4: kopya verme kendi kuracak ben de kopya vermiyorum sadece yardımcı oluyorum. Ama sen bil işte önünde bütün parçalar. Neyin nerde olduğunu. Daha önce kurulu halini biliyorsun sonuçta.

Ç4: Nerde ikili bu da değil. Hepsine bakacağım.

A4: Ama tamam doğru gidiyorsun şu an Kerim. Biliyor musun yalnız bir parça şuradan buraya gelecek bir parça. (*Çocuk takar*) hayır o küçük. Bak buradan buraya gelecek olan parça büyük olan.

ANNE 5 (A5)

Anne: 32 yaşında.

Çocuk: 5 yaşında, kız.

Oynanan oyuncaklar: Bebekler, bebek evi, ev eşyaları, mutfak malzemeleri.

Ç5: Ada değil ya.

A5: Ay neydi adı?

Ç5: Melek.

A5: Melek. E başka ne yapalım?

Ç5: Hayır senin adın Melek. Benim adım neydi?

A5: Neydi? Elifsu. Hadi. Şimdi de yemek yapalım.

Ç5: Ne yemeği yapacağız ıı çorba.

A5: Çorba. Hadi beraber çorba…

Ç5: Mercimekli çorba.

A5: Hı hı.

Ç5: Tava nerede?

A5: Tavayı getir.

Ç5: Tencere.

A5: Evet tencere.

Ç5: İki tane tava. (*Annesine oyuncakları verir*) nerede?

A5: Ne arıyorsun?

Ç5: E iki tane.

A5: Yok yok bir tane tencere. Gel bunda yıkayalım mercimekleri.

Ç5: Bir tane neden tabak?

A5: İşte. Gel bundan alalım mercimeği dökelim, şş. (*Dökme sesi*) yıkayalım mı?

Ç5: Yıkayalım.

A5: Yıkasın. Beraber iki arkadaş yemek yapacak.

Ç5: Ben istersen tencereyi açıp mercimeği yapayım.

A5: Aç hadi doldur.

Ç5: En son böyle yapacağım.

A5: Hı hı. Suyu dolduralım. Hadi ocağın altını aç. Çalıştır.

Ç5: Anne tamam.

A5: Ver Elif'e ver güya (*bebeğin*) eline ver karıştır yemek yapsın. Şimdi ağzını kapatalım. Hıh. Şimdi de oturup bekleyelim.

Ç5: Biraz açalım nefes alsın.

A5: Evet taşmasın değil mi anneciğim?

Ç5: Hı hı.

A5: Oturalım. Başka şimdi ne yapalım?

Ç5: ım Elifsu bunları götür.

A5: Hadi beraber götürsünler. Evet.

Ç5: Bir sürü bulaşık var anne değil mi?

A5: Evet.

Ç5: Evet kızım.

A5: Hadi şimdi ne yapalım.

Ç5: Yemek pişmiş.

A5: Pişmiş mi?

Ç5: Hı hı.

A5: Bir bak bakalım.

Ç5: Pişmiş az kalsın taşıyordu ama ben şeyi kapattım.

A5: Evet yetiştin.

Ç5: Hadi içelim.

A5: hadi içelim.

Ç5: Bu senin kaşığın.

A5: Ver. (*Bebeğe yediyormuş gibi yaparlar*)

Ç5: Tadı çok güzeldi. Uyuyalım hava karardı.

A5: Tamam al bunu da hadi bulaşıkları beraber yıkayalım.

Ç5: Hadi gidelim. Elif sen de orada kolay kolay oturma (*bebeğe*) gel bize de yardım et.

A5: Tamam hep beraber. (*Yıkarmış gibi yapar*) Burada mı yıkayalım?

Ç5: Tamam.

A5: Hadi sırayla yıkayalım.

Ç5: Şimdi sıra sende. Ne yıkıyorsun?

A5: Neresi çeşme olsun?

Ç5: Şurası.

A5: Evet.

Ç5: Şuradan aç.

A5: Açıyoruz. (*Yıkarmış gibi yapar*) Buraya dizelim. Sıra sende, sen de yıka.

Ç5: Tamam.

A5: Getir. Ver anneciğim. Şimdi sen yıka bebeğini getir. Bak ben nasıl yıkadım? Tamam. Bırak. Bunları da yıka. Hepsini.

Ç5: Hadi Elifsu (bebek) bunu da sen yıka. Hadi canım kızım. Bunu da biraz çekelim, tamam. Şimdi sen eve gitmişsin.

A5: Hadi ben eve gidiyorum canım.

Ç5: Hoşça kal.

A5: Hadi hoşça kal.

Ç5: Benim adım…

A5: Melek miydi?

Ç5: Hı hı.

A5: Melek hoşça kal.

Ç5: Hoşça kal melek abla.

A5: Kendine iyi bak tamam mı?

Ç5: Ben Melek değilim senin adın Melek, benim adım Elif.

A5: Elif Elif. E peki bunun adı neydi?

Ç5: Benim adımı sen bilmiyor musun?

A5: Barbie.

Ç5: Elifsu.

A5: Elifsu. O elif bu da Elifsu'ydu değil mi?

Ç5: Hı hı.

A5: Hadi görüşürüz.

Ç5: Hoşça kal.

A5: Hoşça kal.

Ç5: Biz Elif ailesiyiz.

A5: Tamam bana da beklerim tamam mı?

Ç5: Tamam.

A5: Hadi görüşürüz.

Ç5: Hoşça kal. Çıkırt (*kapı sesi yapar*).

A5: Hadi ben gidiyorum evime tamam?

Ç5: Şimdi ben size gelmişim.

A5: E hadi gel.

ANNE 6 (A6)

Anne: 32 yaşında.

Çocuk: 3 yaşında, erkek.

Oynanan oyuncaklar: Lego ve arabalar.

Anne 6: Hadi getir legolarını.

Çocuk 6: İşte bir araba.

A6: Hadi getir bakalım.

Ç6: Şunu yapayım bir önce.

A6: (Arabaları toplar) Evet arabalarımız burada kalsın. Hadi getir legolar nerde? Hepsini getirmen lazım buraya.

Ç6: Al.

A6: Ben de sana yardım edeyim mi?

Ç6: Hı hı.

A6: Tamam ben de yardım ediyorum sana.

Ç6: Ben de…

A6: Buraya katalım mı legolarımızı Tugay Semih? Buraya katalım mı legoları?

Ç6: Evet.

A6: Buna katalım, buraya taşırız olur mu? Hadi bakalım ben bunları katacağım. Buradan böyle katıyorum. Hıh evet. Daha çok lego istiyorum ben.

Ç6: Ondan bir sürü yok ama.

A6: Ama sen de bana yardım et. Ben tek başıma legoları topluyorum.

(*Çocuk tek başına legolarla oynar*.)

A6: Tugay Semih? Bana yardım etmen gerekmiyor mu?

Ç6: Anne şunu yapayım. Önce şunu yapayım birazcık, şunu yapayım da. Hıh.

A6: Tamam ne yapalım şimdi? Sen ne yapıyorsun?

Ç6: Ben motorlu araba yapayım.

A6: Ne yapıyorsun motorlu araba mı?

Ç6: Evet böyle.

A6: Hı ben ne yapayım?

Ç6: Sen de silah motorlu silahlı araba yap.

A6: Yapabilir miyim?

Ç6: Hı hı. A bir taneden iki tane var bundan.

A6: Nasıl alacağım?

Ç6: Bundan çıkarıp, sana araba lazım.

A6: Şöyle mi yapalım? Dur.

Ç6: Ben de şey yapıyorum.

A6: Bak ben tren yapabilirmişim demek ki (*treni sürer*) ama başka yok değil mi şunlardan? Var mı şunlardan başka? Tekerlekli olanlardan.

Ç6: Ondan? Hıı var.

A6: Nerde?

Ç6: (*Arar*) A buradaymış arabalar. Orda anne.

A6: Şimdi kalsın başka zaman çıkaralım. Olur mu? Tamam gel bak ben çok güzel bir şey yaptım. Bak. (*Arabayı sürer*) Vın. Şöyle bir şey daha yapabilirim sana. Başka ne yapabiliriz buradan?

Ç6: Ben kale yapacağım.

A6: Hı?

Ç6: Ben kale yapacağım.

A6: Ne yapacaksın?

Ç6: Anne bir tane şey yapacağım.

A6: Hı.

Ç6: Şunu tak, bunu.

A6: Nasıl? A çok güzel oldu. Şunu da şöyle takayım.

Ç6: Anne hepsini yanlış yaptın.

A6: Ben mi yanlış yaptım?

Ç6: Yok yok.

A6: Ama çok güzel oldu benimkiler bak. Vın. (*Arabayı sürer*) Bak bak bak nasıl gidiyor bak. Şunlardan da takabiliriz şuraya.

Ç6: Kaleden yapıyorum.

A6: Hı?

Ç6: Kaleden yapıyorum.

A6: Baban çok güzel kale yapıyor değil mi? Ben baban kadar yapamıyorum.

Ç6: Babadan da yapıyorum ben ama. Ben babadan bile yapıyorum ama.

A6: Hı.

Ç:6 Evet.

A6: Baban mı yapmış bunu daha önce?

Ç6: Hı?

A6: Baban yapmış mıydı ondan?

Ç6: Hı eskiden.

A6: Hı eskiden yapmıştır.

Ç:6 Uu silah gibi bence. Yok yok yanlış yaptım.

A6: Yanlış mı yaptın? Sana lego varsa getireyim mi?

Ç6: Bak.

A6: Burada da legolar varmış. Al.

ANNE 7 (A7)

Anne: 37 yaşında.

Çocuk: 5 yaşında, erkek.

Oynanan oyuncaklar: Kâğıt, boyama kalemleri, oyun hamurları ve oyun hamurlarını birleştirmek için kürdanlar.

(*Oyun hamurlarıyla oynarlar*)

A7: Birbirine yakın olsun biraz büyüklükleri tamam mı?

Ç7: Küçük oldu biraz.

A7: O çok küçük olmuş ona biraz ekle. Yaptın mı üç tane?

Ç7: Evet yaptım.

A7: Ne bunlar? Yaptıklarımız ne oluyor?

Ç7: Iıı üçgen.

A7: Hayır. Üçgen yapmadık daha. Bunları kullanarak üçgen yapacağız.

Ç7: A yuvarlak. Yani daire.

A7: Şimdi bununla nasıl üçgen yapabiliriz sence? Bunlarla nasıl üçgen yapabiliriz kürdanlarımızla ve bunlarla? Üç tane kürdanımız, üç tane oyun hamuru küremiz var.

Ç7: Evet.

A7: Nasıl üçgen yapabiliriz?

Ç7: Böyle yapıp, böyle yapıp.

A7: Gösterir misin? Bir yap bakalım.

Ç7: Böyle.

A7: Bir yap göster bana nasılmış.

Ç7: Bunu böyle yapıp. Bunu, bunu…

A7: Hadi bakayım bir göster anneciğim.

Ç7: Bunu, bunu.

A7: Tamam bana bir göster, ben de yapayım aynısını hadi.

Ç7: Tamam.

A7: Nasıl yapıyoruz? (*Çocuk yapar*) Evet, vay. Sonra?

Ç7: Sonra bu geliyor.

A7: Sen daha önce yaptın mı böyle bir şey hiç?

Ç7: Yapmadım.

A7: Aferin sana çok güzel bir üçgen oldu. Ben de yapacağım aynısını.

Ç7: Ama düştü anne.

A7: İyice geçirelim o zaman. Şöyle üçgen yaptı Demir, ben de Demir'in yaptığının aynısını yapıyorum. Güzel yaptı aferin oğluma. Evet. (*Üçgen yapar*) Şimdi bu ne olacaktı?

Ç7: Üçgen.

A7: Tamam ne olacaktı, evin nesi olacaktı bu?

Ç7: Üçgen ev.

A7: Yani?

Ç7: Yani, yani üstü.

A7: Evet. Koyalım o zaman buraya. Sen de oraya koy. (Çocuk koyar) Evet. Şimdi ne yapacağız peki?

Ç7: (*Çizdiği evi gösterir*) Şimdi bunu yapacağız.

A7: Ne onun adı?

Ç7: Bunun adı kare.

A7: O zaman kaç tane yuvarlak yapmamız lazım kare için?

Ç7: Yani ama sen yapmamışsın başka zil.

A7: Başka zil mi yapmamışım a pardon. Dur oraya başka zil yapayım. Onu yapayım. (*Eve zil çizer*) Şimdi kare için sen mavi istemiştin.

Ç7: Evet.

A7: Ben de yeşil tamam mı? O zaman kaç tane yuvarlak yapmamız lazım kare olması için yani şu şekilde kare yapacağız değil mi?

Ç7: Beş tane.

A7: Bakalım bir, kaç tane gerekliymiş? Hadi yapalım.

Ç7: Beş tane.

A7: Bir bakalım hadi bir yapmaya başlayalım.

Ç7: Beş tane.

A7: Sen de yap hadi sen de yapmaya başla. Maviden mi yapacaksın?

Ç7: Evet.

A7: Bir yapmaya başlayalım o zaman. Hadi yapar mısın? (*Çocuk yapmaz*) Ama kare. Sen maviden yuvarlak yapacaksın.

Ç7: Tamam önce yuvarlak.

A7: Kare için.

A7: Evet. Yuvarlayalım. Beş tane dedin sen beş tane yuvarlıyoruz.

Ç7: Evet.

A7: Bakalım yetecek mi yoksa fazla mı gelecek? Tamam mı?

Ç7: Tamam.

A7: Yardım edeyim mi sana?

Ç7: Evet yardım et.

A7: Peki sana da yuvarlayayım. Senin maviler karışmış beyazla.

Ç7: Evet yeşilde de.

A7: Kaç tane oldu senin yuvarlağın? Sen onu yap.

Ç7: Üç tane oldu.

A7: Bu şekilde kaç tane?

Ç7: Dört.

A7: Sen de onu yap. Onu da yap. Onu da yap o zaman.

Ç7: (*Kürdanı gösterir*) Anne bunu ben alabilir miyim?

A7: Tamam alabilirsin. Şimdi altına yapacağız bak altına. Bak şimdi kare yapalım.

Ç7: Tamam.

A7: Kare nasıl yapacağız? Önce mavilerden bir kare yap. Hani beş tane olmamış sen beni kandırmışsın.

Ç7: Beş tane.

A7: Kare nasıl yapacağız onu bir göster. Evin altını nasıl yapacağız? (*Çocuk yapar*) Hım. Evet. (*Çocuk kürdanı gösterir*) Al tamam. Evet.

ANNE 8 (A8)

Anne: 38 yaşında.

Çocuk: 4 yaşında, kız.

Oynanan oyuncaklar: Bebekler, mutfak malzemeleri, süper kahraman figürleri**.**

Anne 8: Bunlar biraz yürüyüş yapsınlar.

Çocuk 8: Tamam. Hadi yürüyüş yapalım. (*Bebekleri konuşturur*) Ben bunu seçtim hadi. Ben niye dikkat… Ühü ühü (*bebeği ağlatır*) Hadi yürüyüşe çıkalım.

A8: Hadi biraz gel Barbielerinle oyna.

Ç8: Merhaba dostlarım, sizi çok özledim. Gelin bakayım. Sizi de özledim, seni de özledim. Şimdi siz burada bekleyin bakalım. Yatsınlar onlar.

(*Anne 30 saniye boyunca tepki vermedi*.)

A8: Gel biraz Barbieler oyun oynasın.

Ç8: Dur şunları yatırayım.

A8: Gezdir biraz onları.

Ç8: Koyalım şunları.

A8: Onları şöyle kenara alalım mı?

Ç8: Yatsınlar.

A8: Şöyle yapalım.

Ç8: Merhaba arkadaşım seni o kadar özledim ki muah.

A8: Ben de seni çok özledim.

Ç8: Oyun oynayalım mı?

A8: Evet olur.

Ç8: Spor yapalım. (*Bebeğin bacaklarını ayırır*.)

A8: Bacağı ağrıyabilir ama fazla açmayalım şöyle.

Ç8: Tamam sen bilirsin, sen fazla açma. Sırada şöyle…

A8: Şöyle oturalım birer kahve içelim senle olur mu? Şöyle sohbet edelim.

Ç8: Olur.

A8: Hı hı al şöyle. (*Oyuncak fincanı uzatır*) Onu mu verelim? (*Bebeğe içiriyormuş gibi yapar*.)

Ç8: Ne yapıyorsun?

A8: İyiyim sen ne yapıyorsun, nasılsın?

Ç8: İşte iyiyim. Anne şu bebeği de versene.

A8: Tamam.

Ç8: Merhaba.

A8: Merhaba.

Ç8: Merhaba sen de kahve ister misin?

A8: Evet şöyle verelim onun kahvesini de.

Ç8: Ne yapıyorsun, iyiyim. Arkadaşım sen de konuşsana.

A8: Ben de iyiyim. Sen ne yapıyorsun, nasılsın?

Ç8: Ben de iyiyim. Peki kızlar peki, eğlence yapalım mı?

A8: Olur çok severim ben.

Ç8: Hadi dans edin kızlar, hadi dans edelim. Spor yapıyorduk.

A8: Danstan spora mı geçtin?

Ç8: Evet.

A8: Biraz dans etsinler o zaman.

Ç8: Sıra sporda.

A8: Biraz dinlensinler.

Ç8: Hadi uyuyalım kızlar. Ben bu tarafa, sen de uyu. İyi geceler. Sizi seviyoruz. Şimdi uyanın kızlar dinlendik. Şimdi spor yapalım.

A8: Kızlar acıkmış olabilir, fırına tavuk atalım mı?

Ç8: Şimdi size çay yapıyorum.

A8: Çayın yanına ne var?

Ç8: Havuç.

A8: Tamam onu bölelim bunla.

Ç8: Tamam ver ben bölerim sana zahmet olmasın. Tabağa koyalım. Gelin bakalım yiyelim.

A8: Kaşık da koyalım.

Ç8: Kaşıkla hadi yiyin.

A8: Şimdi yedir bakalım bebeklerine. (*Çocuk yedirir*) Su da ver onlara. (*Çocuk su içirir ve yemek yedirir.)*

(*Anne 30 saniye boyunca tepki vermedi.*)

ANNE 9 (A9)

Anne: 30 yaşında.

Çocuk: 4 yaşında, kız.

Oynanan oyuncaklar: Lego, hayvan figürleri, bebekler.

Anne 9: Şimdi bahçenin içine ne yapalım?

Çocuk 9: Bilmem.

A9: Ne yapsak acaba şuraya, bir ağaç yapalım mı?

Ç9: Evet.

A9: Hadi bakalım sen legolarla buraya bir ağaç yap bakalım şimdi.

Ç9: Aa Ecrin bana öğretmişti. Önce şöyle şöyle şöyle yapıp sonra elmalar.

A9: Tamam hadi yap bakalım nasıl olacak bir görelim.

Ç9: Kırmızı almayalım kırmızılar kalsın. Aa bir göz.

A9: Tamam.

Ç9: Bir göz.

A9: Tamam ver bana.

Ç9: Göz.

A9: Oyuncağının gözü bu senin.

Ç9: Evet. Bu da tavşanın bir gözü olur.

A9: Şurada bir ördeğimiz olsun mu?

Ç9: Evet.

A9: Hadi bakalım ağacımızı da yap.

Ç9: Tamam. Yeşil.

A9: Bak ben şimdi küçük oyuncaklardan getireyim. Bahçeye koyalım. Hadi bakalım anneciğim sen ağacımızı koy oraya.

Ç9: Hayvanlar da olsun mu?

A9: Evet hayvanları da koyalım değil mi?

Ç9: Anne ben…

A9: Kocaman bir bahçemiz olsun. Hadi süsle bakalım hayvanlarla.

Ç9: Tamam keçi olsun. Ama keçi yerinde durmuyor.

A9: Şunu şöyle yaslayalım şuraya anneciğim şöyle durabilir.

Ç9: Civcivimiz de var.

A9: Tamam.

Ç9: Bu da köpeğimiz de işte.

A9: Tamam köpişimiz de böyle olsun.

Ç9: Evet.

A9: Hadi bakalım sen ağacımızı tamamladın mı?

Ç9: Ağacı önce mi yapacağız anne?

A9: Şimdi bu bizim kocaman bir ağacımız olsun. Ağaç yaprağımız vardı bizim. Şöyle yapalım. Şöyle yapalım. Oldu mu sence?

Ç9: Evet şimdi elmalar.

A9: Hadi elmalarını da yap.

Ç9: Tamam. Hop hop. Birisi daha var.

A9: Tamam güzel oldu değil mi? Şimdi bunlarla ne yapalım anneciğim? Başka bir şey daha yapalım buraya.

Ç9: Anne daha çok hayvan olsun mu?

A9: Olsun sana biraz daha bakalım oyuncaklarının içinden getirelim.

Ç9: Anne hayvanları… Aa Şirin Anası'nı buldum.

A9: Tamam Şirin Ana da olabilir.

Ç9: Evet. Ben Ecrin'e göstereyim onu.

A9: Gösterme daha sonra gösterirsin.

Ç9: Ama…

A9: Şimdi biz buraya süsleyelim. Ecrin'e sürpriz yapalım, Şirin Ana'yı bulduk diyelim. Şirin ananın evi olsun o zaman.

Ç9: Bu da ana bu da şirin olur.

A9: Tamam.

Ç9: Değil mi?

A9: Olur.

Ç9: Ama şimdi yine oldu. Ben biraz daha hayvan getireyim mi?

A9: Bak bakalım var mı başka?

Ç9: Tamam bu bir şey olabilir mi?

A9: Olabilir. Sen ne istersen o olur.

Ç9: Bitti mi?

A9: Tamam hadi şimdi bunlarla bir şeyler yapalım anneciğim.

Ç9: Tamam ne yapalım?

A9: Ne yapalım buraya, sen düşün.

Ç9: Araba yapalım mı?

A9: Hadi yap bakalım bir tane de araba yapalım.

Ç9: Önce büyükler gerek.

A9: Tamam.

Ç9: Üç tane büyük.

A9: Üç tane büyük. Ben sana büyükleri seçeyim istersen.

Ç9: Sonra bunlar.

A9: Hı hı.

Ç9: Anne Ecrin Şirin Anası'na bayılıyor ya.

A9: Evet.

Ç9: Değil mi?

A9: Şimdi görünce çok mutlu olacak Ecrin.

Ç9: Evet keçiciği de beğeniyor.

A9: Evet.

Ç9: Keçi. Arabanın tekerleği yok.

A9: Ama ne yapalım tekerlek yerine şunları koyabiliriz değil mi şöyle?

Ç9: Anne bu da olabilir.

A9: Tamam sen yapabilirsin.

Ç9: Evet.

ANNE 10 (A10)

Anne: 33 yaşında

Çocuk: 4 yaşında, erkek.

Oynanan oyuncaklar: Arabalar, hayvan figürleri, süper kahraman figürleri, oyuncak müzik aletleri, oyuncak dürbün.

Anne 10: (*Çocuğun ellerini yere koydurur*) Bunu da kaldır böyle. Bir daha. Cimcik cimcik vereke, verekenin yarısı, Ali Bey'in karısı, hop top bundan başka oyun yok. Ben kazandım. Evet. Başka ne yapalım?

Ç 10: Anne bir de ben başka biliyorum.

A10: Biliyorsun, başka ne biliyorsun?

Ç10: Araba biliyorum, çita biliyorum, koyun biliyorum.

A10: Evet aferin.

Ç10: Keçi biliyorum.

A10: Evet.

Ç10: Dağ keçisi biliyorum, kuş biliyorum, deve biliyorum.

A10: Aferin sana.

Ç10: I fil biliyorum.

A10: Evet başka ne biliyorsun?

Ç10: Araba biliyorum.

A10: Evet. Arabanın renklerini say bana. Arabanın renklerini.

Ç10: Sarı.

A10: Evet.

Ç10: Sarı.

A10: Evet hı hı.

Ç10: Mavi, sarı, ikinci sarı. Beyaz.

A10: Beyaz.

Ç10: I.

A10: Kahverengi.

Ç10: Kahverengi, mavi.

A10: Evet.

Ç10: Siyah.

A10: Evet.

Ç10: Mavi, pembe ve kırmızı.

A10: Aferin başka ne yapalım oğlum? Bak bunu da say arabanın rengini.

Ç10: Yeşil.

A10: Evet. Bu hangi renk?

Ç10: I mor.

A10: Mor aferin sana. Bu?

Ç10: Bu da mor.

A10: Aferin oğluma bu.

Ç10: Yeşil.

A10: Evet bu.

Ç10: Beyaz.

A10: Aferin sana, bu?

Ç10: Siyah.

A10: Aferin. Biz köye gidince ne yapıyoruz köyde? Ne yapıyorsun, nereye bakıyorsun köyde?

Ç10: Köpeğe bakıyorum.

A10: Aferin orada hayvanlar var değil mi? Tavuklar var.

Ç10: Evet.

A10: Teyzen seni gezdiriyor. Başka ne yapıyorsun?

Ç10: Aşkım beni gezdiriyor.

A10: Teyzen senin aşkın evet. Teyzeyi çok seviyorsun.

Ç10: Evet.

A10: Evet.

Ç10: Siyah bu.

A10: Evet başka ne yapalım oğlum?

Ç10: Bu beyaz.

A10: Evet.

Ç10: Anne bak pili bitmiş.

A10: Evet pili bitmiş anneciğim evet, bu ne?

Ç10: Iı. Böyle.

A10: Evet böyle, küçük küçük sallanıyor böyle.

Ç10: Sallanıyor ama kırıldı.

A10: Başka ne yapalım oğlum şöyle?

Ç10: Benim bir sürü arabalarım var aslında.

A10: Evet bir sürü arabaların var, bir sürü oyuncakların var. En çok hangi oyuncaklarını seviyorsun peki?

Ç10: Iı şunu?

A10: Evet. Hayır sen başka seviyordun, dev adam diyordun.

Ç10: Hı dev.

A10: Başka hangi oyuncaklarını çok seviyordun, anne bana oyuncak al diyordun?

Ç10: Dev adam işte.

A10: Evet başka?

Ç10: He-man.

A10: Hı evet. Hani bana dün anlattın ya, anne ben vuruyorum ediyorum diyordun. O oyuncaktan al diyordun bana.

Ç10: Hani?

A10: Babaya anlatmıştın ya.

Ç10: Ee?

A10: Bu diyordun, hangi oyuncaktı o?

Ç10: Top.

A10: Yok anneciğim. Hani anlattın ya kırıyorum böyle diyordun, bir şeyler diyordun.

Ç10: Dev adam?

A10: Herhalde oydu.

Ç10: O kırıyor. Orda adamı öldürüyor, kırıyor.

A10: Evet başka ne yapıyor?

Ç10: Böyle kırıyor dın dın dın.

A10: Evet. Başka ne yapalım oğlum?

Ç10: Şey, şey ben, ben aslında hepinizi seviyorum ya.

A10: Evet bizi seviyorsun. Kimi çok seviyorsun?

Ç10: Hepinizi.

A10: Evet. Bir de dayılarının adını anlat bakalım. Dayıların kaç tane var, amcaların kaç tane var? Onları bir söyle bebeğim.

Ç10: Ben valla adını bilmiyorum.

A10: Bilmiyorsun dayının adını. Ama biliyordun dayının adını. Hamit dayı.

Ç10: Hamit dayı, Levent dayı.

A10: Evet başka?

Ç10: Ha.

A10: Aylin teyzen, Gümüş teyzen.

Ç10: Aylin teyzem, Gümüş teyzem.

A10: Evet.

Ç10: Iım amcam…

A10: Evet amcanın adı neydi? Bekir amca.

Ç10: Bekir amca.

A10: Orkun amcan.

Ç10: Orkun amcam.

A10: Halan?

Ç10: Halam…

A10: Sevgi

Ç10: Sevgi.

A10: Evet. Onların kızlarıyla nasıl oynuyordun anneciğim?

Ç10: Böyle koşa koşa oynuyordum.

A10: Aferin oğluma evet. Başka?

Ç10: İneklerini görüyordum.

A10: Evet.

Ç10: Köpek ve böyle şey vardı anneannemgilde, hav hav diye havlıyordu hep.

A10: Evet anneciğim.

ANNE 11 (A11)

Anne: 44 yaşında

Çocuk: 6 yaşında, erkek.

Oynanan oyuncaklar: Arabalar, kamyon, ev maketi, boyama kitabı, kalem.

Anne 11: (*Çocuğun karşısında ayakta duruyor)* Ne yaptın sıkıldın mı? (*Çocuk kafa sallar.*) Sıkıldı herhalde. Şimdi boyama getireyim. İstiyorsan boyamalarını getireyim mi? Ders çalışacak mısın? (*Çocuk cevap vermez*) Hemen sıkılır ablası iki dakika oyna…

(*Çocuğa dönerek)* Oyna. Oyna. (*Sessizce*) Sıkıldı boyamalarını getireyim. Dur. Bu boyamalarını nereye koydun, çantanın içine mi koydun hepsini? Sabah çanta hazırlıyordun ya okula gidecekmiş gibi. Buraya mı koydun şeyi?

Ç11: Evet hepsi orda.

A11: Dezenfektanını da koymuş, peçetesini de koymuş. Okula başlayacak. Senin boya kitabın neredeydi ben sana boya kitabı verdim ya nerde? Setin şeyi. O değil, o değil. Setin içinde çıktı ya. Set aldık ya sana. Bu mu?

Ç11: Birinci sınıf.

A11: Şeylerin nerde, boya kalemlerin? Gel boya kalemlerini getir. Nerde kalmıştık? Gel bunları bitirdin mi?

Ç11: Bunları…

A11: Yok bunları bitirmişsin. Sana boyama bulalım sonra başka bir şey yaparsın, dur. Ben sana okuyacağım, sen işaretleyeceksin. Bunları yarım bırakmışsın, bunları boyayacaktın. Karalamışsın. Dur. Bulacağım bir tane.

Ç11: Anne bak yapıştırma.

A11: Evet onları sonra beraber yapacağız, şimdi sana boya vereceğim. Bulacağız inşallah. Yanlış defteri mi çıkardın sen?

Ç11: Yok bu.

A11: Hı hı bunlar var ya, nerede şu yuvarlaklar? Bunları buradan çıkaracaksın. Şunların üzerine yapıştıracaksın ama şeye gelecek şekilde, buraya tamam mı? Nasıl gelebiliriz buraya? Bunları yapıştıracaksın, buradan çıkaracaksın, oraya koyacaksın anladın mı? Anladın mı?

Ç11: O zaman şimdiden çıkarayım yapıştırayım.

A11: Ben çıkarayım, sen yapıştır. Nasıl geleceksen oraya kısa yoldan. Bulacaksın. Dur. Çıkmıyor bunlar. Al. Şöyle şey yapayım sana dur. Allah Allah vallahi çıkaramadım. Sen şimdi bunları şuraya koy, buraya nasıl geleceğini kısa yoldan. İşaretle şey yap. Çıkarma Hakan.

Ç11: Ben çıkardım.

A11: Hayır yapışkanı şey olmuş. Tamam koy onu.

Ç11: Yapışkan var çantamda.

A11: Sen koy yapışkanla mı? yapışkan değil miymiş? Değil herhalde.

Ç11: Çantam.

A11: Getir o zaman yapışkan getir, değilmiş yapışkanlı değilmiş. Biz yapıştıracakmışız, evet. Ben sana şu yuvarlakları çıkarayım. Sen yapıştır. (*Çocuk yapıştırıcıyı uzatır*) Sen yapıştıracaksın ben değil. Ben sana şöyle vereceğim, sen kendin yapıştıracaksın. Şunu da çıkaralım. Bir de buraya bir kurbağa olacak. Nasıl buraya gelebilirsin? Nerden nasıl geleceksin onları yapıştıracaksın. Kurbağayı da buraya koyacakmışız. Kurbağa hiç sevmem kurbağa elletiyor bana. Al. Kurbağayı da buraya yapıştıracaksın. Buradan mı geleceksin Hakan buradan mı geleceksin?

Ç11: Evet en kısa yol.

A11: Burası en kısa yol mu sence? Tamam hadi karışmayayım. Hayal gücü öyleymiş. Tamam hadi hıh. Buradan geleceksin ama bak ok işaretini takip edeceksin. (*Çocuk kurbağayı gösterir*) Kurbağayı buraya. Kurbağa nerde olur. Hıh. Hadi yapıştır. Ben gelip kontrol edeceğim seni bakayım doğru yapmış mısın hadi yap. (*Çocuğun yanından kalkar, odadan çıkar. Çocuk tek başına yapmaya devam eder*.)

ANNE 12 (A12)

Anne: 28 yaşında.

Çocuk: 4 yaşında, erkek.

Oynanan oyuncaklar: Ayrılıp birleştirilen oyuncak, hayvan figürleri, süper kahraman figürleri, deniz yıldızları, oyuncak olta, oyuncak kesme aletleri (testere vb.), arabalar.

(*Çocuk oyuncak parçalarını birleştirmeye çalışır*)

Anne 12: Aynen oraya geçirmeye çalışacaksın onları. Geçir, aferin oldu işte bak. (*Başka bir parça gösterir*) Ama önce bunu takman gerekiyordu.

(*Çocuk annenin elinden alıp takmaya çalışır, anne tutar*)

A12: Oraya, şuraya. (*Çocuğun elinden oyuncağı alır*) Tekrar açıp onu takman gerekiyor.

Çocuk 12: Anne ya hayır öyle değil. Böyle.

A12: Hayır öyle takılmıyor arkaya. (*Çocuk takmaya çalışır. Anne oyuncağı tekrar çocuktan alır)* Açıp tekrar geçirmen lazım bak. (*Anne çocuğun birleştirdiği parçayı geri ayırır)* Hı şimdi onu tak önce buraya.

Ç12: Anne bu oraya değil. (*Annenin elinden alır*) Bunu buraya takacağım burada duracak.

A12: İyi bakalım hadi göster bana. (*Çocuk takmaya çalışır, anne diğer parçayı uzatır)* Önce bunu takar mısın anneciğim? (*Tekrar çocuğun elinden alır*) Bunu şuraya geçireceksin bak.

Ç12: Anne tamam ya tamam. (*Annenin elinden çeker*).

A12: Şuraya, evet. Oldu mu? Evet. Şimdi bunu takacaksın hadi tak. Olmadı. (*Çocuğun elinden almaya çalışır, çocuk vermez*).

Ç12: Anne oldu ya.

A12: Aferin işte şimdi oldu bravo. Ucu nerde onun? Elimizde. Hıh işte. (*Çocuğun elinden almaya çalışır).*

Ç12: Ver ben takacağım. Ama olmuyor bu.

A12: Evet bir aparatı eksik onun. Şöyle. Bulmak lazım.

Ç12: Böyle değil anne. Bunu böyle çevireceksin.

A12: Öğret bana. Nasıl yapmam gerekiyor?

Ç12: Çevireceksin böyle böyle sıkı yapacaksın.

A12: Hım oldu mu?

Ç12: Olacak. Çevireceğim iyice. İşte şimdi şey yaptım anne. (*Anneye verir*)

A12: Evet. (*Oyuncağı sallar*) Şöyle yapsın. Onu bulunca takarız olur mu?

Ç12: Oh.

A12: Hadi şimdi araçları tekrar say bana, hadi diz. Hadi buraya. Araçlarını diz buraya. (*Çocuk eline başka bir oyuncak alır)* O ne işe yarıyor Arif?

Ç12: Balık tutmak için.

A12: Balık tutmak için.

Ç12: Ama bunun ucu kaybolmuş.

A12: Kaybolmuş.

Ç12: Hı.

A12: Kayıp mı oldu ucu?

Ç12: Bilmem.

A12: Gel dizelim o zaman.

Ç12: Bu başka oyuncakların içinde bunun ucu.

A12: Hı onu buluruz aşkım olur mu? Hadi çiftlik yapalım, hayvan çiftliği. (*Çocuk yapmaz*) Hadi aşkım. (*Anne dizer çocuk bakar*) Hadi tatlım. Balığı da koyalım.

Ç12: (*Anneye oyuncak uzatır*) Bunu al.

A12: Bu ne?

Ç12: Yıldız.

A12: Yıldız. Yıldızları ayıralım bir kenara.

Ç12: Batman'i de ayıralım burada.

A12: Batman'i de ayrı koy, uçağını da ayrı koy.

Ç12: (*Oyuncak testereyi alır*) Testereyle kolunu keseceğim Batman'in.

A12: (*Anne kaşlarını yukarı kaldırır*) Yapma. Bırakalım testereyi biz.

Ç12: Hayır bu testere değil oyuncak.

A12: (*Oyuncak uçağı alır*) Bunun kumandası nerede? Kırılmış bu.

Ç12: Ben, bunun içinde.

A12: Kırdın mı?

Ç12: Hayır.

A12: Uçak bununla mı uçuyor Arif?

Ç12: Hayır ben bunun içine koyacağım yine.

ANNE 13 (A13)

Anne: 27 yaşında

Çocuk: 6 yaşında, erkek.

Oynanan oyuncaklar: Boyama kitabı ve boyalar.

Ç13: Aa çok güzel olmuş. Anne hangi renk olur onun kuşu?

A13: Biz hangi renk yaparsak o. Ben turuncu yaptım.

Ç13: Gerisi?

A13: Turuncu oldu.

Ç13: Kuyruğu?

A13: Hı hı. Kuyruğu aynen.

Ç13: Bu ne?

A13: Bulut.

Ç13: Çok bulut var.

A13: Hı hı mavi yaptım.

Ç13: Ben de mavi yapacağım. Hayır o benim.

A13: Bu senin, bu benim.

Ç13: Bu senin oğlun.

A13: Hı hı.

Ç13: Bu baba, bu anne.

A13: Evet hadi.

Ç13: Oğlu yatıyor.

A13: Evet hadi sen de boya.

Ç13: Bu ne? Hı. Neresini boyayalım? Boya boya boya. Bitti.

A13: Bitmedi.

Ç13: Hayır hıh. Maviye boyayacağım. Bu ne?

A13: Lacivert.

Ç13: Lacivert. Burasını lacivert boyuyorum. Bak boya akıtmıyorum buradan.

A13: Sen güzel boyarsın çünkü.

Ç13: Bu ne?

A13: Hı?

Ç13: Bu?

A13: Su var içinde. Kova.

Ç13: Kova?

A13: Evet çiftlikte var ya hani öyle su koymuşlar içine.

Ç13: Hı.

A13: Koyunlarının önüne su koymuş ya.

Ç13: Yemek yiyor mu burada?

A13: Şimdi yemek yemiyor su koymuşlar. Amca da koymuştu ya su.

Ç13: Hı.ama dur. Orda taşta, orda su var. Orada onlar su içiyorlar.

A13: Evet işte bunun da önüne su katmışlar. Amca da koymuş ya koyunlarının önüne.

Ç13: Bu ne bunlar?

A13: Kafası işte. Burnu ağzı.

Ç13: Hani ağzı?

A13: İşte burası.

Ç13: E bu?

A13: Kafası.

Ç13: Hayır şu, şu.

A13: Boynuzları.

Ç13: Bunlar da kulakları.

A13: Hı hı.

Ç13: Boyamaya devam edeyim.

A13: Hadi bakayım.

Ç13: Niye hızlı boyuyorsun?

A13: Sen de boya ama.

Ç13: Dışarı akar. Böyle. Ayaklar hangi renk olur?

A13: Hı?

Ç13: Ayakları?

A13: Sen hangi renk istersen onu yapabilirsin.

Ç13: Ben, bunlar kırmızı bu.

A13: Tamam kırmızı yap.

Ç13: Bu da turuncu. Ayaklarını kırmızı yapacağım.

A13: Yap tamam hadi.

Ç13: Benimki bitti.

A13: Hani daha bitmemiş.

Ç13: Hayır burası bitti yani.

A13: Tamam hadi hepsini bitir.

Ç13: Az kaldı. Niye öyle pembe anne? Sen pembe mi seviyorsun?

A13: Pembe seviyorum.

Ç13: Çünkü sen kızsın, ben de erkek. Ben de o zaman bunlardan yapıyorum. Anne yarın oynayalım mı, ben öğretmen sen çocuk?

A13: Tamam.

Ç13: Ben gelmişim, hoş bulduk söylerim.

A13: Tamam.

Ç13: Tamam mı?

A13: Tamam.

Ç13: Kızmaz mısın?

A13: Yok kızmadım.

Ç13: Suç yaparsam?

A13: Yaramazlık yaparsan.

Ç13: Suç. Okulda suç yaparsam.

A13: Yapmazsın.

Ç13: Benimki bitti.

A13: Ayaklarını da boya.

Ç13: Ayaklarını kırmızı boyayacağım dedim ya.

A13: Tamam hadi.

Ç13: Bu bacakları, bu da ayakları. Güzel. Güzel çıktı.

A13: Kırmızı mı yapıyorsun?

Ç13: Hı hı.

A13: Onu siyah da yapabilirsin.

ANNE 14 (A14)

Anne: 28 yaşında.

Çocuk: 3 yaşında, erkek.

Oynanan oyuncaklar: Harf kartonları, jenga parçaları, toplar, futbol kalesi ve basket potası.

Anne 14: Turuncu? Biliyordun. Ooo?

Ç14: Orange.

A14: Orange. Nasıldı?

Ç14: Orange.

A14: Ondan sonra… Hadi bunları dizerek yapalım, söyleyelim.

Ç14: Bunda hop.

A14: Yeşil? Yeşil anneciğim?

Ç14: Yeşil?

A14: Evet neydi yeşil?

Ç14: Green.

A14: Green. Aferin oğluma hadi. Mor?

Ç14: I.

A14: Mor. Hatırlarsın neydi mor? Pu…

Ç14: Purple.

A14: Aferin benim oğluma, hadi.

Ç14: Yani purple.

A14: Purple

Ç14: Evet.

A14: Tamam hadi kule yapıp devireceğiz hızlı hızlı.

Ç14: Tamam.

A14: Aa bir de İngilizce sayalım ona kadar. Onları dizerken. Evet başlıyoruz neydi?

Ç14: Bir.

A14: Hayır İngilizceyle.

Ç14: One.

A14: Evet.

Ç14: Two.

A14: Söyle two.

Ç14: Three.

A14: Evet. Sen yap hadi.

Ç14: Four.

A14: Evet.

Ç14: Five.

A14: Evet.

Ç14: Six.

A14: Evet.

Ç14: Seven.

A14: Evet.

Ç14: Nine.

A14: Hayır. Seven, eight.

Ç14: Seven.

A14: Evet.

Ç14: Eight.

A14: Evet.

Ç14: Nine.

A14: Ve?

Ç14: Ten.

A14: Evet aferin oğluma. Tamam mı? Uzaktan hadi onu devirelim tahtayla.

Ç14: Dur (*dizmeye devam eder*). Sadece beş tane kaldı, evet.

A14: Evet şimdi buradan geçip fırlatabilirsin istediğin gibi, değil mi?

Ç14: Şimdi topla.

A14: Topla mı? Tamam hadi. Topla yap bakalım. Bir iki üç. Vay hepsi devrildi. Aferin oğluma. Hadi şimdi bunları toplayalım. Başka ne yapmak istersin? Ne oynamak istersin?

Ç14: Dolaptan seçerim.

A14: Tamam sen oradan… Ama bunları sen toplayacaksın tamam mı anneciğim?

Ç14: Tamam.

A14: Tamam sen toplarsın. Sen oradan istediğin oyuncağını al. Gel bu da kalsın burada. (*Çocuğun yanından uzaklaşır*) Hadi sen çıkar. Çıkar istediğini oyna annem. (*Çocuğun yanına geri gelir*) Hatta o büyük topla da şey yapabilirsin, gol yapabilirsin.

Ç14: Nerde?

A14: Bu büyük topla gol atabilirsin kaleye değil mi? Hıh tamam.

Ç14: Bu benim basketbol topum. Ama çok ağır taşıyamazsın.

A14: (*Güler*) gel. Oradan buraya gol atabilirsin değil mi? Ben kaleci olayım mı?

Ç14: Evet kaleci ol.

A14: Tamam ben kaleci olacağım.

Ç14: Şunu (kale filesi) al tak.

A14: Tamam. Bir şey olmaz ona gerek yok.

Ç14: Dur.

A14: Tamam tak nasıl istersen. Koy anneciğim, koy onu böyle de bırakabilirsin.

Ç14: Arkası arkası.

A14: Bak böyle yapabiliriz istersen.

Ç14: Anne dur dur.

A14: Tamam sen yap.

Ç14: Böyle olacak basketbol topumun potası. (*Anne çocuğun yanından gider dolabın içine bakınır.*)

A14: Tamam oğlum.

Ç14: Birisi çıktı.

A14: Yardım edeyim mi sana?

Ç14: Olur.

A14: Edeyim mi?

Ç14: İkisi de çıktı.

A14: Tamam dur anneciğim.

Ç14: Birisi çıktı o yüzden.

A14: Şurada ters takıyoruz, tamam. Böyle de olabilir.

Ç14: Tamam.

A14: Hadi ben şimdi kaleciyim, sen de gol atacaksın.

Ç14: Evet.

A14: File kalsın. Hadi.

Ç14: Ama ben topla vurduğumda böyle sendeleyeceksin.

ANNE 15 (A15)

Anne: 37 yaşında

Çocuk: 5 yaşında, erkek.

Oynanan oyuncaklar: Resim defteri ve boyama kalemleri.

Anne 15: Şimdi ne yapalım? Bir tane daha ağaç yapalım mı? Hem sayfayı doldurmuş oluruz. Orman yapmış olursun buraya.

(*Çocuk çizer*)

A15: Bu ne?

Ç15: Gövdesi.

A15: Tamam.

Ç15: Bu insan. Kaşları. Bu gözleri.

A15: Tamam. Çok güzel.

Ç15: Burun, burun?

A15: (Gösterir) Şöyle aşağı indir. Üstünden geçebilirsin. Saçlarını da yap istersen. Farklı bir renk. Turuncu renk yapabilirsin mesela. Turuncuyu sen…

Ç15: Siyah yapacağım. Yeter mi saçı?

A15: Ben göremiyorum.

Ç15: Yeter.

A15: Biraz bu tarafa da yapman lazım. Çok az saçı oldu. Kardeşine benzedi. (*Güler*)

Ç15: Kardeşime benzedi.

A15: Şuraya da biraz yap. Aferin oğluma. Alıştın artık kendin yapabiliyorsun.

Ç15: Şimdi ne yapacağız?

A15: Ne istiyorsun ne yapalım mesela?

Ç15: İnsanların karnı olur.

A15: Gövdesinde. Küçük olacak biraz gövde. Ben yapıyorum. Ya da sen istediğin gibi yap bakalım nasıl yapmak istiyorsun? Ne yapmak istiyorsun?

Ç15: Verebilir misin? (*Kalemi alır*.)

A15: Tabi.

Ç15: Bu gövde mi?

A15: Evet. Yok şurası oluyor.

Ç15: Bu kalp.

A15: Kalp. Evet. Çok güzelmiş. Kalp.

Ç15: Anne bir de şu. (*Karnını gösterir.)*

A15: Göbeğin.

Ç15: Evet. Şundan yapıyorum.

A15: Tamam göbeği o zaman şu aşağıda. Kulağını da yap. Ben sana hatırlatıyorum. Unutma diye. Bir de oraya yap. Hım. Çok güzel.

Ç15: Seni yapıyorum.

A15: Evet çok güzel oldu. Başka ne kaldı? Ellerini yapalım. Ben unuttum. Onlar burada yapılır gövdenin yanında.

Ç15: Burada. Şuraya yapacağız.

A15: Orası kafası.

Ç15: Anne böyle yapacağız.

A15: Tamam hadi öyle yap bakalım. Farklı bir şey ortaya çıkacak.

Ç15: Hangi renk yapayım. Sarı.

A15: Hı.

Ç15: Ya da kırmızı.

A15: Tamam.

Ç15: Yeter mi?

A15: Parmakları?

Ç15: Tırnakları, parmakları değil.

A15: Bunlar parmak oluyor. Tırnak bu oluyor. Ben yapayım mı göstereyim mi bir tane sana ister misin?

Ç15: Hayır kırmızıdan yap.

A15: Böyle bu şekil şöyle çapraz yap, bırak. Böyle bir kol olur, nasıl?

Ç15: Güzel.

A15: Al diğerini de sen yap.

Ç15: Böyle mi?

A15: Hı hı güzel oldu. Farklı oldu.

Ç15: Anne şimdi ne yapacağız?

A15: O zaman buraya da çiçekler yapalım.

Ç15: Ayak, ayak.

A15: Tamam hadi ayaklarını yapalım o zaman.

Ç15: Bir de… anne.

A15: Efendim

Ç15: Başka neyimiz vardı?

A15: Hı?

Ç15: Melek yap bir tane de.

A15: Melek mi? Kuş yapalım mı?

Ç15: Hayır melek, melek. Şuraya yap anne gövdeye.

A15: Dağların yanında kuş da yapalım şu şekilde. Hangi harfle? Çok uzaktan gözüküyormuş gibi gözüksün.

Ç15: Anne ben de yapacağım.

A15: Çok güzel. Sen dağ yaptın galiba. Çok güzel. Dağ yaptın devam et.

Ç15: Anne kuş. Bir tane de, ıı melek yap.

A15: Şuraya yeşillik yapalım.

Ç15: Anne ben yapayım.

A15: Tamam çok güzel oldu değil mi burası bence. Çok güzel oldu resmin. Uzatma fazla gövdesini. Hı tamam buraya da kırmızı renkten bir çiçek yapabilirsin, siyah değil. (*Çocuk siyahla boyamaya devam eder*) Neden siyah?

Ç15: Kadın yapıyorum kadın.

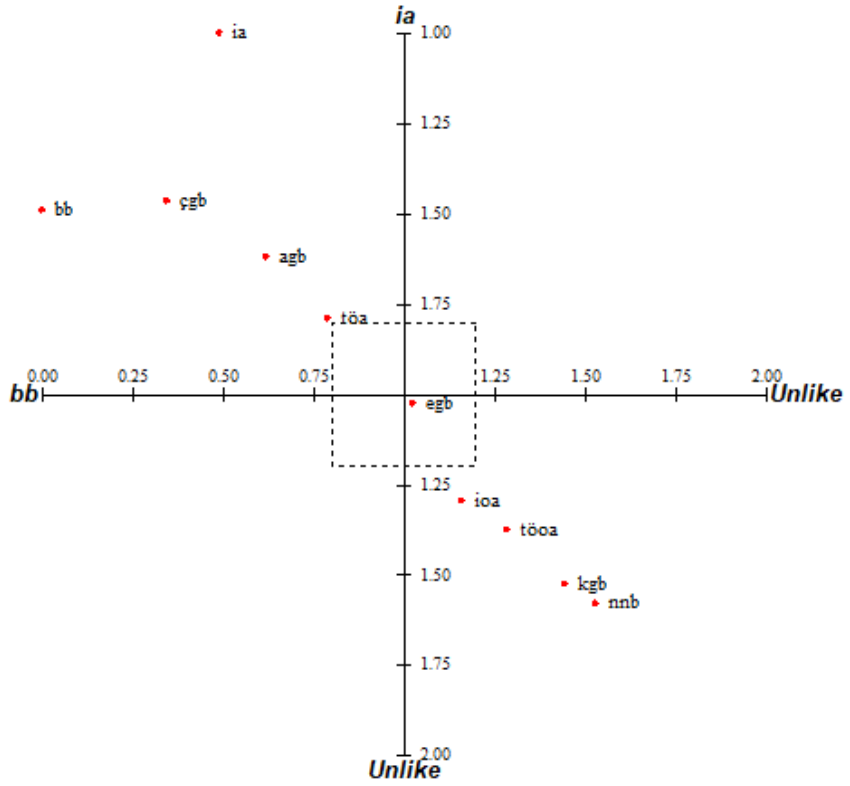
A15: Tamam hadi o zaman.

Ç15: Elleri. Başka ne? Tabi ki ağız.

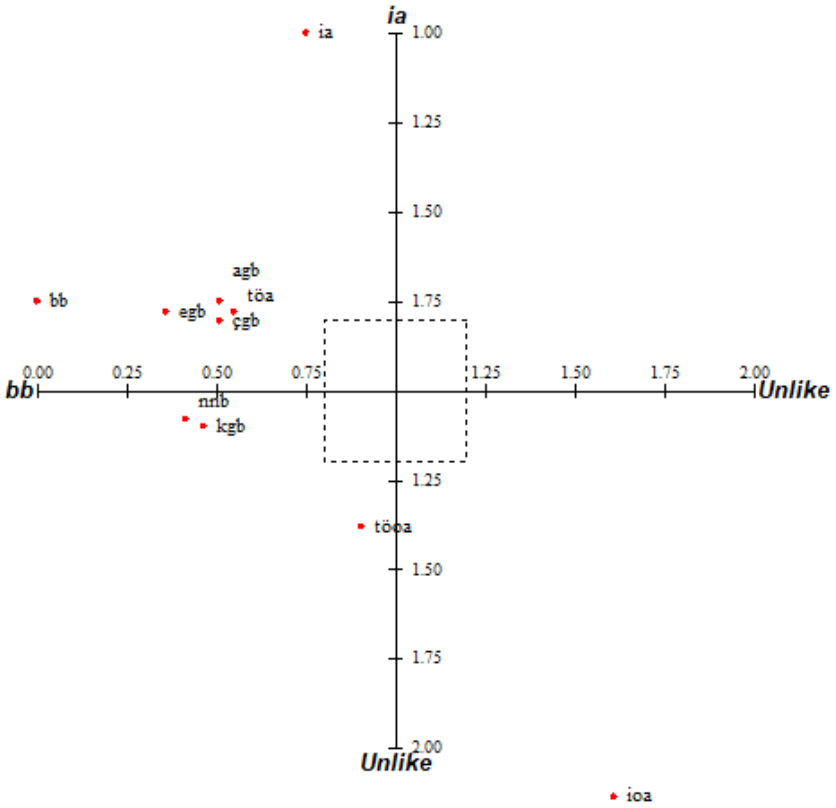
A15: Bunları da kullanabilirsin hepsine. Unuttuk. (*Çocuğu izler*) Çok güzel.

Ek 5: Öz Kimlik Grafikleri

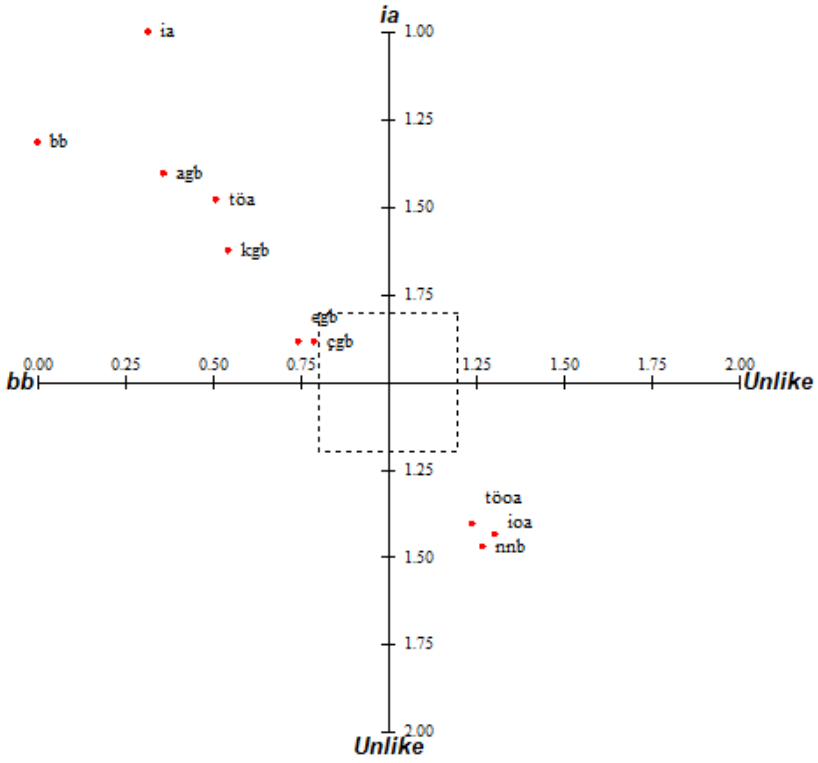
A1

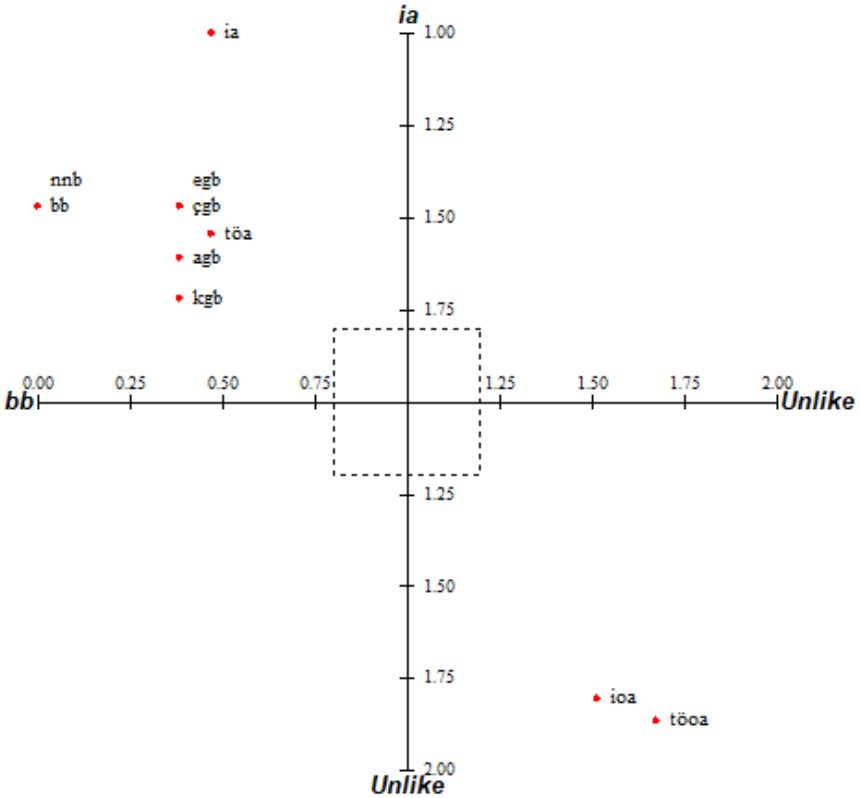
A2

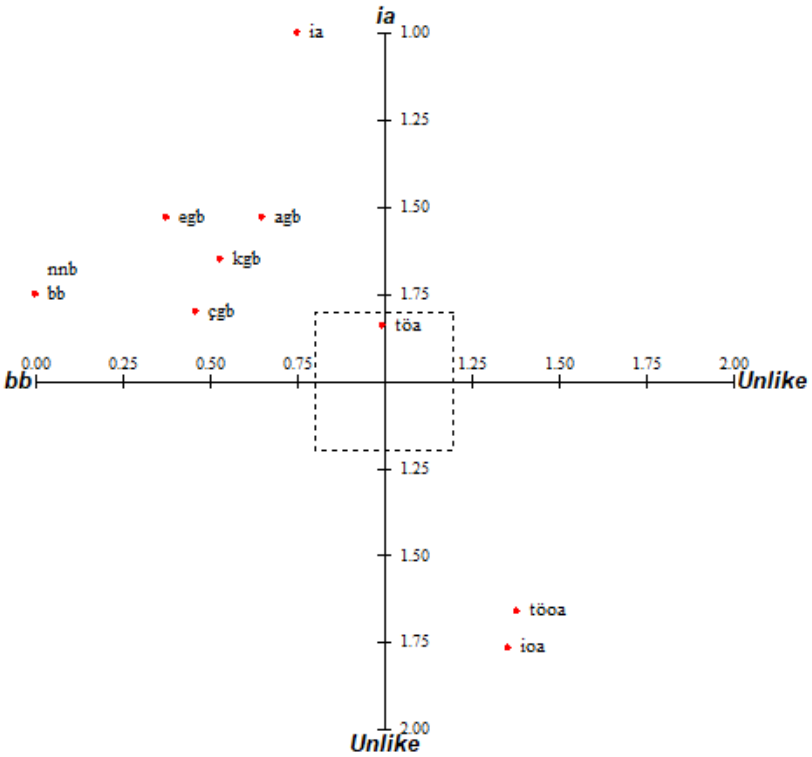
A3

ia
1.00
1.25
1.50
1.75
2.00
bb
agb
töa
kgb
egb
çgb
0.00
0.25
0.50
0.75
1.25
1.50
1.75
2.00
bb
Unlike
töoa
ioa
nnb
Unlike

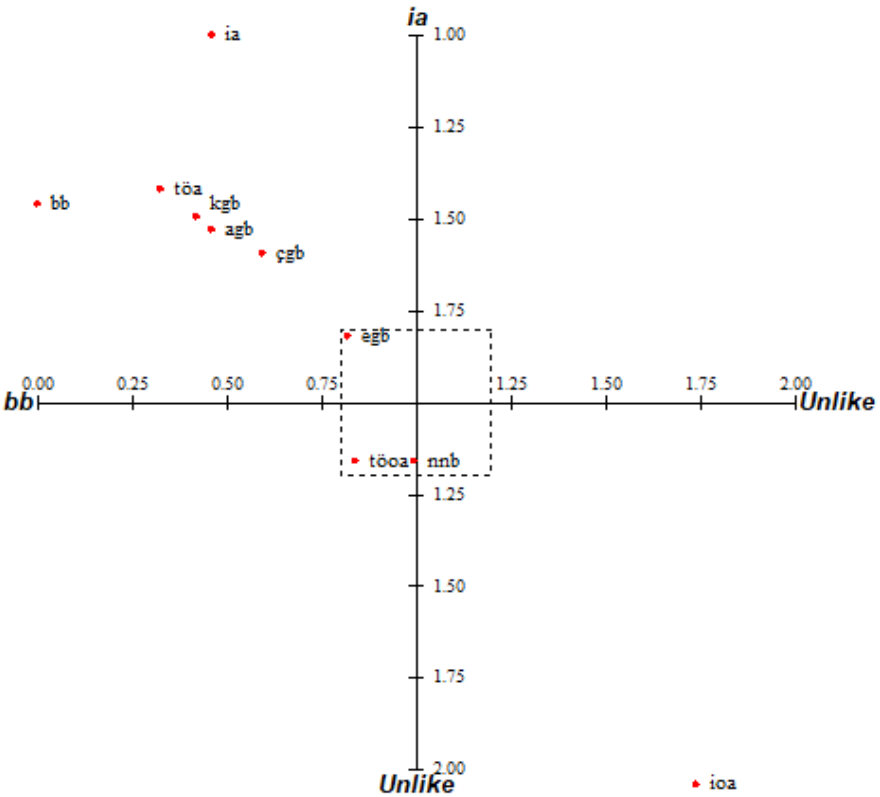
A4

ia
1.00
1.25
1.50
1.75
2.00
nnb
bb
egb
çgb
töa
agb
kgb
0.00
0.25
0.50
0.75
1.25
1.50
1.75
2.00
bb
Unlike
ioa
töoa
Unlike

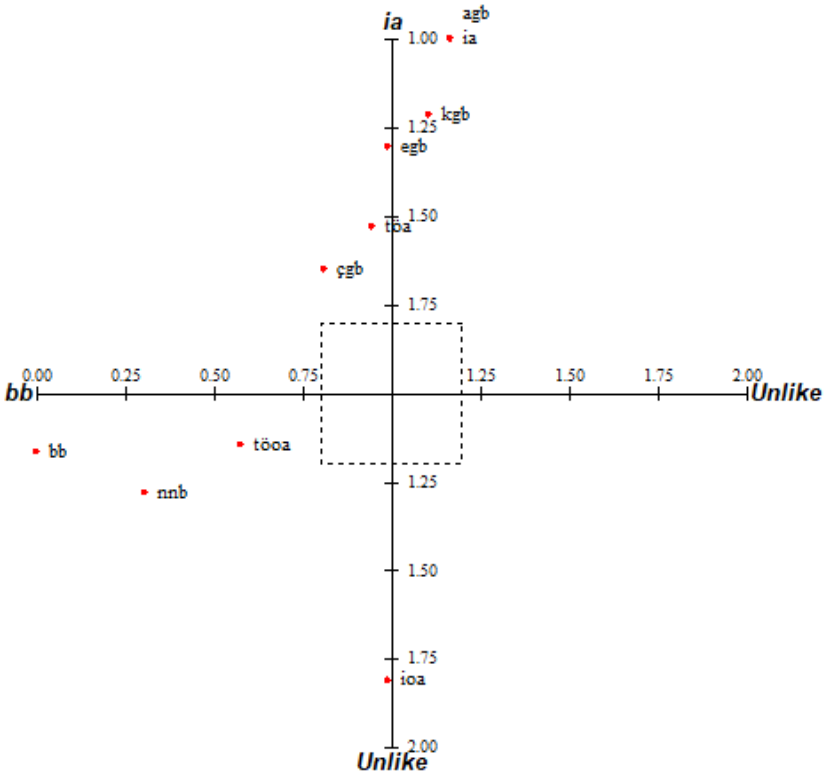
A5

ia
1.00
1.25
1.50
1.75
2.00
ia
egb
agb
kgb
nnb
bb
çgb
töa
0.00
0.25
0.50
0.75
1.25
1.50
1.75
2.00
bb
Unlike
1.25
1.50
töoa
1.75
ioa
2.00
Unlike

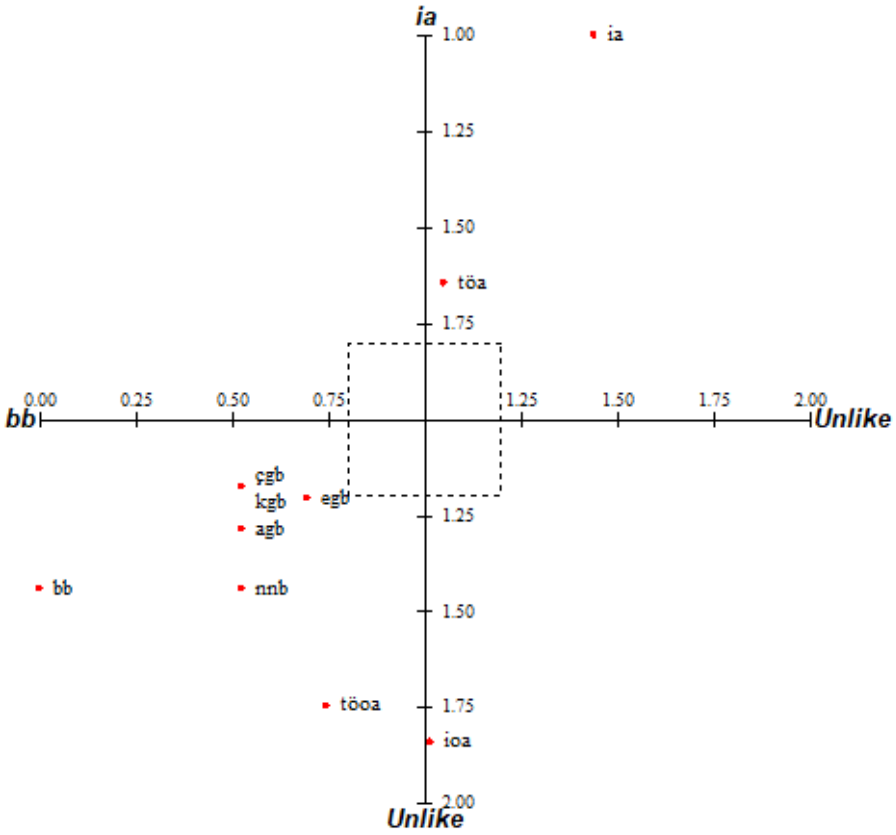
A6

ia
1.00
1.25
1.50
1.75
2.00
ia
ia
bb
töa
kgb
agb
çgb
egb
0.00
0.25
0.50
0.75
1.25
1.50
1.75
2.00
bb
Unlike
töoa
nnb
1.25
1.50
1.75
2.00
Unlike
ioa

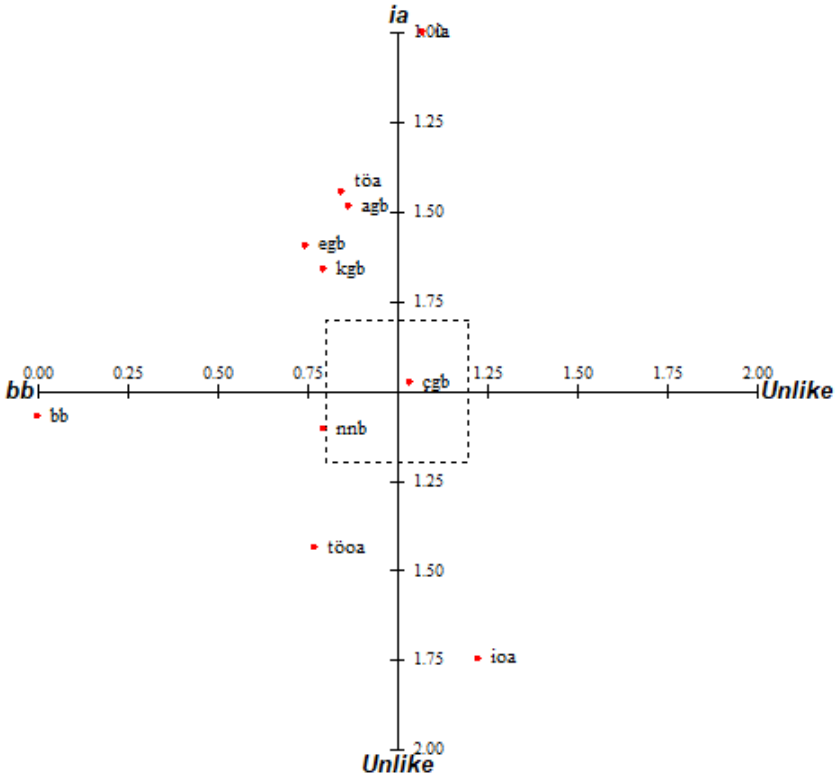
A7

ia
agb
ia
kgb
egb
töa
çgb
bb
töoa
nnb
ioa
Unlike
bb
Unlike
0.00
0.25
0.50
0.75
1.00
1.25
1.50
1.75
2.00

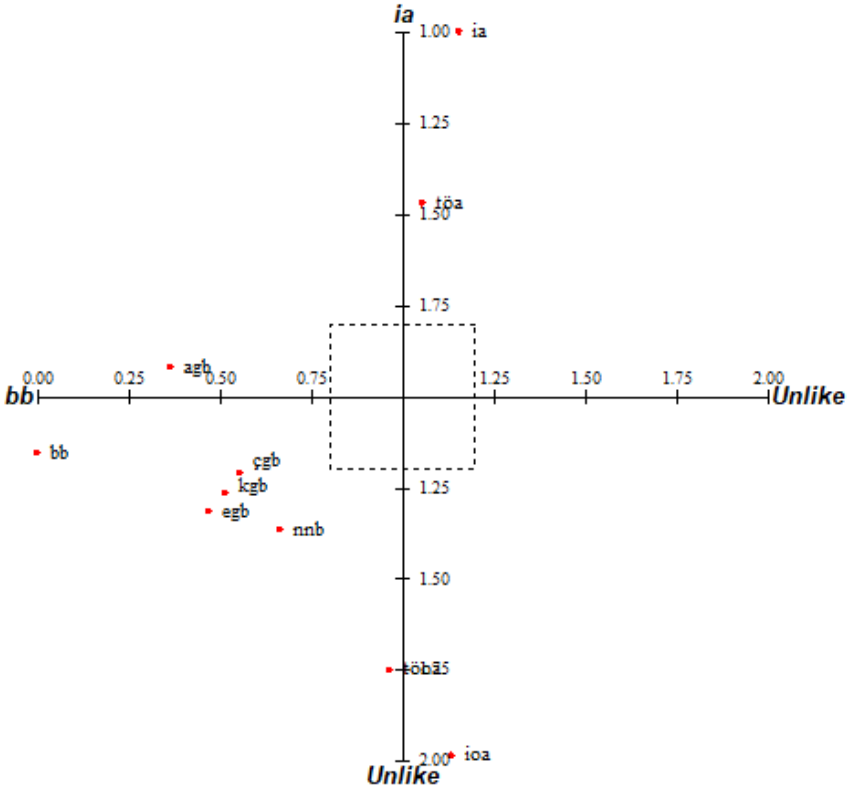
A8

ia
ia
ia
töa
çgb
kgb
egb
agb
bb
nnb
töoa
ioa
Unlike
bb
Unlike
0.00
0.25
0.50
0.75
1.00
1.25
1.50
1.75
2.00

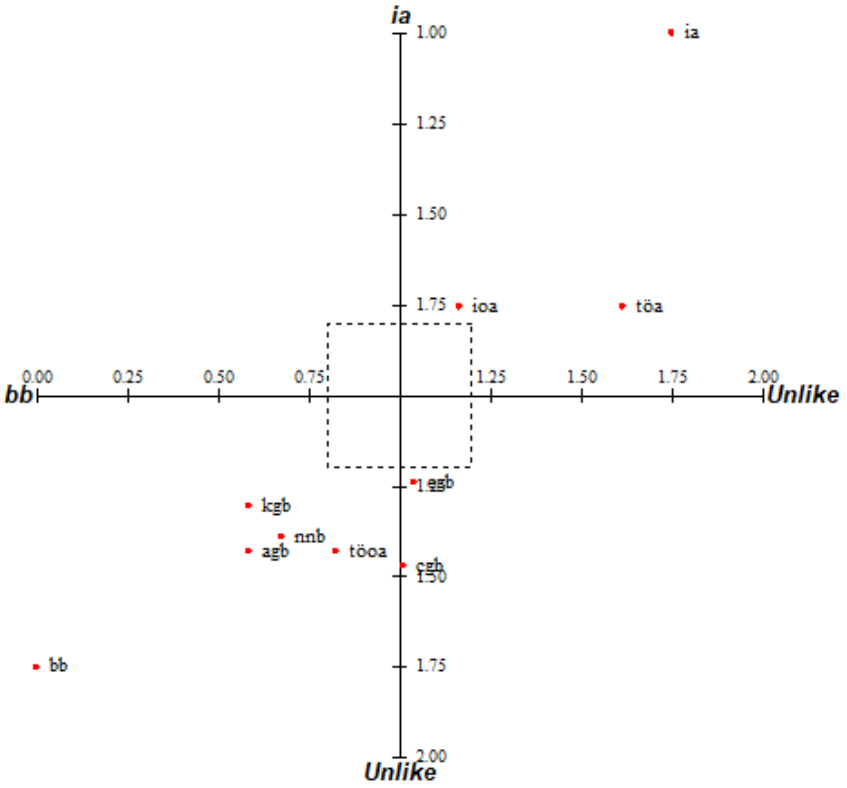
A9

ia
1.25
töa
agb
1.50
egb
kgb
1.75
0.00
0.25
0.50
0.75
çgb
1.25
1.50
1.75
2.00
bb
Unlike
bb
nnb
1.25
töoa
1.50
1.75
ioa
2.00
Unlike

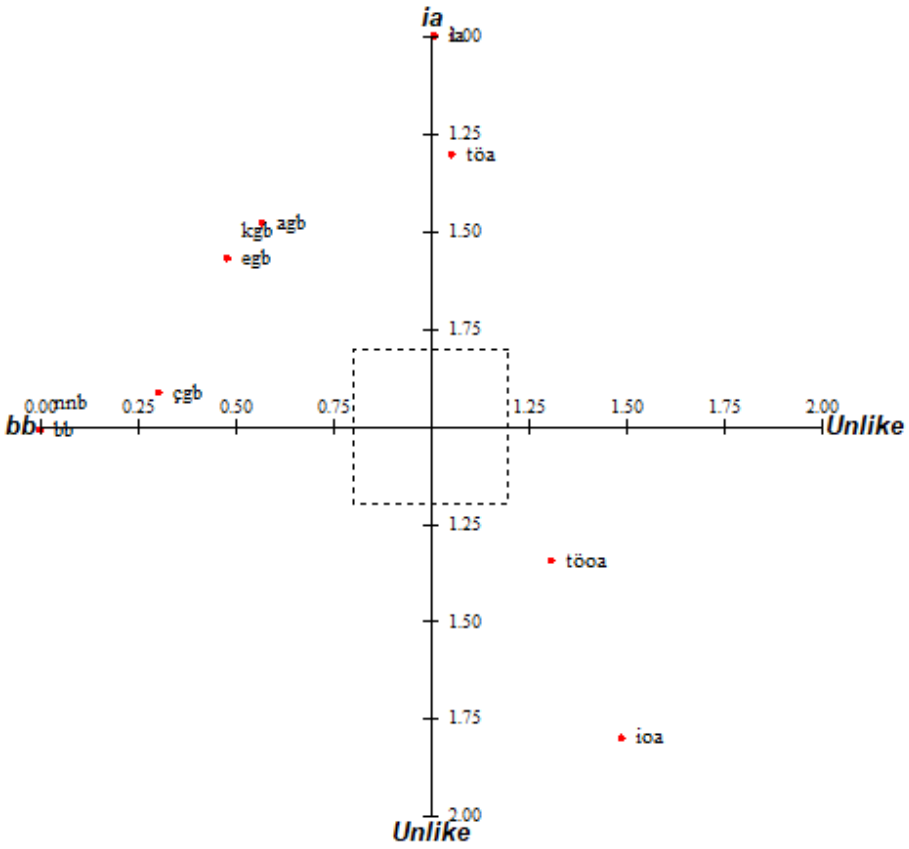
A10

ia
1.00
ia
1.25
töa
1.50
1.75
agb
0.00
0.25
0.50
0.75
1.25
1.50
1.75
2.00
bb
Unlike
bb
çgb
kgb
egb
nnb
1.25
1.50
töbā5
2.00
ioa
Unlike

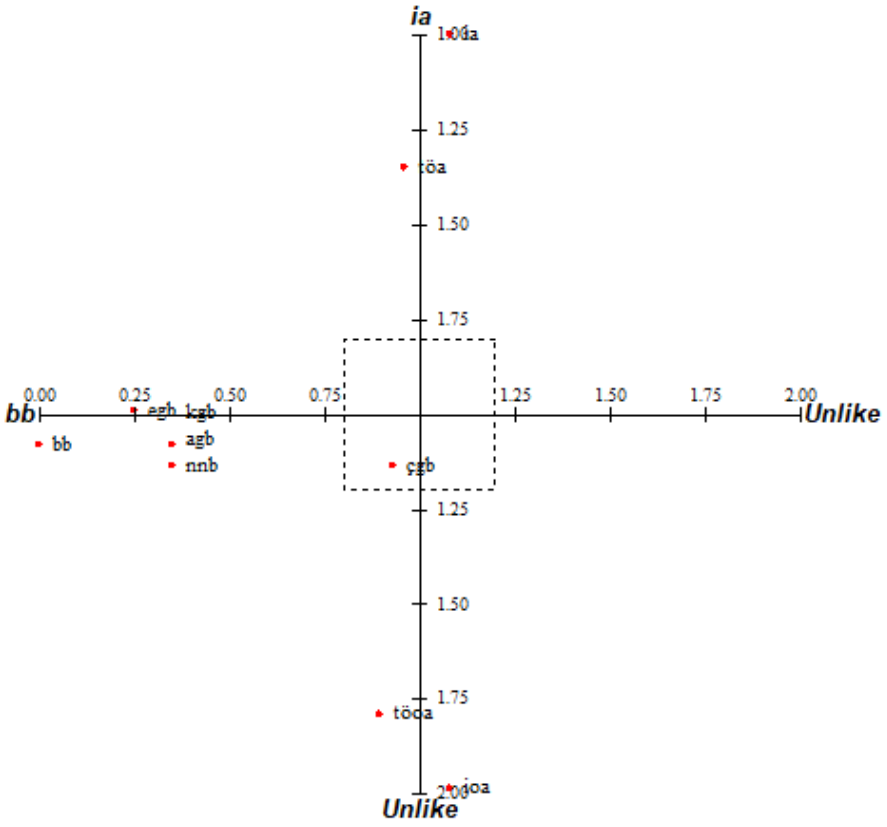
A11

ia
1.00
1.25
1.50
1.75
2.00
ia
ioa
töa
0.00
0.25
0.50
0.75
1.25
1.50
1.75
2.00
bb
Unlike
egb
kgb
nnb
agb
töoa
çgb
bb
Unlike

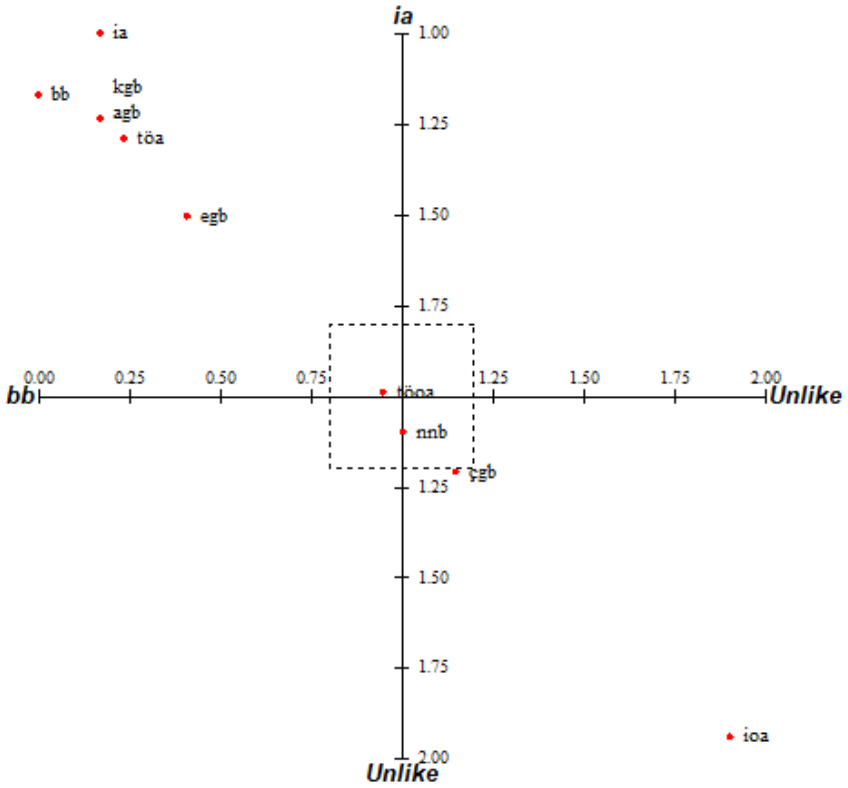
A12

ia
1.00
1.25
töa
kgb
agb
egb
1.50
1.75
0.00
nnb
çgb
0.25
0.50
0.75
1.25
1.50
1.75
2.00
bb
bb
Unlike
1.25
töoa
1.50
1.75
ioa
2.00
Unlike

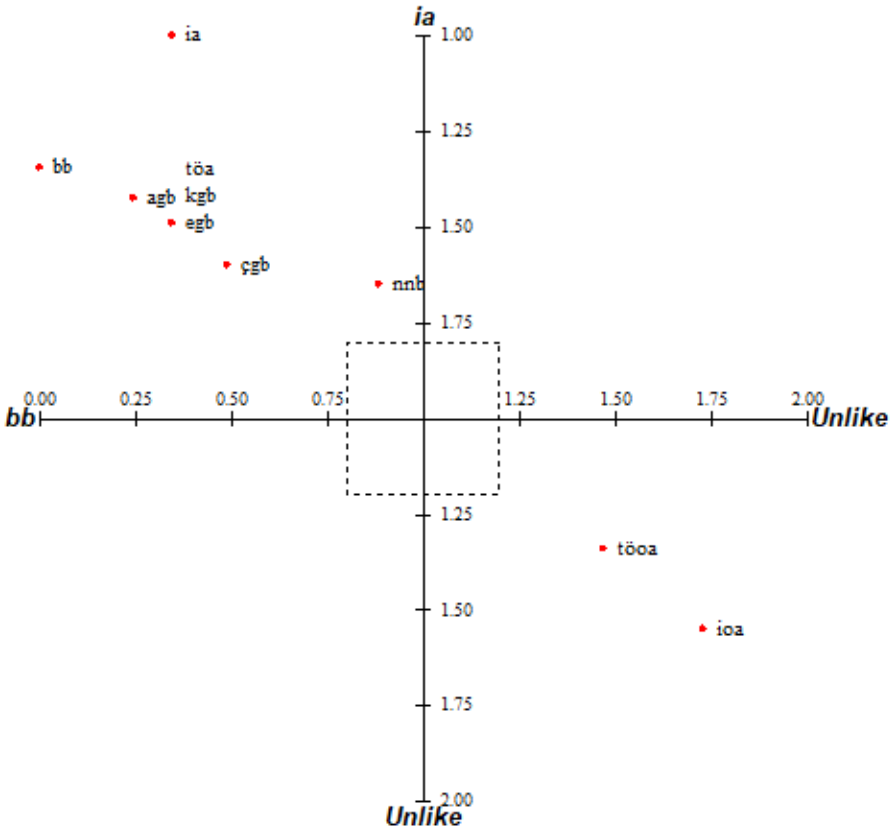
A13

ia
1.00
ia
1.25
töa
1.50
1.75
0.00
0.25
0.50
0.75
1.25
1.50
1.75
2.00
bb
egb
kgb
Unlike
bb
agb
nnb
ggb
1.25
1.50
1.75
töa
2.00
ioa
Unlike

A14

ia
1.00
ia
bb
kgb
1.25
agb
töa
egb
1.50
1.75
0.00
0.25
0.50
0.75
1.25
1.50
1.75
2.00
bb
töa
Unlike
nnb
ggb
1.25
1.50
1.75
ioa
2.00
Unlike

A15

ia
1.00
1.25
1.50
1.75
2.00
Unlike
bb
töa
agb
kgb
egb
çgb
nnb
0.00
0.25
0.50
0.75
1.25
1.50
1.75
2.00
bb
Unlike
1.25
1.50
1.75
2.00
Unlike
töoa
ioa